

ទស្សនាវដ្តីនៃបង្ហាញបណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យ

វិទ្យាសាស្ត្រ ការពិត

- ◆ សាក្សីប្រវត្តិសាស្ត្រ៖ សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ព្រះបរមរាជវាំង នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះបរមរាជវាំងជាតិខ្មែរ
- ◆ ព្រះរាជវាំងខិត្តប្រវត្តិសាស្ត្រនរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ជួនលោក ឆ័យ យុ យកបង្ហាញបណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យ
- ◆ វេទិកាស្រាវជ្រាវអំពីជំនឿនិងវប្បធម៌របស់អ្នកសរសេរវិទ្យាសាស្ត្រ

ទស្សនាវដ្តីនៃបង្ហាញបណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យ

វិទ្យាសាស្ត្រ ការពិត

- ◆ សាក្សីប្រវត្តិសាស្ត្រ៖ សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ព្រះបរមរាជវាំង នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះបរមរាជវាំងជាតិខ្មែរ
- ◆ ព្រះរាជវាំងខិត្តប្រវត្តិសាស្ត្រនរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ជួនលោក ឆ័យ យុ យកបង្ហាញបណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យ
- ◆ វេទិកាស្រាវជ្រាវអំពីជំនឿនិងប្រពៃណីរបស់អ្នកសរសេរវិទ្យាសាស្ត្រ

- ទស្សនាវដ្តីនៃបង្ហាញបណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យ

វិទ្យាសាស្ត្រ ការពិត

- ◆ សាក្សីប្រវត្តិសាស្ត្រ៖ សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ព្រះបរមរាជវាំង នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះបរមរាជវាំងជាតិខ្មែរ
 - ◆ ព្រះរាជវាំងខិត្តប្រវត្តិសាស្ត្រនរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ជួនលោក ឆ័យ យុ យកបង្ហាញបណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យ
 - ◆ វេទិកាស្រាវជ្រាវអំពីជំនឿនិងប្រពៃណីរបស់អ្នកសរសេរវិទ្យាសាស្ត្រ

ប្រកាសនេះបានចេញផ្សាយនៅក្នុងទំព័រព័ត៌មានសាធារណៈ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ នៃរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចាប់ពីថ្ងៃចេញផ្សាយនេះតទៅ។

ប្រកាសនេះបានចេញផ្សាយនៅក្នុងទំព័រព័ត៌មានសាធារណៈ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ នៃរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចាប់ពីថ្ងៃចេញផ្សាយនេះតទៅ។

ឧស្សាហកម្មនៃបញ្ញត្តិបណ្ណាល័យឯកសារកម្ពុជា

លេខ ២៥៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១

មាតិកា

សំបុត្រ

- ◆ សាក្សីប្រវត្តិសាស្ត្រ៖ សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ១
- ◆ ព្រះរាជលិខិតព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ជូនលោក ឆាន់ យ៉ូ..... ៣

ផ្នែកឯកសារ

- ◆ នៅ កន្លា ហៅ ថា ៖ យុទ្ធជនស្លាប់មួយ ៦

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ និងការស្រាវជ្រាវ

- ◆ តុល្ល ស៊ីថាត អតីតពិធីករ ១២
- ◆ ប៉ាង ឆេង៖ កងចល័តនៅឃុំអង្គរស ១៧
- ◆ ប៊ុន សេង ហា ន អតីតកងដឹកជញ្ជូននារី..... ២០
- ◆ ប្រធានក្រុមកងកុមារនៅក្នុងសម័យខ្មែរ ២៣
- ◆ ស រ៉ុន ៖ អ្នកបើករថយន្តនៅកងពល៧២០ .. ២៦
- ◆ សិន សៀន អតីតពេទ្យព្យាបាល..... ២៩
- ◆ ស៊ុន សំ ៖ ចូលបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម ៣២
- ◆ អតីតមេកងវរសេនាតូចទ័ពនារីខ្មែរក្រហម.. ៣៥
- ◆ អតីតនារីពេទ្យស្រុកបាធាយ ៣៩

ផ្នែកច្បាប់

- ◆ សាលក្រមសំណុំរឿង០០២/០២ ៤៣

ផ្នែកវេទិកាសាធារណៈ

- ◆ វេទិកាស្រាវជ្រាវអំពីដំណើរជីវិតរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ៥៥
- ◆ សំណង់និមិត្តរូបសម្បត្តិបាតា..... ៥៧

ផ្នែកស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

- «ដេង ផង់ ធួលី» រឿងរ៉ាវចេញពីប្រជាជនថ្មីក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
- ◆ តាំង ហៃ សាង ៖ អ្នកបើកបរឡាន..... ៦០

ប្រាសាទទេវរាជិនីថ្មី នៅ ព្រះបរមរាជវាំង (អ៊ូច មករា/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

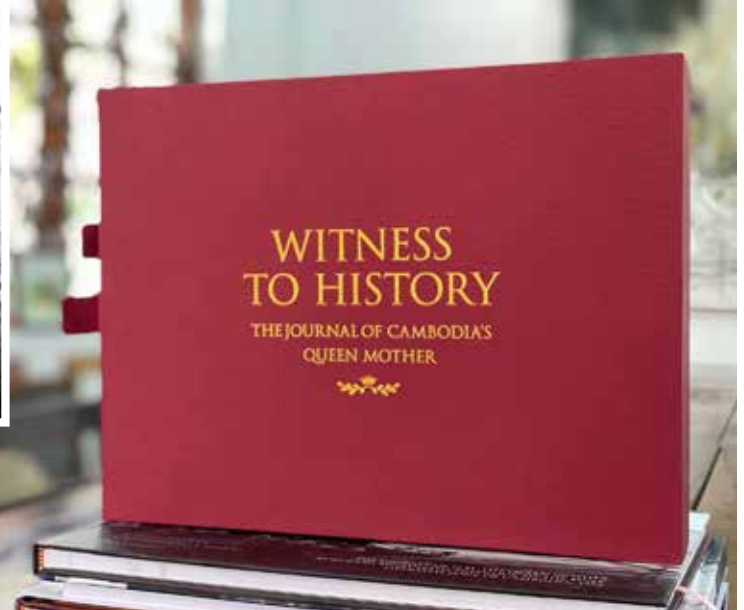
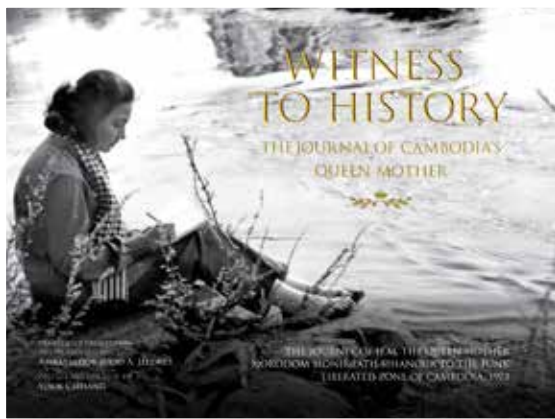
រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
 អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
 ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
 លេខ៣៧/៥៣.មប្រក
 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨
 រូបថតឯកសារ៖ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

បណ្ណាល័យសម្តេចប៉ែន

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១

សំខ យុ

សាក្សីប្រវត្តិសាស្ត្រ៖ សៀវភៅកំណត់ហេតុ របស់ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីរាជសីហនុ ព្រះមហាវង្សាជាតិខ្មែរ

ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីរាជសីហនុ ព្រះមហាវង្សាជាតិខ្មែរ ធ្វើព្រះរាជដំណើរទៅកាន់តំបន់ដោះស្រាយប្រទេស
កម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៧៣

បណ្ណាល័យសម្តេចប៉ែន មានសេចក្តី សោមនស្សធំធេង
សេចក្តី ប្រកាសអំពី ការចេញផ្សាយសៀវភៅ “សាក្សី
ប្រវត្តិសាស្ត្រ៖ សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ព្រះមហាក្សត្រី
នរោត្តម មុនីរាជសីហនុ ព្រះមហាវង្សាជាតិខ្មែរ” ដែល
រៀបរាប់អំពី ព្រះរាជដំណើរ របស់សម្តេចព្រះវររាជមាតា
ជាតិខ្មែរ នៅក្នុងអំឡុងខែកុម្ភៈ ដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៣ អម
ព្រះរាជដំណើរ តាមសម្តេចព្រះបរមរតនកោដ្ឋ នរោត្តម
សីហនុ ទៅកាន់តំបន់ដោះស្រាយប្រទេសកម្ពុជា។

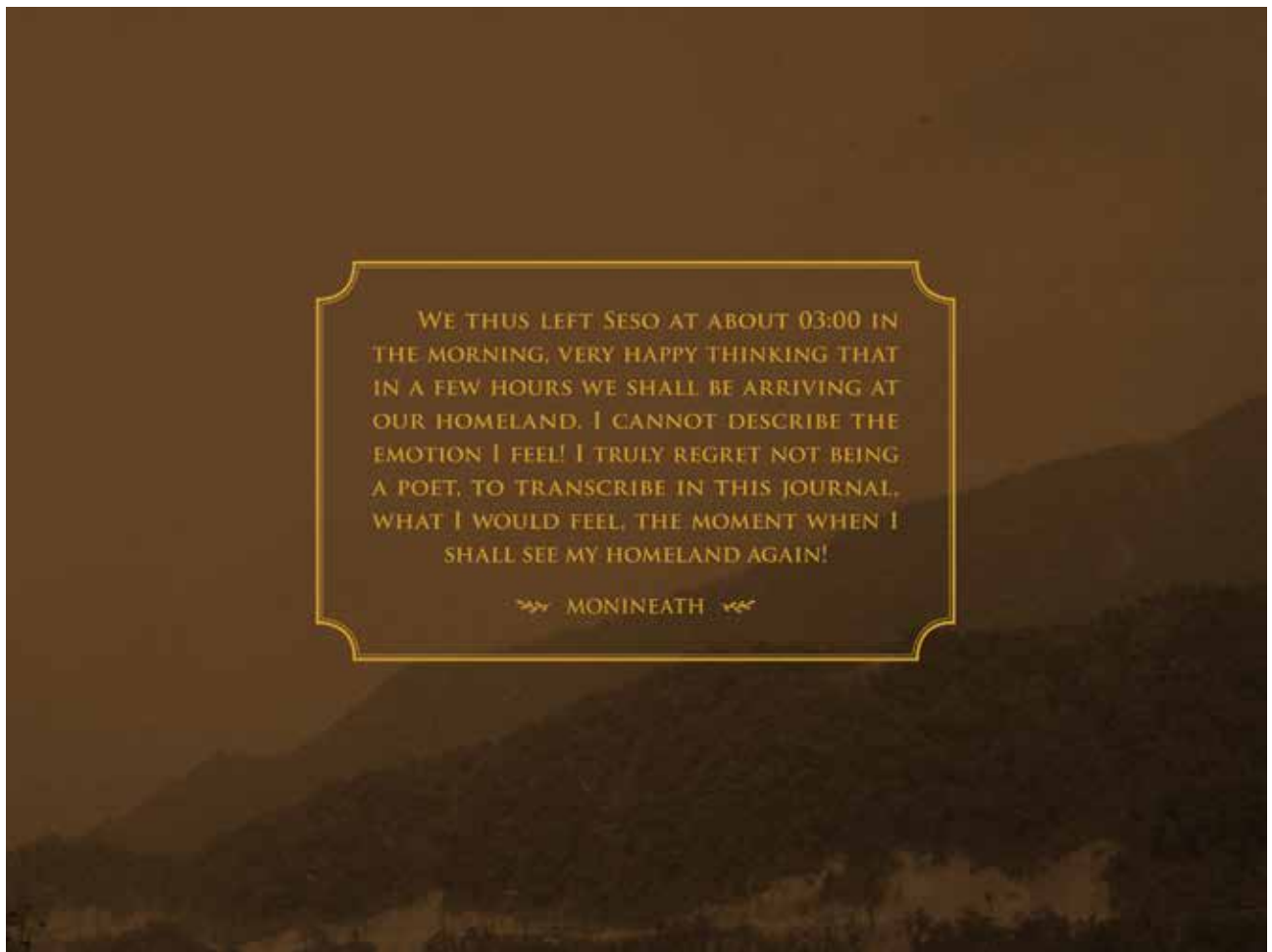
សៀវភៅមានតម្លៃជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលគ្មានពីរ
ដែលមិនត្រូវបានកែសម្រួល ឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីព្រះរាជ
តម្រិះ ព្រះរាជយោបល់ និងព្រះរាជទិព្វ ផ្ទាល់ព្រះកាយ
របស់សម្តេចព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ នៅក្នុងអំឡុងពេល
ដែលទ្រង់អមព្រះរាជដំណើរ សម្តេចព្រះបរមរតនកោដ្ឋ
តាមបណ្តោយផ្លូវលំ ហូរដើម្បី ប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់
មកកាន់មាតុភូមិកម្ពុជាជាទីស្រឡាញ់របស់ទ្រង់ ឆ្លងកាត់
ការទម្លាក់គ្រាប់បែកពីលើអាកាស របស់យន្តហោះ
សត្រូវជាច្រើនរាល់ថ្ងៃ ។

ព្រះរាជឱង្ការរបស់សម្តេចព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ អំពី ព្រះរាជដំណើររបស់ទ្រង់ទាំងពីរព្រះអង្គ គឺ ជាកត្តា ជុំញុំកចិត្ត និងផ្តល់ជា ព័ត៌មាន សព្វជ្រុងជ្រោយ សម្រាប់ អ្នកដឹកនាំនយោបាយ និងប្រជាជនស្រុកខេត្ត ដែលនេះបាន សបញ្ជាក់ថា ស្មារតីមនុស្សជាតិ អាចបញ្ចេញពន្លឺនៅ ក្នុងកាលៈទេសៈដីគ្រោះថ្នាក់ ឬដីសង្គ្រាមជាទីបំផុតក្តី ។

សម្តេចព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ទ្រង់បានជ្រាបជាសាក្សី ផ្ទាល់ ចំពោះប្រវត្តិ សាស្ត្រសហសម័យរបស់ប្រទេស កម្ពុជា នារយៈកាលជាង ៧ទសវត្សរ៍កន្លងមក។ ព្រះរាជ តួនាទីរបស់ទ្រង់ គឺ ជាទីហោរណ៍មួយនៃការប្រឈមទៅ នឹងសោកនាដកម្ម និងតតាំងជាមួយនឹងព្រឹត្តិការណ៍

អាក្រក់ តាមរយៈភាពទន់ភ្លន់ ភាពថ្លៃថ្នូរ និងភាពសន្តោស ប្រណី ចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា មិនថាមានឬក្រ និងតាម រយៈកិត្តិយស សេចក្តី ស្មោះត្រង់ និងការប្តេជ្ញាដែលមិន រួញរាចំពោះប្រទេសជាតិ។

សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់សម្តេចព្រះវររាជមាតា ជាតិខ្មែរ ត្រូវបានបកប្រែពី ភាសាបារាំង ដោយលោក ឯកអគ្គរាជទូតបណ្ឌិត ហូលី យ៉ូ អេ. ហែលជ្រេស ដែល បានបំពេញតួនាទី ជាលេខាផ្ទាល់ជាន់ខ្ពស់របស់សម្តេចព្រះ បរមរតនកោដ្ឋ ប្រមាណជាង ១២ ឆ្នាំ។ សៀវភៅកំណត់ ហេតុនេះ បោះពុម្ព ឡើងដោយគម្រោងស្រាវជ្រាវភាសា ចិនរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។

ព្រះរាជលិខិតព្រះមហាក្សត្រីនរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ជូនលោក ឆាន់ យ៉ូ នាយក ប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាលឯកសារកម្ពុជា

សោម ម៉ែនថន

ព្រះមហាក្សត្រីនរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ ព្រះ
វររាជមាតាជាតិខ្មែរក្នុងសេរីភាព សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ
និង សុភមង្គល ជាទីគោរពសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់
(អ៊ូច មករា/ប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាលឯកសារកម្ពុជា)

នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ព្រះមហាក្សត្រីនរោត្តម
មុនីរាជ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរក្នុងសេរីភាព
សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសុភមង្គល ជាទីគោរពសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់
ព្រះអង្គសព្វព្រះរាជហឫទ័យ ផ្ញើលិខិតមួយច្បាប់ជូនលោក
ឆាន់ យ៉ូ នាយកប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាលឯកសារកម្ពុជា និងជា
ស្ថាបនិកវិទ្យាស្ថានស្ថិតិ ដែលមានព្រះរាជខ្ចីមសារ
ដូចខាងក្រោម ៖

ខ្ញុំសូមសម្តែងនូវអំណរគុណចំពោះលិខិតរបស់លោកចុះ
ថ្ងៃទី ១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ដែលផ្តល់ដំណឹងដល់ខ្ញុំថា
ប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាលឯកសារកម្ពុជាបានទទួលខ័ណ្ឌប្រាក់សរុប
ចំនួន ៦លាន៥សែនដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ពីរដ្ឋាភិបាល
សហរដ្ឋអាមេរិក ដើម្បីគាំទ្រដល់គម្រោងថែទាំសុខភាព
និងសេវាកម្មសង្គមសម្រាប់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបប
ខ្មែរក្រហម។

ខ្ញុំមានសេចក្តីសោមនស្សរីករាយជាអនេក ដោយបានដឹង
ថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវបានបម្រើឲ្យសម្រាប់ប្រជាជនដែលប្រជាជន
ដែលមានវ័យចាស់ និងជនពិការដែលជាអ្នករស់រានមានជីវិត
ពីរបបដ៏ម៉ឺងម៉ាត់នៃប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិយើង។

ខ្ញុំសូមសម្តែងនូវការអបអរសាទរចំពោះលោក ឆាន់ យ៉ូ និង
សូមជូនពរឱ្យលោកទទួលបានជោគជ័យពេញលេញក្នុង
ការអនុវត្តគម្រោងថ្មីនេះ។

សូមលោក ឆាន់ យ៉ូ
ទទួលនូវសេចក្តីរាប់អានដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតពីខ្ញុំ។
នរោត្តម មុនីរាជ សីហនុ

~~~~~

លោក ឆាន់ យ៉ូ តំណាងឲ្យប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាលឯកសារកម្ពុជា,
បុគ្គលិកទាំងអស់ដែលធ្វើការនៅបណ្ណាល័យសម្តេចម៉ែ,
បុគ្គលិកនៅតាមសាខាប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាលឯកសារកម្ពុជាខេត្ត
នានា ព្រមទាំងអ្នកស្ម័គ្រចិត្តកម្ពុជា ៥០០នាក់ នៅតាម

ព្រះមហាក្សត្រីនរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ រក្ខត្តសេរីភាព សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសុភមង្គល ជាទីគោរពសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ និងព្រះករុណា ព្រះបាទសម្តេច ព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សព្វព្រះរាជហឫទ័យ អនុញ្ញាតឲ្យលោកស្រី Veena Reddy នាយិកាបេសកកម្ម របស់ទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋ អាមេរិកសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (USAID) ប្រចាំនៅ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងលោក Jean-Marc Gorelick ប្រធានការិយាល័យប្រជាធិបតេយ្យ និងអភិបាលកិច្ចនៃទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋ អាមេរិក សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (USAID) ប្រចាំនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចូលគាល់នៅក្នុងទិសព្រះរាជវាំងស្តេចសៀវភៅដែលមានចំណង ជើង «រាជវាំងនៃកម្ពុជា» និពន្ធដោយឯកអគ្គរាជទូតបណ្ឌិត ហូលីយ៉ូ ដែលជ្រែស អតីតលេខាធិការ និងជាអ្នកសរសេរប្រវត្តិរបស់ សម្តេចព្រះបាទ នរោត្តមសីហនុ នៅព្រះបរមរាជវាំង នៅថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧។

មូលដ្ឋានដាច់ស្រយាលទូទាំងប្រទេស សូមថ្វាយព្រះពរ និង អរព្រះគុណដល់ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ រក្ខត្តសេរីភាព សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និង សុភមង្គល ជាទីគោរពសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រមទាំងអរគុណ ដល់រាជវង្សាភិបាលកម្ពុជា និងរដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋ អាមេរិក ដែលបានកាន់កាប់កិច្ចការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៥ ជារៀងរហូតមក។

ប្រាសាទទេវរាវិទ្យាល័យនៅព្រះបរមរាជវាំងនៃព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជា។ (អ៊ូច មករា/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

*Her Majesty the Queen Mother
Norodom Monineath Sihanouk of Cambodia*

Lok Youk Chhang,
Executive Director of Documentation Center of Cambodia
Founder and Chairman of Sleuk Rith Institute
66 Boulevard Preah Sihanouk
PHNOM PENH

Lok Youk Chhang,

Thank you for your letter of 1st July 2021 informing me that the Documentation Center of Cambodia has received a US\$ 6.5 million grant from the United States Government in order to support programs benefitting the health and social services for survivors of the Khmer Rouge regime.

I am very pleased to learn that these funds will be allocated to help the elderly and disabled survivors of that terrible period of our national history.

I would like to extend my sincere congratulations to you and my best wishes for the complete success of this new program.

Please accept, Lok Youk Chhang, the assurances of my high consideration.

NORODOM MONINEATH SIHANOUK

The Royal Palace,
Phnom Penh, ៧ July 2021

ព្រះរាជលិខិតព្រះមហាក្សត្រីនរោត្តម មុនីរ័ត្ន សីហនុ ជូនលោក ឡុក យ៉ូក ចង្ការ
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅ កន្តា ហៅ ថា ៖ យុទ្ធជនស្នងការចម្លើយ ក្រុមក្រៅ បន្ទីរស-២១

ជាកម្រងចម្បងពីចម្លើយសារភាពឯកសារ D២៥៥៣៩

រ៉ូ លក្ខណៈ

កសិករនៅ សហគមន៍ភ្នំស្រុកកោះធំ នាំគ្នាប្រមូលផលពោតទុកទប់ត្រូវខ្លួន និងយកទៅទប់ត្រូវកងទ័ពបដិវត្តន៍នៅខ្សែត្រៀមជួរមុខ។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ នៅ កន្តា ហៅ ថា ភេទប្រុស អាយុ២៧ឆ្នាំ
នៅ ឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំមានស្រុកកំណើត នៅ ភូមិ
ព្រែកតូច ឃុំព្រែកដាច់ ស្រុកលើកដែក តំបន់ ២៥។
ឪពុករបស់ខ្ញុំឈ្មោះ នៅ នូ នឹងម្តាយឈ្មោះ សំរិត អូន។
ឪពុកម្តាយខ្ញុំប្រកបរបររកស៊ី ធ្វើចម្ការ និងចាប់ត្រី។

នៅឆ្នាំ១៩៦៦ ខ្ញុំរៀនត្រឹមថ្នាក់ទី១០ នៅសាលា
វត្តសំរោងធំ ភ្នំភូមិព្រែកតូច ឃុំព្រែកដាច់ ស្រុកលើក

ដែក ខេត្តកណ្តាល។ ក្រោយមកខ្ញុំឈប់រៀនទៅជួយ
ហូរលក់ឲ្យតា។ នៅឆ្នាំ១៩៦៧ ខ្ញុំបួសនៅវត្តសំរោង
ធំ ឬវត្តព្រែកតូចរយៈពេលបីខែ ក៏ផ្លាស់ទៅនៅវត្ត
ព្រែកដាច់មួយឆ្នាំ និងចូលរៀនសាលាបាលីមួយឆ្នាំ
នៅទីនោះ។ នៅពេលវាង ខ្ញុំឆ្លៀតពេលមកលេងភូមិ
កំណើត។ រហូតដល់កើតមានរដ្ឋប្រហារ ទម្លាក់សម្តេច
ព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅឆ្នាំ១៩៧០ ទើបខ្ញុំមកកងនៅ
វត្តសំរោងធំស្រុកកំណើតវិញ។

នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧១ ពេលដែលទាហាន ឆីវី (វៀតណាមខាងត្បូង) ធ្វើប្រតិបត្តិការតាមទន្លេ មេគង្គ ខ្ញុំជាសមាជិកនៃយុទ្ធសាស្ត្រព្រៃកង់រំលោភ ខ្ញុំបានទាក់ទង ជាមួយឈ្មោះ សៀន គី ជាទាហានពាក់ដោយពាន់, សំរាង ឡុង សក្តិ ២ និងអ៊ុន សុខ សក្តិ ១ ដែលជាអ្នកអប់រំ ខ្ញុំ និងលោកនេន ឲ្យចូលធ្វើ កិច្ចការទាហាននៅយុទ្ធសាស្ត្រ ដាច់។ សៀន អប់រំអំពីសម្ភារ និងប្រាក់ខែ ពេលធ្វើការ បម្រើជាតិ និងកុំឲ្យខ្សែឈ្នួលរំលោភជាមួយនឹងកងទ័ព យៀកកុង។ ការកិច្ចការដែល សៀន ប្រគល់ឲ្យខ្ញុំ និង រីម គឺតាមដានក្រុមខ្មែររំដោះ ដែលទៅយោសាសនាប្រជាជន ក្នុងភូមិ និងប្រាប់ប្រជាជនកុំឲ្យជឿលើខ្មែររំដោះ, ខ្មែរ រំដោះចាញ់ប្រយោជន៍ ព្រមទាំងបំផុសយុវជនឲ្យចូលធ្វើ ទាហាន និងជួយទាក់ទងកសាងកម្មវិធីឲ្យចូលធ្វើ កិច្ចការ ក្រោយពីទទួលបានការកិច្ចហើយ សៀន នាំខ្ញុំ និង រីម ទៅ ជួបទាក់ទងខ្សែឈ្នួលដែលសៀន ចាត់តាំងមុនខ្ញុំគឺមាន ឈ្មោះ នក ធ្វើកងឈ្នួលខាងកងទ័ពរំដោះ, ភួន, ជាតិ និង ស្បែក គឺជាយុវជននៅភូមិព្រៃកង់។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧១ ខ្ញុំនិង រីម ត្រូវបានសៀន នាំទៅជួបជាមួយសក្តិ ២ ឈ្មោះ ឈាង ឡុង នៅ បន្ទាយព្រៃកង់។ ឈាង ឡុង ណែនាំខ្ញុំឲ្យទៅសុំ សង្ស័យសិក្សារយៈពេលមួយខែ ហើយបន្តខ្លួនធ្វើជា អ្នកនេសាទ រាយសន្ធឹក ដើម្បីពិនិត្យមើលខ្មែររំដោះ ជិះទូកតាមផ្លូវណាខ្លះ ក្នុងកោលបំណងផ្លាស់ប្តូរ ដាក់ទូកនោះ។ ពេលខ្ញុំត្រឡប់ពីយកការណ៍បានហើយ ខ្ញុំបួសធ្វើជាភិក្ខុវិញ។ ពេលនោះ ទាហាននៅបន្ទាយ ព្រៃកង់ រៀបចំផ្លាស់ចេញ។ មុននឹងផ្លាស់ចេញ ឈាង ឡុង បានហៅខ្ញុំ និងខ្សែឈ្នួលទៅជួប ហើយឲ្យ ភ្ជាប់ខ្សែជាមួយ អ៊ុន សុខ គឺជាទាហានសក្តិ១ នៅ ព្រៃកង់។ រំលងបានរយៈពេល៤ ទៅ ៥ថ្ងៃ ក្រុមខ្មែរ រំដោះចូលទៅកៀរប្រជាជន និងលោកសង្ឃនៅភូមិ ព្រៃកង់ ក្នុងនោះខ្ញុំ និងមិត្ត រីម ទៅជាមួយដែរ។ ទៅដល់វត្តទួលស្រែង ខ្ញុំនិង រីមបានសឹកហើយអង្គការ បញ្ជូនទៅនៅស្រុកកោះធំ។

នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំ និង រីម រត់

ចេញពីសាលាស្រុកកោះធំ ហើយមកបង្កប់ខ្លួនធ្វើកង ឈ្នួលយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងបឹង។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានសុំចូលធ្វើឈ្នួលតាមរយៈប្រធានឈ្នួល ឈ្មោះ រ៉ឹង ភន។ បន្ទាប់មកអង្គការបញ្ជូនឈ្នួលតាម រយៈស្រុកឲ្យមកធ្វើនិរសារ និងដឹកសម្ភារឆ្លងកាត់ទន្លេ មេគង្គដោយសហការជាមួយកម្មនាគមន៍តំបន់ ២៤។ ខ្ញុំនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ ស៊ុន សាឌី គឺជាគណៈ ទាក់ទង ហើយ ស៊ុន សាឌីឲ្យខ្ញុំនិង រីម បើកកាណូតឲ្យ គាត់។ ស៊ុនសាឌីស្រឡាញ់ខ្ញុំនិងមិត្តរួមដោយហៅយើង តែអាពោៗ និងឲ្យស៊ីចុកឆ្ងាញ់។ ព្រមទាំងឲ្យបារីរូបសេក ជក់ទាំងកញ្ចប់។

នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧២ ស៊ុន សាឌីហៅខ្ញុំនិងមិត្ត រីម ទៅប្រជុំនៅមន្ទីរស្នាក់ការដឹកជញ្ជូនក្នុងបឹង ស្លឹក នៅខាងក្រោយព្រៃកង់ក្នុងនោះមានឈ្មោះ ហោ គឺជា និរសាររបស់គាត់ចូលរួមដែរ។ ពេលនោះ ស៊ុន សាឌី ចាត់តាំងខ្ញុំ និង រីម ឲ្យធ្វើ សេ.អ៊ី.អា ដោយគាត់បាន អប់រំថា «អាពោឯងរាល់គ្នាចូលមកធ្វើបដិវត្តន៍នេះ បើ គ្មានខ្សែគ្មានមុខ គ្មានមាត់ តើបានទៅជាមួយអ្នកធំដែរ ទេ ព្រោះខ្សែរបស់គាត់មានរហូតដល់ តាសុខ, តាជ័យ, តាចំរើន គឺជាគណៈតំបន់ ២៤។ បើធ្វើបដិវត្តន៍ អនាគត ក៏មួយនិស្សមនិស្សយន្តទេ ទាល់តែធ្វើបដិវត្តន៍ ហើយ បំផ្លាញបដិវត្តន៍ ទើបអនាគតវាសប្បាយពេលនោះ ខ្ញុំយល់ព្រមធ្វើតាមគាត់ដោយគ្មានប្រកែក។

បន្ទាប់មក តាសុខ លេខាតំបន់២៤ បញ្ជូនក្រុម និរសារមួយកងអនុសេនាតូចឲ្យ ស៊ុន សាឌី។ ពេលនោះ ស៊ុន សាឌីឲ្យខ្ញុំនិងមិត្តរួម ទាក់ទងភ្ជាប់ខ្សែ សេ.អ៊ី.អា ជាមួយខ្សែ សុខ គឺមានជាម អេង, អ៊ុយ ហេង ធ្វើកងធំ នៅកង២៦០ និង សិរីត ប៉ូលី។ បន្ទាប់មកឈ្មោះ អេង បានឲ្យខ្ញុំនិង មិត្តរួម ទាក់ទងជាមួយខ្សែ សេ.អ៊ី.អា ដែលចេញពីនិរសារតំបន់២៤ មានឈ្មោះ ម៉េត ជា មេក្រុមនៅកង២៦០, ជឿន ជាអនុកងតូច ជាយោធា ស្រុកស្អាង, សាក់លី អនុក្រុមនៅកង២៦០ និងស្រែង គឺជាមេពួកនៅកង២៦០។ ក្នុងពេលដឹកសម្ភារសឹក ខ្ញុំ និងឈ្មោះ ខាងលើនេះ ទទួលបានការចាត់តាំងពី អេង

ឲ្យបំផ្លាញសម្ភារតាមទូក។ ពេលនោះខ្ញុំយកបង់អាការ ថ្មីៗដែលនៅក្នុងស្រោម១០ និងកែប្រែ៤១ ចំនួនពីរ និងពិល៨៨មីលីម៉ែត្រ ទម្លាក់ចោលក្នុងទឹក។

ក្រោយមកស៊ុន សាឌី ដកខ្ញុំពីកងរបស់អេង ហើយ នាំខ្ញុំ និងមិត្ត រីម ទៅជួបជាមួយ សារួន គឺជាប្រធាន កម្មនាកម្មនៃតំបន់ ២៤ ហើយឲ្យខ្ញុំ និង រីម ភ្ជាប់ខ្សែ សេ.អ៊ី.អា និងទទួលការចាត់តាំងពី សារួន។ សារួន បានចាត់តាំងខ្ញុំ និង មិត្តរីម ឲ្យនៅបើកកាណូត អស់ រយៈកាលមួយខែជាមួយកម្មនាកម្មនៃតំបន់ ២៤ ហើយ សហការណ៍ដឹកជញ្ជូនជាមួយតំបន់ ២៥ ។ ក្នុងរយៈ កាលមួយខែនេះ សារួន ឲ្យខ្ញុំទាក់ទងជាមួយខ្សែ សេ. អ៊ី.អា របស់គាត់ គឺឈ្មោះ ម៉ន គឺជាប្រធានកងធំ ខាងកម្មនាកម្មនៃ ដាន់ គឺជាមេក្រុមខាងកម្មនាកម្មនៃ យ៉ុន ជាយុវជនខាងកម្មនាកម្មនៃ។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧/៣ ស៊ុន សាឌី, សារួន, អេង, មិត្តរីម, មិត្តយ៉ុន និងខ្ញុំ បត់កាណូតចូលផ្ទះដៃមួយនៅ ខាងបឹងជ្រោយស្នួរ ហើយប្រមូលគ្នាប្រជុំប្រាប់ផែន ការមុនពេលឆ្លងកាត់ទន្លេមេគង្គ។ អ្នករួមប្រជុំមានឈ្មោះ ម៉ន, ជុន, ដាន់, ហេង, ប៉ូលី ចូលរួមប្រជុំដែរ។ ពេល ប្រជុំ ស៊ុន សាឌី ប្រាប់ថា ចំពោះ កាណូតដឹកសម្ភារឲ្យ គេទៅមុនចុះ ចំពោះ កាណូតដែលដឹកកម្មភិបាល ចាំទៅក្រោយព្រោះល្ងាចនេះម៉ោង ៦ កន្លះ សារួនកំណត់ ជាមួយទាហាននៅពាមជរ ឲ្យផ្លាស់កាំភ្លើងធំដាក់ទុក ដឹកជញ្ជូន។ យប់នោះខ្ញុំឃើញរូបសមិត្តយើងបីនាក់ និងលិចកាណូតដឹកអំបិលនៅកណ្តាលព្រែក។ ក្រោយ មកទៀត ស៊ុន សាឌី និង សារួន បានទៅបើកផ្លូវឆ្លងកាត់ នៅខាងក្រោមបន្ទាយព្រែកដាច់ ហើយ សារួន និង ស៊ុន សាឌី ចាត់តាំងខ្ញុំ, រីម, យ៉ុន, ហេ ឲ្យយកផែនទី ផ្លូវដឹកជញ្ជូនទៅឲ្យឈ្មោះ វ៉ា កូនយួននៅព្រែកដាច់ គឺជាគិញរបស់ទាហាននៅព្រែកដាច់។ បន្ទាប់មក ឈ្មោះ វ៉ា យកផែនទីនេះទៅឲ្យទាហាន។ រំលង ប្រហែល ៤-៥ថ្ងៃ យន្តហោះទៅវាយខ្មែរជំរុំស្នាក់ ការដឹកជញ្ជូនទី២ នៅក្រោយព្រែកដាច់ ចំណែកខ្ញុំ, យ៉ុន, ហេ, រីម, ម៉ន, ជុន, ដាន់សារួន, ស៊ុន សាឌី នៅ

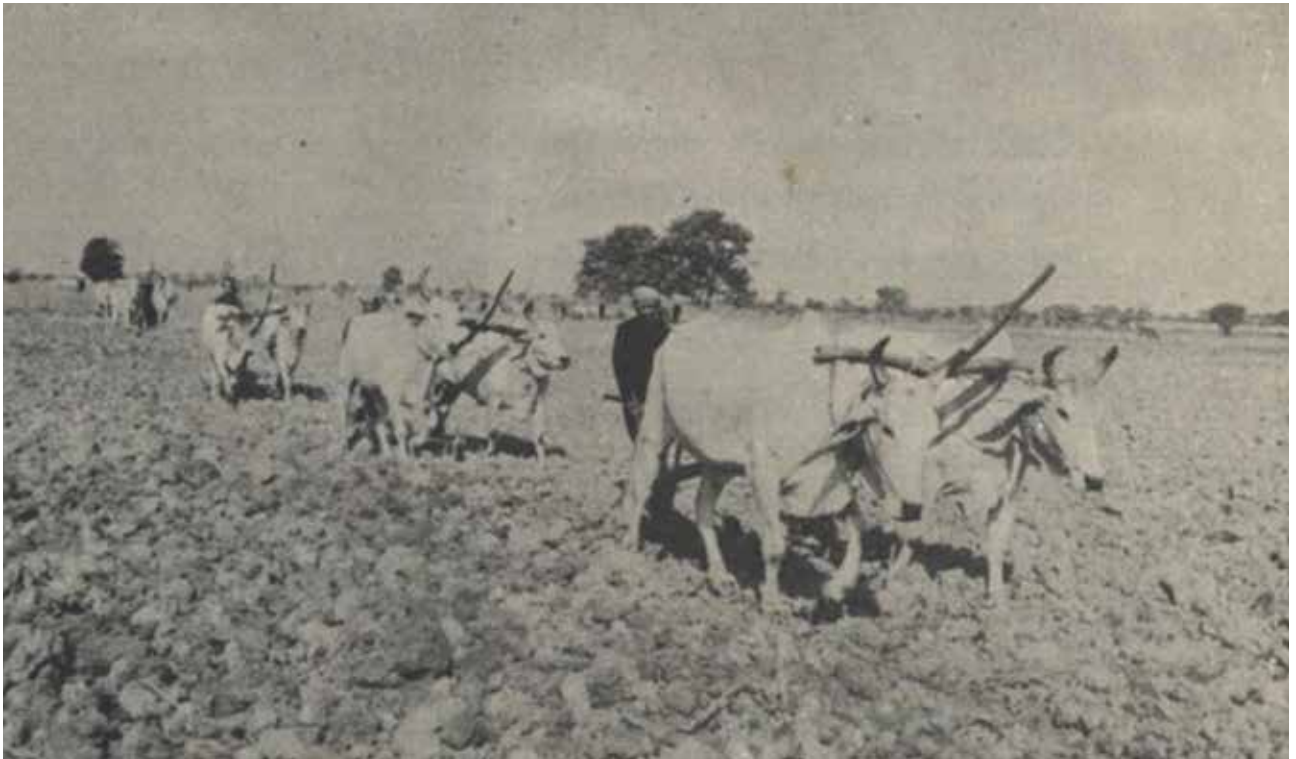
សម្លឹងជុំវិញ នៅមាត់ទន្លេ។ ពេលសម្ភារដឹកមកដល់ ខាងលិចវត្តទួលស្លែងយន្តហោះតាមវាយខ្មែរសម្ភារសឹក អស់បីរទេះ ស្លាប់មនុស្សបួននាក់និងគោប្រាំមួយក្បាល។ ក្រោយមកខ្ញុំផ្លាស់ចេញពី ស៊ុន សាឌី មកធ្វើនិរសារ នៅសមរភូមិប្រយុទ្ធមួយរយៈ។ ប៉ូលី ឲ្យខ្ញុំទៅប្រាប់មិត្ត យើងដែលនៅការពារឆ្នឹងជិនី ឲ្យដកមកក្រោយអស់ ទុកឲ្យទាហាន មារីន វាយបុកឆ្នឹងជិនី និងចាប់បានមិត្ត យើងប្រាំនាក់ និងស្លាប់ប្រាំពីរនាក់។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧/៣ ខ្ញុំផ្លាស់ចូលមកនៅកង ២៦០ និងដាច់រយៈពី ស៊ុន សាឌី។ ខ្ញុំមកនៅផ្លូវលេខ ២១ ទន្លេ បាសាក់។ កម្លាំងសេ.អ៊ី.អា ដែលនៅកង ២៦០ មាន ឈ្មោះ អេង, ហេង, ប៉ូលី, ម៉េង, ស្រេង និង សាក់លី។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំឈឺទៅសម្រាកនៅពេទ្យរយៈពេល៦ខែ។ ពេលចេញពីពេទ្យវិញ ខ្ញុំទៅនៅកន្លែងសេដ្ឋកិច្ចវរ សេនាតូច និងទាក់ទងរំលោភសីលធម៌ជាមួយនារីពីរ នាក់ គឺឈ្មោះ បូ និង ថាច ជាយុទ្ធនារីជាប្រុសនៅមន្ទីរ សេដ្ឋកិច្ចវរសេនាតូច។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គភាព ២៦០ មកវាយទាហាន មារីននៅទន្លេមេគង្គ។ ពេលខ្លាំងបុកចូលតំបន់រំដោះ អេង ឲ្យខ្ញុំយកកាំភ្លើងធំទៅជួសជុលនៅព្រែកតូចស្អាង ពេល នោះខ្ញុំទៅពីរនាក់ ឈ្មោះ ធៀន ។ អេង ណែនាំថា ជួស ជុលហើយក៏ដោយ ត្រូវដេកផ្ទះប្រជាជនសិនកុំទាន់ យកមក រហូតទាល់តែខ្លាំងចូលជ្រៅក្នុងតំបន់រំដោះ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ មុនរំដោះ អេងចាត់តាំងហេង, ម៉េត និងខ្ញុំ ឲ្យយកកាំភ្លើងធំមកជំនួយភ្នំពេញ ពេលនោះ ហេង, ម៉េត និងខ្ញុំយកលេសថា កាំភ្លើងជាប់កែញឹកញាប់ ពេករយៈពេលពីរទៅបី ខែបាញ់អស់តែមួយផុស។ ក្រោយ រំដោះ អង្គភាពខ្ញុំទៅធ្វើស្រែនៅភូមិចេកពេលនោះ ហេង ឲ្យខ្ញុំទាក់ទងកម្លាំងចាស់ធ្វើសកម្មភាពបំផ្លាញសំណាប ជាមួយ វ៉ែយ, ត្រី, ម៉េត, រន, ធៀន និង សាក់លី។

នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៩ បងប្អូន, ប៉ាត់ សារីន ហៅ ត្រី, វ៉ែយ និងខ្ញុំទៅប្រជុំ ហើយប្រាប់ថា «មិត្តឯងទាំង បីនាក់នេះ អង្គការសុំដកទៅបំពេញភារកិច្ចថ្មី ហើយ ការទៅនេះមិនដឹងជាទៅខាងសមុទ្រ ឬភ្នំពេញទេ។

កសិករនៅ សហគមន៍ក្នុងភូមិប្រាសាទ ដាំដំណាំបន្លែ ដើម្បីទុកទប់ទល់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងទប់ទល់នឹងការបាត់បង់ដី (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ពេលនោះ ខ្ញុំ ឆ្លើយ ឆ្លាតជាមួយបងៗ ដែលមក បុណ្យខួបបក្ស ខ្ញុំសម្រាកនៅសាលាស៊ីសុវត្ថិអស់រយៈ ពេលពីរយប់ពីរថ្ងៃ ទើប បងណាត បញ្ជូនឲ្យមកនៅ មន្ទីរស-២១។ ខ្ញុំនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ បងស្រី និង បងអ៊ុក ដែលបានដឹកនាំខ្ញុំ, ត្រី, វីយ និងមិត្តភក្តិក្រុម ឲ្យប្រព្រឹត្តខុសមាគ៌ារបស់បក្ស(ច្រើនគឺ១) ឲ្យខ្ញុំនិងមិត្ត យើងដើរចូលអង្គរ និងម្តងម្កាលទៅក្រោមផ្ទះ មិនឲ្យបងគណៈអង្គភាពដឹង ហើយយកអង្គរ និងម្តង ទាំងនេះទៅ ហូប ហើយសល់ដុះចោល គឺលើសពីរបប មិត្តយើងក្រុមដទៃ (២) នៅពេលបងប្អូន រកថ្នាំជក់ ឃើញនៅក្រោមផ្ទះកន្លះបារី ត្រី, វីយ និង ខ្ញុំ រករឿង ទំនាស់ជាមួយ បងប្អូន ។

នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំទាក់ទងជាមួយឈ្មោះ គង់ ដែលទើបចេញពីអង្គភាព២៦០ មកនៅ ស-២១។ មិត្តគង់ ទាក់ទងខ្ញុំជាញឹកញាប់សួរពីកម្លាំងដែល

ចេញពីអង្គភាពវេសេនាធំ ២៧០។ ខ្ញុំប្រាប់ មិត្តគង់ ថា ក្រុមខ្ញុំមកពី២៧០ ទាំងអស់គ្នា។ ដោយការដេញ ដោលសួរញឹកញាប់ពេក និងដោយការធ្លាប់ស្គាល់ ចិត្តគ្នា ខ្ញុំប្រាប់មិត្តគង់ ពីឈ្មោះត្រី, វីយ និងខ្ញុំ និងប្រាប់ ពីផែនការដែល ប៉ុន និងសារិន ដាក់ឲ្យ។ ក្រៅពីខ្ញុំ, ត្រី និង វីយ បងប៉ុន ប្រាប់ថា «បងប៉ុន មកប្រាប់ បងប៉ុន ថាកម្លាំងយើងនៅកង២៦៥ និងកង២៧៥ ក៏មានមក ជាមួយដែរ»។ បន្ទាប់មក អ៊ុក និង ស្រី ហៅ ខ្ញុំ, វីយ, ត្រី ទៅប្រជុំ ហើយឲ្យទាក់ទងធ្វើ សកម្មភាពជាមួយ មិត្តនី, មិត្តមាក ដោយដាក់ផែនការឲ្យខ្ញុំធ្វើ គឺ បំផុស ទំនាស់កុំឲ្យត្រូវគ្នារវាងពី ក្រុមមួយទៅក្រុមមួយ, ត្រូវធ្វើ ឲ្យដូចការណែនាំរបស់អង្គការ ពេលយាមខ្មាំងវាធ្វើ យ៉ាងម៉េចក៏ដោយមិនបាច់ស្តីឲ្យវាទេ។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ បងស្រី និង អ៊ុក នាំខ្ញុំទៅ ទាក់ទងជាមួយ សារីន។ ស្រី និង សារីន នាំខ្ញុំទៅ

ជួបទាក់ទងជាមួយមិត្តភក្តិដែលយាមនៅផ្ទះលេខ ៨។ ពេលនោះ សារឿនហៅខ្ញុំនិងមិត្តភក្តិទៅប្រាប់នៅក្រោម ជណ្តើរថា «កាក់ និងខ្ញុំយាមនៅផ្ទះលេខ៨ ត្រូវកេះខ្មាំង ឲ្យអីតមើលគ្នា ហើយលូចសួរពីរឿងក្បត់របស់វា ឲ្យវា ពួកគ្នាគ្រប់បន្ទប់។ បន្ទាប់មកមិត្តភក្តិកាក់ និងខ្ញុំបានឲ្យខ្មាំង ទាំងស្រី ទាំងប្រុសមើលគ្នា ហើយខ្ញុំ និងមិត្តភក្តិកាក់ ឈរ សើច ហើយសួររឿងក្បត់និងឲ្យខ្មាំងនិយាយ។ ពេល នោះ បងម៉ាន ទៅលបស្ដាប់ខ្ញុំ និងកាក់។ ខ្ញុំភ័យក៏ មករាយការណ៍ ប្រាប់សារឿន និងបងស្រី ប៉ុន្តែបង សារឿន និងស្រី នាំគ្នាសើចហើយប្រាប់ថា រឿងទាំង អស់នេះសុទ្ធតែ បងម៉ាន ឲ្យធ្វើទេកុំភ័យ ប៉ុន្តែកុំឲ្យអ្នក ណាក្រៅពីម៉ាន ដឹង។

បន្ទាប់មក ប៉ូច និង ស្រី ចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យបណ្តើរខ្មាំង រែកទឹកស្រោចបន្លែហើយឲ្យទាក់ទងប្រាប់ម៉ាក, នី, ត្រី, កាក់ ថាខ្ញុំខ្មាំងស្រោចជាកពេក។ ខ្មាំងស្រោចពីរ

អម្រែកមួយរង យើងឲ្យស្រោចតែមួយអំរែកបានហើយ។ នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ បងស្រី និងប៉ូច ចាត់តាំងខ្ញុំ ឲ្យទៅជួយយាមនៅបន្ទាយស៊ីបមួយរយៈ ក្រោមការដឹក នាំរបស់អ៊ុក។ អ៊ុកឲ្យខ្ញុំនិងរ៉ែត យាមយប់ ប៉ុន្តែយើង ខ្ញុំនាំគ្នាដេកក្រោមដើមអំពិលទឹក ហើយយកដុំដីដើរកប់ ផ្ទះដែលនាវីដេក។ នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៦ កម្លាំងមួយ ចំនួនត្រូវអង្គការឲ្យទៅធ្វើស្ដារនៅព្រៃស ពេលនោះ អង្គការយកមនុស្សអូសនង្គ័លក្នុងដំឡូង។ បន្ទាប់មក ស្រី, ម៉ាក និងខ្ញុំ លើកយកចំណុចមនុស្សអូសនង្គ័ល ទៅអង្គុយនិយាយបំផុសមិត្តយើងនៅក្រោមដើមជ្រៃ មុខផ្ទះថា មានតែកន្លែងយើងទេដែលយកមនុស្សទៅអូស នង្គ័ល។ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំមកដល់ ភ្នំពេញ ដំបូងខ្ញុំជួបជាមួយបងម៉ានតែម្នាក់ឯងទេ។ បងម៉ាន មិនហ៊ាននិយាយរឿងអីប្រាប់ខ្ញុំទេ ព្រោះបង ហ៊ុយ នៅទីនេះ។ ល្ងាចបងម៉ាន នាំខ្ញុំមកផ្ទះមួយក៏

កងដឹកជញ្ជូននៅភូមិភាគអាគ្នេយ៍ភ្នំពេញ ដឹកជញ្ជូនគ្រាប់រំសេវ និងស្បៀងអាហារយកទៅបង្គោលកងទ័ពបដិវត្តន៍នៅខែត្រូវ មិថុនា (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ជាដូចដែលក្រុមបងទុយ សួរចម្លើយសព្វថ្ងៃ។ ខ្ញុំជួបវ៉ែត, កាក់, ត្រី និងបងម៉ានហើយបងម៉ានហៅ ខ្ញុំទៅអង្គុយ នៅមាត់ទ្វារជិតដូច្នោះ។ ថ្ងៃម្សិល ទាំងកាប់ដូច ហូបបណ្តើរ។ បងម៉ានប្រាប់ក្រុមខ្ញុំថា មកទីនេះ គឺមកសួរចម្លើយ ដូច្នេះ យើងត្រូវតែបន្តធ្វើសកម្មភាពឲ្យផ្នែកសួរចម្លើយ មាន ការប្របូកប្រប លំដោយមិនបាច់យកចិត្តទុកដាក់ពីមតិ ណែនាំស្តីទាំងអស់។

នៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំ, កាក់, វ៉ែត, ត្រី ទាក់ទង ជាមួយ នី បង្កស្រឡាចយើងស្ទុកស្នាញ់ចំពោះការកិច្ច និងស្ទុកស្នាញ់ចំពោះមតិសមូហភាពកសាងយកការ កសាងទៅនិយាយចំពោះចំណុចៗ ក្រៅពីនោះ ខ្ញុំនិង កាក់ គឺជាជើងឆែតជើងឆែតពីរៀងបំផុសរឿងពាណិជ្ជកម្ម ស្រីញឲ្យមិត្តយើងមានសតិអារម្មណ៍ភ្លើតភ្លើន។ នៅខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ពេលដែលអង្គការចាត់តាំងឲ្យផ្នែក សួរចម្លើយ ចេញទៅដំណាំខាងក្រៅរបស់ខ្ញុំ, មាក, វ៉ា ដើរទៅរកកាប់ទន្ធនៃខែត្រា ពេលនោះខ្ញុំ, វ៉ា, មាក ដើរ ហួសផ្លូវពីរទិសចូលទៅក្នុងព្រៃក្នុងខែត្រា ហើយ ឃើញកង់មួយនៅក្រោមដើមដូង និងមានមនុស្សម្នាក់ កំពុងកាប់ដៃដូង ហូបនៅលើដើមដូង។ ខ្ញុំ, វ៉ា, មាក ដើរ ហួសទៅដល់មាត់លូទឹកស្អុយ។ ខ្ញុំឈរកន្លែងនោះបន្តិច ទើបនាំគ្នាត្រឡប់មកវិញតាមផ្លូវដែល ហើយឃើញ បងដែលកាប់ដូងនោះកំពុងចុះពីលើដើមដូង ទទួល ពេលនោះមិត្ត វ៉ា ក៏ស្គាល់ហើយ សួរគ្នាទៅវិញទៅមក ពីសុខទុក្ខ ម្តាយឪពុក និងអង្គភាពបច្ចុប្បន្ន។ បងនោះ គាត់ញឹម។ ហើយប្រាប់ថា ឥឡូវគាត់ទទួលខុសត្រូវយ៉ាង លេខ ៨២ ដូរទៅស្ថាប័ន។ បងនោះសួរមិត្ត វ៉ា ថា នៅអង្គភាពណាសព្វថ្ងៃ? មិត្ត វ៉ា ប្រាប់ថា កន្លែងខ្ញុំនៅ មានដែកស័ង្កសីពីទំនុករិញ្ញ។ បងនោះនិយាយថា កន្លែង ស-២១ ឬ? មិត្ត វ៉ា ឆ្លើយថា ប្តឹងហើយ។ រួចក៏លាគ្នា ជាមួយគាត់ត្រឡប់មកអង្គភាពវិញ។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៧៧ ខ្ញុំមិត្ត វ៉ា និង ហ៊ានចេញទៅកាប់ទន្ធនៃខែត្រា និង រកស្ទឹកឈើទៀត ពេលដើមប្រមុខចូលទៅព្រៃ ស្រាប់តែ ឃើញបងសោម និង សារឿន ជិះកង់ឧបក្ខតាមបណ្តោយ ផ្លូវហើយសួរទៅមិត្ត វ៉ា ថា ដើរបស់ស-២១ ពីត្រឹមណាទៅ

ដល់ណា? ពេលនោះមិត្ត វ៉ា ឲ្យខ្ញុំឆ្លើយជំនួស។ ខ្ញុំប្រាប់ទៅ សោម និង សារឿន ថា «ខ្ញុំឮបងៗ ប្រាប់ថា ដើរបស់ស-២១ ខាងជើងពី ត្រឹមដូរទៅស្ថាប័ន ខាងលិចទល់នឹងថ្នល់វត្ត មហាមន្ត្រី។ ខាងកើតទល់ផ្លូវធំ ហើយខាងត្បូងទល់វត្ត ទួលទំពូង។ ពេលក្រោយមកទៀតខ្ញុំ, វ៉ា, មាកបានចេញមក ក្រៅ ជួបជាមួយបង សោម, សារឿន និង បាទ សុផា។ បង សារឿនបានសួរពីសភាពការណ៍មន្ទីរស-២១ ខ្ញុំ ប្រាប់ សារឿន ថា៖

- ១) ក្រុមខ្ញុំប៉ុន្មាននាក់នេះ នៅពីត្រឹម លូទឹកស្អុយមកខាង កើត ហើយដល់ផ្លូវបណ្តោយមួយគឺ មានសាលា រៀន និងដូចបងទទួលខុសត្រូវក្រសួង។
- ២) ខាងលិច លូទឹកស្អុយជាកន្លែងសួរចម្លើយ តែមិន មែនក្រុមខ្ញុំនៅទីនោះទេ។
- ៣) កន្លែងសាលាទទួលស្វាយព្រៃគឺ ជាកន្លែងដាក់អ្នក ទោស ហើយមានកងការពារនៅពីទំនុករិញ្ញ។

បន្ទាប់មកបងសារឿនប្រាប់ថា ដូច្នេះរយៈពេល ៣ ថ្ងៃ ស្មើ ក្រុមមិត្តខាងក្នុងចាំទទួលក្រុមខ្ញុំដែលមានមនុស្ស ៦នាក់ ចូលមន្ទីរស-២១ មុខសញ្ញាខាងកើត លូទឹកស្អុយ នេះ។ ស្មើមិត្តចាំស្តាប់សំឡេងសក្តុយជាសញ្ញា។ នៅខែ មករា ឬ កុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំបានទាក់ទងជាមួយមិត្ត ហ៊ាន, មិត្ត វ៉ា និង មិត្តមាក ចេញក្រៅ ៣ដង ប៉ុន្តែថ្ងៃចុងក្រោយ ខ្ញុំជួបជាមួយបង សារឿន, បាទ សុផា និងមនុស្សថ្មីម្នាក់ ទៀត ខ្ញុំមិនស្គាល់ឈ្មោះ។ មកដល់ថ្ងៃទី ៩ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩៧៨ អង្គការបានចាប់ខ្ញុំតែម្តង។

កំណត់ចំណាំ៖ អត្ថបទខាងលើសរុបចេញពី ចម្លើយសារភាពឯកសារលេខ D25539។ រាល់ចម្លើយ សារភាពរបស់អ្នកទោសទាំងអស់នៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ សុទ្ធតែឆ្លងកាត់ការបង្ខិតបង្ខំ និងធ្វើទារុណកម្ម ធ្ងន់ធ្ងរពីកងសួរចម្លើយរបស់ខ្មែរក្រហម។ ដូច្នេះយើង មិនអាចសន្និដ្ឋានបានថាចម្លើយសារភាពរបស់នៅ កត្តា ហៅ ថា ពិតឬយ៉ាងណានោះទេ។

តុល ស៊ីថាត អតីតពិធីករក្នុងការសម្តែងសិល្បៈ និងអតីតគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ទី១ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

ស៊ីថា ចិន្តា

តុល ស៊ីថាត អាយុ៦៥ឆ្នាំ រស់នៅភូមិចម្ការសាមសិប ឃុំតតរ ស្រុកកំពង់សៀម (ទួច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ តុល ស៊ីថាត អាយុ៦៥ឆ្នាំ រស់នៅភូមិចម្ការសាមសិប ឃុំតតរ ស្រុកកំពង់សៀម។ ខ្ញុំគឺជាអតីតពិធីករក្នុងការសម្តែងសិល្បៈខ្មែរក្រហម និងអតីតគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ទី១នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ លេង វ៉ិន និងម្តាយឈ្មោះ ប៉ាប សែអេង។ ខ្ញុំគឺជាកូនច្បងក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រុសស្រីទាំងអស់ចំនួន៤នាក់។ ខ្ញុំរៀនសូត្រដល់ថ្នាក់ទី៧ ចាស់នៅសាលាបឋមសិក្សាកំពង់ក្របី។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ថ្នាក់ទី៧ ខ្ញុំបន្តការសិក្សានៅអនុវិទ្យាល័យ

ព្រះ សីហនុនៅទីរួមខេត្តកំពង់ចាមនៅដើមឆ្នាំ១៩៧០។ ខ្ញុំស្នាក់នៅផ្ទះជាមួយអ្នកគ្រូខ្ញុំដែលស្ថិតនៅក្បែរមាត់ទន្លេ។ ក្នុងរយៈពេល៣ខែដំបូង ខ្ញុំតែងឃើញការធ្វើបាតុកម្មដ៏ឆ្លើយតាមដងផ្លូវ និងក្រោយមកទៀតមានរដ្ឋប្រហាររបស់លន់ នល់ កើតឡើង។ ខ្ញុំរៀននៅអនុវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរយៈពេល៦ខែ។ ដោយក្តីព្រួយបារម្ភអំពីសុវត្ថិភាព ឪពុករបស់ខ្ញុំក៏ឡើងទៅយកខ្ញុំមកភូមិវិញ។ ខ្ញុំនិងឪពុកដើរពេញមួយថ្ងៃចេញពីទីរួមខេត្តកំពង់ចាម រហូតដល់ភូមិចម្ការសាមសិប

វិញ។ នៅឆ្នាំ១៩៧១ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម ប្រហែល១០នាក់ ចូលមកដល់ភូមិខ្ញុំដើម្បីប្រកាស ប្រាប់ឲ្យអ្នកភូមិចូលរួមជាមួយបដិវត្តន៍ និងការពារ ទឹកដី។ នៅពេលនោះ ទាហាន លន់ នល់ មកវាយ បណ្តេញកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមចេញពីភូមិ។ ទាហាន លន់ នល់ ដាក់កម្លាំងឈរជើងនៅបន្ទាយ ទាហាន ចម្ការកយ ស្ថិតនៅភូមិកំពង់ក្របី។

មុខងារពិធីករក្នុងការសម្តែងសិល្បៈនៅក្នុងតំបន់ រំដោះខ្មែរក្រហម

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧២ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៣ ទាហាន លន់ នល់ និងកងកម្លាំងរំដោះខ្មែរក្រហមប្រយុទ្ធគ្នា ក្នុងសមរភូមិជាច្រើន។ នៅឆ្នាំ១៩៧២ ភូមិរបស់ខ្ញុំ ត្រូវកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមរំដោះ និងកាន់កាប់។ នៅ ពេលនោះ ខ្ញុំចូលបម្រើនៅក្នុងកងសិល្បៈឃុំ ដែល មានសមាជិក ហ៊ាន គឺជាប្រធាន។ ខ្ញុំទទួលបានតួនាទីជា ពិធីករក្នុងការសម្តែងសិល្បៈខ្មែរក្រហម។ កងសិល្បៈ ឃុំបែងចែកទៅជា៥ក្រុម គឺ ក្រុម ទី១ គឺជាក្រុមចម្រៀង កាយវិការមានអ្នកច្រៀងចំនួន ៤ នាក់, ក្រុម ទី២ គឺជា ក្រុមបុរាណ, ក្រុម ទី៣ គឺជាក្រុមសម្តែងមានអ្នកសម្តែងចំនួន ១២ នាក់, ក្រុម ទី៤ គឺជាក្រុមពិធីករ (អ្នកនិយាយបើក កម្មវិធី) និងក្រុម ទី៥ គឺជាក្រុមនិពន្ធដែលមានសមាជិក ហ៊ាន គឺ ជាអ្នកសរសេរសាច់រឿងទាក់ទងនឹងការ ធ្វើបដិវត្តន៍។ ការសម្តែងសិល្បៈប្រារព្ធឡើងនៅពេល ដែលមានមន្ទីរព្យាបាល ទ័ពតស៊ូខ្មែរក្រហម ពីព្រោះ ទាហាន លន់ នល់ បើកការវាយប្រហារទាំងផ្លូវអាកាស និងផ្លូវគោកជាញឹកញាប់។ នៅឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំចូលធ្វើ ជាពិធីករក្នុងមន្ទីរព្យាបាលទ័ពតស៊ូខ្មែរក្រហមនៅក្នុងចម្ការ ស្វាយមួយកន្លែង ស្ថិតនៅជិតភូមិការកយ។ នៅពេល នោះ កម្មវិធីសិល្បៈត្រូវបានកំណត់ដូចខាងក្រោម៖

កម្មវិធី ១ ៖ ក្រុមច្រៀងគឺច្រៀងចម្រៀងបដិវត្តន៍មាន ចំណងជើងថា៖ «ផ្កាយព្រឹកៈព្រឹច័យ»

កម្មវិធី ២ ៖ ក្រុមសម្តែង សម្តែងរឿងល្ខោនអំពី យុទ្ធមិត្ត ដំរី ជេង ដែលបែងចែកជា ៣វគ្គ រួមមាន៖

វគ្គទី១៖ ជីវប្រវត្តិ និងសាវតាររបស់ ឪពុកម្តាយយុទ្ធមិត្ត ដំរី ជេង

វគ្គទី២៖ ដំណើរជីវិតរបស់យុទ្ធមិត្ត ដំរី ជេង (ដែលសម្តែងដោយ សមាជិក ដល)

វគ្គទី៣៖ ការតស៊ូរបស់យុទ្ធមិត្ត ដំរី ជេង

កម្មវិធី ៣ ៖ ការរាំរបស់សិល្បករ

ការសម្តែងសិល្បៈអូសបន្លាយអស់រយៈពេល ប្រហែល៤ម៉ោង និងជាចុងក្រោយ ខ្ញុំនិយាយជូនពរ ដល់អង្គមន្ទីរព្យាបាល និងកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមទទួល ជ័យជម្នះនៅក្របសមរភូមិ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំត្រូវ បានដកចេញពីកងសិល្បៈឃុំ និងបញ្ជូនទៅខាង សិប្បកម្មផលិតពាងវិញ ស្ថិតនៅស្រុកស្ទឹងត្រង់។ នៅពេលដែលបានមកដល់ផ្នែកសិប្បកម្មផលិតពាង ខ្ញុំជួបសមាជិក ដល ដែលជាភូមិសម្តែងក្នុងរឿងល្ខោន ដំរី ជេង។ នៅរសៀលមួយ សមាជិក ដល និងសមាជិក ដន បបួលខ្ញុំទៅលួចបេះទុរន៍នៅព្រឹកម្សិលមកហូប ប៉ុន្តែខ្ញុំបដិសេធមិនទៅទេ ពីព្រោះខ្ញុំខ្លាចត្រូវចាប់យក ទៅសម្លាប់ចោល។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់ សមាជិក ទាំង២ នាក់ ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងយកទៅសម្លាប់ចោលនៅក្រោយ ការដ្ឋានផលិតពាង។

មុខងារបង្រៀនថ្នាក់ទី៦ដល់កូនប្រថាប់មូលដ្ឋាន

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំជួបជាមួយឪពុកមាឈ្មោះ ចេក ជឿនដែលជាមេភូមិមានឈ្មោះ សមាជិក ជឿន រៀបចំ ដូនឈើរបស់អ្នកភូមិចំនួន៣ខ្លួន ដើម្បីប្រើប្រាស់ ជាថ្នាក់រៀន និងកន្លែងស្នាក់នៅ៖ ដូន ទី១ គឺសម្រាប់ បង្រៀនថ្នាក់ទី១, ដូន ទី២ គឺសម្រាប់បង្រៀនថ្នាក់ ទី២ និងដូន ទី៣ គឺសម្រាប់បង្រៀនថ្នាក់ទី៣។ ទឹកនៃ បង្រៀនគឺធ្វើឡើងនៅក្រោមដូន ចំណែកដទៃកន្លែង ស្នាក់នៅគឺនៅលើដូន។ ខ្ញុំត្រូវបង្រៀនថ្នាក់ទី១ ដែល មានកូនប្រជាជនមូលដ្ឋានប្រមាណពី៦ទៅ១០នាក់។ ខ្ញុំបង្រៀនអក្សរខ្មែរនៅពេលព្រឹក និងលេខនៅពេល

ផ្ទះឈើរបស់អ៊ីស្រា ស៊ីថាត ស្ថិតនៅភូមិចម្ការសាបសិប ឃុំគគរ ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម។
(ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

រសៀល។ នៅពេលសម្រាកថ្ងៃត្រង់ ខ្ញុំ និងកូនសិស្ស
ទៅរោងបាយសហការណ៍រួមដើម្បីហូបបាយ។ បន្ទាប់ពី
បង្រៀនរួច ខ្ញុំដឹកនាំកូនសិស្សថ្នាក់ទី១ ទៅដាំដំណាំ និង
ដើរប្រមូលលាមកសត្វមកផ្ទេរ។ ខ្ញុំបង្រៀនកូនសិស្ស
ជារៀងរាល់ថ្ងៃ។ នៅចន្លោះចុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងដើម
ឆ្នាំ១៩៧៧ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមភូមិភាគនិរតីចូល
មកដល់ និងចាប់ផ្តើមចាប់ខ្លួនកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម
មូលដ្ឋានយកទៅសម្លាប់ចោល។ ឪពុកមារបស់ខ្ញុំ គឺ
សមមិត្ត ជឿន ក៏ត្រូវកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមកពី
ភូមិភាគនិរតីចាប់យកទៅសម្លាប់ចោលទាំងគ្រួសារដែរ។
នៅពេលនោះ ខ្ញុំពិតជាភ័យខ្លាចស្តីពីការចាប់យក
ទៅសម្លាប់ចោល។ ខ្ញុំឃើញអ្នកភូមិចំនួន៥នាក់ ត្រូវ
យោធាចាប់ចងដាក់នៅលើរទេះសេះ និងដឹកយក

ទៅក្រោយភូមិ។ ស្របពេលដែលយោធា និងកម្មា
ភិបាលខ្មែរក្រហមមកពីភូមិភាគនិរតីអនុវត្តការកាប់
សម្លាប់កាន់តែច្រើន ឡើង អ្នកភូមិបានរត់ចូលក្នុងព្រៃ
លើភ្នំហា និងជួយដើម្បីស៊ូប្រឆាំងជាមួយខ្មែរក្រហមភូមិ
ភាគនិរតីវិញ។ ខ្ញុំដឹងថា ខ្មែរក្រហមមកពីភូមិភាគនិរតី
ដាក់ឈ្មោះឲ្យអ្នកភូមិដែលរត់ភៀសខ្លួនទៅភ្នំហា និងជួយ
ទាំងនោះថាជា ក្រុមខ្មែរស។ អ្នកភូមិដែលងើបបះបោរ
វាយឆ្លក់ ឬន់ និងសម្លាប់កងឈ្លប ឬកម្មាភិបាលខ្មែរ
ក្រហមជាញឹកញាប់។ នៅយប់មួយ កងឈ្លបខ្មែរក្រហម
មកហៅខ្ញុំយកទៅសម្លាប់នៅក្រោយភូមិ។ ខ្ញុំនិយាយ
ផ្អែផ្អាំកូនសិស្ស និងចាកចេញទៅជាមួយកងឈ្លប។
ខ្ញុំត្រូវបានចាប់ចងស្លាបសេក និងដឹកយកទៅដាក់នៅ
ក្បែររណ្តៅកប់សាកសព។ នៅពេលនោះ កងឈ្លបសួរ

អ្នកភូមិចម្ការសាមសិប កំពុងនេសាទត្រី និងខ្លា នៅតាមដងទន្លេមេគង្គ ភ្នំខេត្តកំពង់ចាម។
(ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

គូង ស៊ីថាត បានរំលឹកពីការបង្រៀនថ្នាក់ទី១នៅភ្នំរបប
ខ្មែរក្រហមតាមរយៈរូបភាពអំពីកុមារនៅក្រោម
ដើមឈើនៅភ្នំសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
(១៩៧៥-១៩៧៩) ។
(ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំថា តើខ្ញុំចង់ស្លាប់ទៅតាមឪពុកមារបស់ខ្ញុំដែរឬទេ?
ខ្ញុំឆ្លើយតបវិញថា ខ្ញុំមិនចង់ទេ ខ្ញុំដើរតាមអង្គការ។
បន្ទាប់មក កងឈ្មួញក៏ដោះលែងខ្ញុំឲ្យវិលត្រឡប់មកផ្ទះ
វិញ។ នៅពេលដែលមកដល់ផ្ទះ កូនសិស្សរបស់ខ្ញុំ
ត្រេកអរយ៉ាងខ្លាំង។

មុខងារថ្នាក់នាយការនេក្នុងឈ្មោះ សេរី យុទ្ធ និងការ រត់ភៀសខ្លួនពីការកាប់សម្លាប់

បន្ទាប់ពីខ្ញុំត្រូវបានដោះលែងមកវិញ ខ្ញុំបន្តបង្រៀន
កូនសិស្សដូចធម្មតា ប៉ុន្តែសមមិត្តនារីឈ្មោះ សេរីយុទ្ធ
គឺជាមេភូមិមកពីភូមិភាគនិរតី តែងប៉ះមកពិនិត្យការ
បង្រៀនរបស់ខ្ញុំជារៀងរាល់ថ្ងៃ ទាំងនិយាយគំរាម
កំហែងខ្ញុំក្របំពេលវេលា។ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៧/
សមមិត្តនារីយុទ្ធ យកខ្ញុំធ្វើជាជំនួយការ ដើម្បីធ្វើបញ្ជី

និងកត់ត្រាផ្សេងៗ។ ខ្ញុំធ្វើបញ្ជីអំពីប្រជាជននៅក្នុង ភូមិមាន់ហើរ ដោយប្រើប្រាស់កំរូបញ្ជីចាស់ ប៉ុន្តែខ្ញុំ មិនដឹងថាតើបញ្ជីនោះយកទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីអ្វីនោះ ទេ។ ខ្ញុំសរសេរលិខិតអំពីការអនុញ្ញាតដ្ឋានប្តូរមូលដ្ឋាន រស់នៅ។ បន្ទាប់ពីសរសេររួច ខ្ញុំអាចសមមិត្តនារីយុទ្ធ ស្លាប់ដើម្បីរកចំណុចកែតម្រូវ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំកែតម្រូវ តាមអ្វីដែលសមមិត្ត យុទ្ធ ប្រាប់។ នៅពេលដែលខ្ញុំ បញ្ចប់ការសរសេរលិខិតប្រមាណ៤-១០ច្បាប់សមមិត្ត យុទ្ធ បោះត្រាលើលិខិតទាំងនោះ ដើម្បីបង្ហាញអំពីការ អនុញ្ញាតដ្ឋានប្តូរមូលដ្ឋានរស់នៅ។ ខ្ញុំដឹងមុនថា មុន

និងក្រោយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីនឹងយកខ្ញុំទៅ សម្លាប់ចោល ដូច្នេះខ្ញុំលួចលិខិតមួយច្បាប់ និងរកំ ចេញពីភូមិមាន់ហើរទៅកាន់ភូមិចម្ការសាមសិបវិញ។ នៅពេលដែលខ្ញុំមកដល់ភូមិកំណើតវិញ ខ្ញុំបង្ហាញ លិខិតមានត្រាលេខ្នោះ សេរី យុទ្ធ ដល់មេភូមិនៅ មូលដ្ឋាន។ ខ្ញុំត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យរស់នៅក្នុងភូមិ។ ខ្ញុំ រួចផុតពីការកាប់សម្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម នៅ ពេលដែលកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលមកដល់នៅ ដើមឆ្នាំ១៩៧៩។

អតីតមន្ទីរសន្តិសុខកម្ម ស្ថិតនៅភូមិកករ ឃុំកករ ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម។ (ស៊ាង ចម្ការ/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ប៉ាង ឆេង៖ កងចល័តនៅឃុំអង្គរស

ភា រស្មី

ប៉ាង ឆេង សព្វថ្ងៃរស់នៅអង្គរស ស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង (ផេង ពង្សវាសី/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ ប៉ាង ឆេង។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយប្រពន្ធខ្ញុំឈ្មោះ ពៅ សាខន និងមានកូនចំនួន៧ នាក់។ កូនរបស់ខ្ញុំម្នាក់បានស្លាប់អំឡុងពេលប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំសម្រាលនៅមន្ទីរពេទ្យស្រះតាអីម។

នៅក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម គ្រួសាររបស់ខ្ញុំមានជីវភាពធូធារ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំមានផ្ទះក្បឿងសម្រាប់រស់នៅ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំត្រូវក្រោកនៅម៉ោង៣ទៀបភ្លឺ ដើម្បីទៅដងទឹកអណ្តូងយកមកទុកប្រើប្រាស់ ប្រសិនបើខ្ញុំចាំដល់ថ្ងៃរះ ប៉ាងឆេង គឺមិនមានទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ទេ។ ខ្ញុំបានចូលរៀនថ្នាក់កុមារដ្ឋានជាមួយក្មេងៗផ្សេងទៀតនៅក្នុងភូមិនៅវត្តសំបួរ។ គ្រូ

ដំបូងរបស់ខ្ញុំ គឺជាព្រះសង្ឃក្នុងវត្តសំបួរ ដែលមានព្រះនាម វ៉ា សារុន និង គ្រូម្នាក់ទៀតឈ្មោះ សុផាត។ គ្រូ សុផាត បានស្លាប់នៅពេលចូលធ្វើជាទាហានក្នុងរបប លន់ នល់។ នៅក្នុងវត្តសំបួរ មានថ្នាក់សិក្សាតែពីរ កម្រិតប៉ុណ្ណោះ គឺថ្នាក់ទី១២ និង ទី១១ ។ លុះចូលដល់ថ្នាក់ទី១០ ខ្ញុំប្តូរមករៀននៅសាលាបឋមសិក្សាអង្គរស។ នៅសាលាអង្គរស ខ្ញុំចូលរៀនជាមួយគ្រូឈ្មោះ សន្ត រហូតបានបញ្ចប់ថ្នាក់ទី៩ ទើបខ្ញុំឈប់រៀន។ បន្ទាប់ពីឈប់រៀន ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តចូលបួសជាព្រះសង្ឃបានរយៈពេល៦ វស្សា។

ជំរុំ រោង ផ្តល់បទសម្ភាសន៍ទាក់ទងនឹងរឿងរ៉ាវរបស់កាត់ក្នុង របបខ្មែរក្រហមដល់បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានៅផ្ទះ របស់កាត់។ (ផេង ពន្លឺរស្មី /មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

បន្ទាប់ពីរបប លន់ នល់ ធ្វើ រដ្ឋប្រហារទម្លាក់ សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩៧០ ខ្ញុំបានទៅលេងឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំនៅផ្ទះ ដើម្បី សួរសុខទុក្ខកាត់ដូចសព្វម្តាយដង។ ពេលមកដល់ផ្ទះ ខ្ញុំឃើញកងទ័ពវៀតកុងសម្រាកនៅក្រោមផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ដើម្បីត្រៀមទៅវាយនៅ សមរភូមិកោកខូក។ សភាព ការណ៍នៅក្នុងភូមិពេលនោះ មានភាពចលាចលណាស់ ព្រោះ ទាហានជំរុំ ធ្វើដំណើរកាត់ភូមិម្តងៗ តែងតែ ចាប់សត្វឆ្កែរបស់ប្រជាជនយកទៅបរិភោគ ហើយ ថែមទាំងចាប់កូនក្រមុំអ្នកភូមិយកទៅជាមួយ។ បង ស្រីដ៏ជូនមួយរបស់ខ្ញុំម្នាក់ ត្រូវបានទាហានជំរុំ ចាប់ ដាក់រថក្រោះយកទៅជាមួយ។ កាត់បានឮចរត់គេច ខ្លួនត្រឡប់មកផ្ទះវិញនៅពេលទៅដល់ក្រោលគោ។ ឃើញស្ថានភាពដូច្នេះ ឪពុកម្តាយណាដែលមានកូន ក្រមុំ តែងតែយកកូនទៅលាក់ទុកនៅក្នុងវត្តដើម្បីកុំឲ្យ ជួបជាមួយ ទាហានជំរុំ ដែលចុះមកភូមិម្តងៗ នៅ

ពេល ទាហានជំរុំ ចូលមកក្នុងភូមិ និងបានជួបកងទ័ព វៀតកុង និងធ្វើការវាយប្រហារគ្នា ហួតទាល់តែ មានអ្នកបាញ់ និងឈ្នះ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំបាន សម្រេចចិត្តលាចាកសិក្សាបទ មករស់នៅផ្ទះជាមួយ ឪពុកម្តាយវិញ។ រាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំបានទៅយូរលក្របីនៅ ត្រពាំងស្រែ។ ថ្ងៃមួយមានយន្តហោះ ខាង ទាហានជំរុំ ក៏ ដែលប្រជាជនទូទៅហៅថា «អាជើងស្រវឹង» បានឃើញខ្ញុំនៅវាលស្រែ ក៏បានបាញ់បញ្ឆោតមកខ្លួនខ្ញុំ ប្រហែល ២០ ទៅ ៣០ គ្រាប់។ ការបាញ់នេះដើម្បីឲ្យ ដឹងថាខ្ញុំក៏ជាកងទ័ព ឬក៏ប្រជាជន ព្រោះពេលនោះ ខ្ញុំ កំពុងតែក្រាបពូន។ ជាងនេះទៅទៀត ក៏មានយន្តហោះ ប្រភេទអាគារីដែលមានកម្លាំងខ្យល់ខ្លាំង ហោះមក ជិតភូមិ ឬក៏ព្រៃ ដើម្បីរកទីតាំង និងមធ្យោបាយ ធ្វើដំណើររបស់ប្រជាជន និងកងទ័ពដើម្បីបាញ់កម្ទេច ចោល។

ក្រោយថ្ងៃជួយជម្នះ ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ អង្គការបានយកផ្ទះរបស់ខ្ញុំធ្វើជាជម្រកស្រវី ហើយ ឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំចុះមករស់នៅសំយាបផ្ទះវិញ។ ឪពុក ម្តាយរបស់ខ្ញុំមានវ័យចំណាស់ ហេតុនេះអង្គការបានដាក់ ការងារឲ្យកាត់ដំឡើងគ្នាឲ្យទុក និងហួតយកសរសៃ ជក់ ដើម្បីវេញធ្វើជាខ្សែវែងៗ។ ចំណែកខ្ញុំត្រូវបាន អង្គការបញ្ជូនឲ្យទៅធ្វើការនៅក្នុងកងចល័តយុំ អង្គរស ហើយប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើការនៅក្នុងកងចល័តនារី ឆ្ងាយពីខ្ញុំ។ នៅរដូវប្រាំង កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបញ្ជូន ខ្ញុំទៅធ្វើការនៅទន្សាយចូលហើម ដែលស្ថិតនៅព្រំ ប្រទល់ស្រុកកញ្ចៀច និងស្រុកកំបាយមាន។ ខ្ញុំត្រូវធ្វើ ការងារធ្ងន់ធ្ងរ ហើយការហូបអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ ឡើយ ទើបធ្វើឲ្យប្រជាជននៅក្នុងកងជាច្រើន ឈឺ ស្លាប់។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំហូបតែបបរជាមួយសម្លម្ហូប ហើយយូរៗម្តង ទើបមានបាយដំណើប ហូប។ ខ្ញុំបានឮ អ្នកនៅក្នុងកងនិយាយថា នៅភូមិស្រះប្រហូតមានអ្នក ហូបបាយដំណើប ទាល់តែឆ្ងាយក្រពះ ស្លាប់ ព្រោះឃ្លាន ខ្លាំងពេក។ ចំណែកការងារ យើងធ្វើការកាប់ដីរឹងដូច ថ្មដើម្បីលើកទំនប់ ឬលើកអាងទឹក ដូច្នេះហើយទើបធ្វើ ឲ្យមានប្រជាជនធ្លាក់ខ្លួនឈឺជាបន្តបន្ទាប់។ អំឡុងពេល

ធ្វើការ ប្រសិនបើមានអ្នកឈឺ គឺខ្ញុំនឹងអ្នកនៅក្នុងកងកម្លាំង ជាអ្នកនាំទៅមន្ទីរពេទ្យ ព្រោះមានពេទ្យទៅតាមកង ចល័តជាដើម អ្នកដែលទៅព្យាបាលមានតែមួយចំនួន តូចបានត្រឹមត្រូវ ឱ្យបម្រើធ្វើការវិញ និងភាគច្រើនគឺជាតំណាង តែម្នាក់ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការងារនៅការងារ អង្គការតែងតែយកក្រុមសិល្បៈមកសម្តែងជូន ប្រជាជនទស្សនា ដើម្បីជាការលើកទឹកចិត្ត យុវវ័យ ខ្ញុំឃើញមានសិល្បៈខាងតំបន់មកសម្តែងរឿងដាច់ ជូនប្រជាជនទស្សនា។ បើមានកម្មវិធីតូចៗ អង្គការបាន យកអ្នកសិល្បៈពីខាងបឹងកែវ មកសម្តែងជូនប្រជាជន ហើយសិល្បៈក្រុមនេះមិនធំដូចសិល្បៈតំបន់ទេ។ នៅ ពេលមានកម្មវិធីម្តងៗ មានកម្មាភិបាលថ្នាក់លើមួយ ចំនួនបានចូលរួម ក្នុងនោះមានគាត់ គឺជាគណៈឃុំ តា ប៉ែន តាណែ និង តាវ៉ា។ ប្រធានកងចល័តឃុំអង្គរ ស ក្នុងពេលនោះមានឈ្មោះ នន់ បន្ទាប់មកមានឈ្មោះ ស្រីឡើង ហើយអ្នកទាំងពីរមកពីស្រះតាអឹមដូចគ្នា។ ពេលធ្វើការនៅក្នុងកងចល័ត នៅពេលចូលឆ្នាំយើង អាចឈប់សម្រាកបានរយៈពេលពី២ ទៅ៣ថ្ងៃ ដើម្បី ត្រឡប់ទៅភូមិជួបជុំប្រពន្ធកូន។ ខ្ញុំចេញដំណើរពីកន្លែង ធ្វើការតាំងពីម៉ោង៣រសៀល រហូតដល់ម៉ោង១២ យប់ទើបដើរមកដល់ផ្ទះ។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ឲ្យតែដល់ រដូវវស្សា អង្គការឲ្យក្រុមចល័តទាំងអស់មកកូនដី ធ្វើ ស្រែចម្ការ ដកស្ទូង ប៉ុន្តែមិនអនុញ្ញាតត្រឡប់ទៅផ្ទះរបស់ យើងវិញទេ ទោះបីយើងនៅជិតផ្ទះក៏ដោយ។ នៅពេលធ្វើ ស្រែ ឈ្មួញបានចាត់តាំងមនុស្សចំនួន១០ នាក់ ឲ្យទៅស្ទូង ស្រូវឲ្យបាន ១ហិកតាក្នុងមួយថ្ងៃ បើស្ទូងមិនរួចទេ នោះ ខាងចុងភៅមិនឲ្យបបអាហារហូបទេ។

បន្ទាប់ពីចប់ការងារនៅទន្សាយចូលហើម អង្គការ បានបញ្ជូនក្រុមរបស់ខ្ញុំមកដឹកប្រឡាយ និងលើកប្រព័ន្ធ ភ្លឺស្រែនៅស្រុកមេសាងវិញ។ គ្រប់ប្រព័ន្ធក្លឺស្រែយើង បានវាស់វែងយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ ដោយធ្វើយ៉ាងណា ឲ្យភ្លឺស្រែទាំងអស់មើលទៅស្មើគ្នាជាដូចៗ។ ចំណែកឯភ្លឺ ប្រឡាយគឺយើងលើកភ្លឺតាន់ និងភ្លឺភ្លោះ និងមានការ វាស់វែងយ៉ាងត្រឹមត្រូវដូចគ្នា។ នៅជិតដល់ពេលរបប

ខ្មែរក្រហមដួលរលំ អង្គការបានចាត់តាំងឲ្យក្រុមរបស់ខ្ញុំ មកដឹកស្រះ និងស្ពានមួយចំនួន នៅក្នុងឃុំអង្គរ ស ដើម្បីធ្វើយ៉ាងណាឲ្យប្រជាជនមានទឹកប្រើប្រាស់។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ជំនាន់សោភ័ណ គ្រប់គ្រងនៅខាង បូព៌ា ខ្ញុំឃើញមានកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមកពីខាងភូមិ ភាគនិរតីចូលមកគ្រប់គ្រងនៅក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំ។ ប្រជាជន នៅក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំជាច្រើនគ្រួសារត្រូវបានបញ្ជូនទៅ តំបន់ដីខ្ចាញ់ ហើយមិនឃើញត្រឡប់មកស្រុកកំណើត វិញរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។ ថ្នាក់ដឹកនាំក្នុងភូមិស្រះ សំបួរ ដំបូង ឆ្លើយតបតាមនបន្ទាប់មក តាឈិត និងក្រោយ មកឈ្មោះ ដាន។ ដានមកគ្រប់គ្រងបានរយៈពេល៣ខែ ស្រាប់តែពង្រីកដីកងទ័ពរណសិរ្ស សាមគ្គីសង្គ្រោះ ជាតិកម្ពុជាជាមួយកងទ័ពវៀតណាម ចូលមកដល់ ស្រុកមេសាង។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមបានឲ្យប្រជាជន ទាំងអស់រត់ទៅភាគខាងលិច រួមទាំងគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ។ អំឡុងពេលនោះ ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំ និងបងស្រីរបស់ខ្ញុំកំពុង ពរពោះ ទើបធ្វើឲ្យការធ្វើដំណើររបស់យើងមានការ យឺតយ៉ាវ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំមានគម្រោងធ្វើដំណើរតាម ច្រកស្វាយរួច ឡើងទៅតាមអ្នកល្បឿន ប៉ុន្តែពេលទៅ ដល់វត្តត្រោក មេឃចាប់ផ្តើមធ្លាក់ យើងបានសម្រេច ចិត្តចូលសម្រាកនៅក្នុងវត្តត្រោក និងបន្តដំណើរទៅមុខ ទៅតាមព្រឹកស្តែក។ នៅយប់នោះ ខ្ញុំឃើញមានការ ផ្ទុះគ្រាប់បែកនៅអ្នកល្បឿន លុះព្រឹក ឡើងកងទ័ពរបស់ វៀតណាមធ្វើដំណើរមកដល់វត្តត្រោក និងឲ្យប្រជាជន ទាំងអស់រួមទាំងខ្ញុំ ត្រឡប់មកផ្ទះវិញ។ ពេលមកដល់ផ្ទះ ខ្ញុំបានទៅយកអង្ករមួយកូនពាន់ និងអំបិលមួយកូនពាន់ ពីរោងបាយយកមកទុកនៅផ្ទះ។

បន្ទាប់ពីទទួលបានជ័យជម្នះថ្ងៃ៧ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងធ្វើជាអនុភូមិស្រះសំបួរ ហើយសព្វថ្ងៃខ្ញុំគឺជាក្រុមប្រឹក្សាយុវជនស្រុក។ ខ្ញុំក៏សូមផ្តាំ ឲ្យបងប្អូនកូនក្មួយមានការសិក្សាល្អឆ្ងាយលំ នឹងចងចាំ ឲ្យកាន់តែច្បាស់ថា របប ប៉ុល ពត នេះពិតជាវេទនាណាស់ ហូបក៏មិនគ្រប់គ្រាន់ ហើយធ្វើការក៏ហួសកម្លាំង និងគ្មាន ពេលសម្រាក។

ប៊ុន សេងហាន អតីតកងទ័ពក្រហម នៅសមរភូមិវាយចូលកាន់កាប់ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម

កែវ សុភី

ប៊ុន សេងហាន អាយុ៦៧ ឆ្នាំ រស់នៅភូមិចម្ការ សាមសិប ឃុំគគរ ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម។
(ឡង់ អូន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ ប៊ុន សេងហាន កើតនៅឆ្នាំ១៩៥៤ ក្នុងគ្រួសារកសិករនៅភូមិ ចម្ការសាមសិប ឃុំគគរ ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម។ ខ្ញុំគឺជាកូនទី៥ក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រុសស្រីចំនួន ៧នាក់ ដែលក្នុងនោះ ខ្ញុំមានបងប្រុស២នាក់ បានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ ខ្ញុំបានរៀនដល់ថ្នាក់ទី ៩ ចាស់ នៅសាលាបឋមសិក្សាគគរ ស្ថិតនៅក្នុងស្រុកកំពង់សៀម។ ខ្ញុំបានឈប់រៀន និងមកជួយឪពុកម្តាយប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត ដូចជា ត្បាញក្រមាលក់ និងធ្វើចម្ការជាដើម។ ខ្ញុំ និងគ្រួសារ មានជីវភាពសមរម្យ ប៉ុន្តែត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទាំងស្រុង បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារ លន់

លន់ កើតឡើងនៅថ្ងៃទី ១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០។ ប៉ុន្មានខែក្រោយពីមានរដ្ឋប្រហារ ការធ្វើបាតុកម្មដង្ហែរតាមដងផ្លូវបានកើតឡើងនៅក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាបាតុកម្មនេះគឺដើម្បីអ្វីនោះទេ។ នៅឆ្នាំ១៩៧០ ដដែលបងប្រុសបង្កើតរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ វ៉ាន ឆែវ វ៉ាន ដែលប្អូនជាព្រះសង្ឃនៅវត្តនាគវ័ន្ត នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ធ្វើដំណើរតាមទូកមកជួបឪពុកម្តាយ និងនិយាយលាជាលើកចុងក្រោយថា កាត់ចូលរួមជាមួយបដិវត្តន៍។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលឃើញបងប្រុសរបស់ខ្ញុំទេ។
នៅឆ្នាំ១៩៧១ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមមានវត្ត

មាននៅក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំ ក៏ដូចជារំដោះខ្មែរក្រហមមក ស្នាក់នៅភូមិដំបូង ហូប និងដេកនៅក្នុងអគ្គីភ័យនៅ ក្រោមដើមឈើនៅក្នុងទីធ្លាដូចជា របស់អ្នកភូមិ ក៏ដូចជារំដោះខ្មែរក្រហម ដើរឈរ សន្តិសុខសប្បាយដូចជា បងប្អូនជាមួយបងប្អូន ទាហានថ្មីជើង លន់ នល់ ត្រូវបានបញ្ជូនមកវាយបណ្តាញ ហូតដល់កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមដកចេញពីភូមិ មិនយូរប៉ុន្មាន កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមបញ្ជូនកម្លាំងចូលក្នុងភូមិវិញ។

នៅឆ្នាំ១៩៧២ សង្គ្រាមរវាង ទាហាន លន់ នល់ និងកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមកាន់តែខ្លាំងឡើង រហូតដល់មានការទម្លាក់គ្រាប់បែកបណ្តាលឲ្យផ្ទះរបស់អ្នកភូមិជាច្រើនខ្ទង់ឆេះគ្មានសល់។ ផ្ទះរបស់ខ្ញុំក៏ឆេះដែរ។ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម មិនបានបញ្ជាក់បញ្ជីឡើយ និងបានដកកម្លាំងចេញពីភូមិ បន្ទាប់ពីមានការទម្លាក់គ្រាប់ជាច្រើនក្នុងភូមិ ទាហានថ្មីជើង លន់ នល់ ត្រូវបានបញ្ជូនចូលមកភូមិចម្ការសាមសិប ដើម្បីដើរចោលសម្បត្តិកម្លាំងតស៊ូខ្មែរក្រហមដែលនៅសេសសល់ និងឈរជើងនៅភូមិការកយ ដែលជាមូលដ្ឋានឈរជើងរបស់កងទ័ពតស៊ូខ្មែរក្រហមពីមុនមក។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៣ ទាហានថ្មីជើង លន់ នល់ ដកទៅទីរួមខេត្តវិញ ដូច្នេះកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមចូលមកក្នុងភូមិជាថ្មីម្តងទៀត។ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម ដឹកនាំដោយ តាហាក់, តាសាវ៉ែត និង តាលូកសៅ ចូលមកកាន់ទីឈរជើងនៅក្នុងភូមិក្នុងបរិវេណផ្ទះរបស់ខ្ញុំ។ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមស្នាក់នៅស្រយាយៈពេលមួយថ្ងៃ។ ខ្ញុំឃើញកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមដាំបាយ និងរៀបចំស្បៀងអាហារតាមខ្លួនដើម្បីត្រៀមចេញទៅទៅវាយផ្តាច់ចូលកាន់កាប់ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម។ នៅពេលនោះខ្ញុំបានចូលរួមជាមួយចលនាបដិវត្តន៍ និងធ្វើជាប្រធានកងដឹកជញ្ជូននារី។ កងដឹកជញ្ជូននារីត្រូវបានបញ្ជូនទៅខ្សែត្រៀមសមរភូមិក្រោយដើម្បីជួយសែនកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមទៅព្យាបាល និងសម្ភារសិក្សាទាំងគ្រប់យុទ្ធភណ្ឌនៅពេលដែលកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមយកឈ្នះលើ ទាហាន លន់ នល់ និងចូលកាន់កាប់ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម។

រ៉ូន ឆែត ប្អូនប្រុសរបស់ ប៊ុន សេនហាន ក្នុងអំឡុងពេលប្អូនជាព្រះសង្ឃ នៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០។ បន្ទាប់មក ប៊ុន សេនហានបានចូលរួមជាមួយបដិវត្តន៍ និងបាត់ខ្លួនរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។ (ឡឺង អូន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣ កងដឹកជញ្ជូននារីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅដឹកស្បៀងនៅឃ្លាំងមួយស្ថិតនៅក្បែរទីរួមខេត្តប៉ុន្តែមិនមានអ្វីនៅសេសសល់ដើម្បីដឹកនោះឡើយ។ ខ្ញុំដឹងក៏មើលជុំវិញជម្រកទីរួមខេត្តកំពង់ចាម ដែលកាប់កាន់ដោយកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម។ បន្ទាប់ពីឈរជើងប្រហែលពី៣-៤ថ្ងៃកងដឹកជញ្ជូននារីនិងខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនមកកាន់មូលដ្ឋានរៀងខ្លួនវិញ។ នៅពេលដែលមកដល់ភូមិវិញ ខ្ញុំរស់នៅជាធម្មតារហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៤ ទើបខ្ញុំទទួលប្រជាជនខ្មែរកាត់ចិនឈ្មោះ ហ៊ុន ណាង ចំនួន១ គ្រួសារ និង អ៊ុយ ចំនួន១ គ្រួសារជម្លៀសមកពីទីរួមខេត្តកំពង់ចាម។ គ្រួសារជម្លៀសបានស្នាក់នៅក្រោមផ្ទះរបស់ខ្ញុំមួយរយៈ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំរៀបការជាមួយប្អូនឈ្មោះ យុន ដែលជាកងទ័ពឈរជើងនៅខាងព្រៃក្រក។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅឈរជើងនៅសមរភូមិចង្រ្កា ខណៈពេលដែលខ្ញុំផ្លាស់ទៅធ្វើស្រូវអង្ករនៅវត្តកករ។ ខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើការពីព្រលឹមទល់

អាជីវករលក់ត្រីនៅជ្រកក្រមួនព្រែកដើមថ្ម នៅភូមិព្រែកដើមថ្ម ឃុំកំពង់ក្របី ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម។ (ឡង់ អូន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អ្នកនេសាទកោះសូ ទិសបាតក្រី និងខ្មៅនៅតាមដងទន្លេមេគង្គ ភ្នំខេត្តកំពង់ចាម។ (ឡង់ អូន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ព្រលប់ គ្មានពេលសម្រាកគ្រប់គ្រាន់ និងត្រូវបែកចេញពីគ្រួសារ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្តីរបស់ខ្ញុំមកលេងផ្ទះ ដែលនៅពេលនោះខ្ញុំមានផ្ទៃពោះចំនួន ៤ ខែ។ ប្តីរបស់ខ្ញុំមកថ្នាំ និងធុនមកទុកឲ្យខ្ញុំសម្រាប់អាងភ្លើងពេលកូនខ្ចី។ ប៉ុន្តែថ្ងៃក្រោយមក ប្តីរបស់ខ្ញុំចាកចេញទៅបន្ទាយកងទ័ពវិញ។ ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅលើកដីនៅទំនប់ព្រែកសង្កែ និងទំនប់ត្រយចេក នៅភូមិវាលត្រាលើ ឃុំទ្រាន ស្រុកកំពង់សៀម។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំសម្រាលបានកូនប្រុសម្នាក់ និងនៅសរសៃខ្លីនៅឡើយ។ ពេលនោះ គឺជាវេលាដ៏លំបាកសម្រាប់ខ្ញុំ គឺ

ទី១) ភូមិរបស់ខ្ញុំគឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមភូមិភាគនិរតី, ទី២) ខ្ញុំទើបតែសម្រាលកូនប្រុសម្នាក់ គ្មានកម្លាំងធ្វើការ និង ទី៣) ប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានចាប់យកទៅសម្លាប់ចោលពីបទមានផែនការក្បត់។ មេភូមិមកពីភូមិភាគនិរតីឈ្មោះ ហ៊ុម ចាប់ផ្តើមធ្វើប្រវត្តិរូប ឡើងវិញ។ ខ្ញុំដឹងថា ការស៊ើបប្រវត្តិរូបឡើងវិញនេះ គឺពិតជាមិនស្រួលនោះឡើយ។ បន្ទាប់ពីការធ្វើប្រវត្តិរូប ឡើងវិញរាល់ហើយ អ្នកភូមិជាច្រើនត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងដឹកយកទៅសម្លាប់ចោលនៅក្រោយភូមិចម្ការសាមសិប។ ខ្ញុំបានរួចផុតពីការចាប់យកទៅសម្លាប់នេះ ពីព្រោះខ្ញុំបានបញ្ជាក់ក្នុងប្រវត្តិរូបថាខ្ញុំគឺជាកសិករ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពរំដោះវៀតណាមវាយចូលមកដល់ផ្ទះខេត្តកំពង់ចាម កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមភូមិភាគនិរតី បានបង្ខំជម្លៀសអ្នកភូមិទៅជាមួយ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនទៅតាមទេ ពីព្រោះអ្នកភូមិម្នាក់បានប្រាប់ខ្ញុំថា មានការដាក់បង្កប់គ្រាប់មីននៅទីនោះ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមតំកៀសខ្លួនឆ្ពោះទៅទិសខាងលិច ប៉ុន្តែមិនដឹងទៅដល់ទីណាទេ។ ខ្ញុំបន្តរស់នៅក្នុងភូមិដោយបានប្រកបរបរជាកសិករ រហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។

ប្រធានក្រុមកងកុមារ នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម

ភាគ ២ ស្រី វិជ្ជា

ព្រាហ ស៊ីថាត គឺជាមេកូមិស្តាភិក្ខុ សព្វថ្ងៃរស់នៅកូមិស្តាភិក្ខុ ឃុំទន្លេ ស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ ។
(សុខ វណ្ណៈ/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម (១៩៧៥-១៩៧៩) ខ្ញុំ ធ្វើជាប្រធានក្រុមកងកុមារ និងរស់នៅធ្វើការងារផ្ទាល់ ពីឪពុកម្តាយ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមចាត់តាំង ខ្ញុំ និង កុមារ៣នាក់ទៀត ឲ្យយូរលកោ និងក្របី ប្រមាណ ២០០ក្បាល។ ខ្ញុំឈ្មោះ ម៉ុ ពៅ អាយុ៥៧ឆ្នាំមានស្រុក កំណើតនៅកូមិស្តាភិក្ខុ កកណ្តាល ឃុំក្រោលកោ ស្រុក ស្វាយជ្រំ ខេត្តស្វាយរៀង។ សព្វថ្ងៃនេះ ខ្ញុំរស់នៅកូមិ ស្តាភិ ឃុំទន្លេ ស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។ ខ្ញុំមានឪពុក ឈ្មោះ ម៉ុ យ៉ា និងម្តាយឈ្មោះ គី ឡាយ និងមានបង

ប្អូន៦នាក់ (ស្រី៤ ប្រុស២)។ ខ្ញុំមានប្រពន្ធឈ្មោះ ឈូក សុខា និងមានកូន៦នាក់ (ស្រី៣ និងប្រុស៣)។

កាលពីខ្ញុំនៅក្មេងឪពុកម្តាយប្រកបរបរកសិករធ្វើស្រែ និងដាំដំណាំ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ពេលខ្ញុំមានអាយុ ប្រហែល ៦ឆ្នាំ ប្រទេសកម្ពុជាបានកើតមានសង្គ្រាមស៊ីវិល ឪពុករបស់ខ្ញុំព្រមទាំងគ្រប់គ្រង ដែលកងទ័ព វៀតកុងសហការជាមួយកងកម្លាំងរំដោះខ្មែរក្រហម វាយប្រយុទ្ធតទល់នឹង ទាហានសហរដ្ឋអាមេរិកដែលបាន សហការជាមួយទាហានឆ័រីត។ ខ្ញុំចងចាំថា ខ្ញុំធ្លាប់បាន ឃើញទាហានឆ័រីតជាមួយរថក្រោះ មកបោះ ទីតាំង នៅក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំ។ ទាហានឆ័រីត ដាំបាយ ធ្វើម្ហូបអំពី សាច់កោ និងត្រី ខក់ប៉ងនៅចម្ងុះរបស់ខ្ញុំ ហើយក្មេងៗ នៅក្នុងភូមិនាំគ្នាឈរមើលទាហានទាំងនោះដាំបាយ និង ស្ងួត។ ទាហានឆ័រីតមួយចំនួនចិត្តល្អ និងស្រឡាញ់ក្មេងៗ បានឲ្យបាយ ត្រីខក់ប៉ង សាច់កោកំប៉ង និងនំចំណីមួយ ចំនួនដល់ក្មេងៗ។ ប៉ុន្តែបើក្មេងស្រីជំងឺ និងពេញក្រមុំ វិញ គឺប្រឈមនឹងការធ្វើបាប និងចាប់រំលោភពីសំណាក់ ទាហានឆ័រីតទាំងនោះ។ បងស្រីជំងឺមួយរបស់ខ្ញុំ រត់ពូន ហូបស្លាម្លូ និងយកធុង ឬកក់មកប៉ុកលើខ្នង និងមុខ ដើម្បីឲ្យកងទ័ពឆ័រីតមើលទៅកខ្វក់ ដើម្បីជៀសវាង ការធ្វើបាប និងការចាប់រំលោភ។

នៅពេលមួយនោះ ខ្ញុំដើរទៅមើលឪពុកម្តាយ និង សាច់ញាតិរបស់ខ្ញុំកំពុងស្ទូនដែលមានចម្ងាយប្រហែល ៣០០ម៉ែត្រនៅខាងក្រោយផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ស្រាប់តែខ្ញុំ ឃើញសុទ្ធតែរថក្រោះចតតម្រៀបគ្នានៅលើស្រែ។ បន្ទាប់មករថក្រោះទាំងនោះ បរកនសន្លឹកក្នុងស្រែ និង របស់របរផ្សេងៗទៀតខូចខាតស្ទើរទាំងស្រុង។ ដោយ ឃើញរថក្រោះបរកាត់វាលស្រែដូច្នេះ ខ្ញុំនឹងក្មេងៗដទៃ

ទៀតរត់គេចចេញពីទីនោះ ទាំងភ័យខ្លាច។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ បងជីដូនមួយរបស់ខ្ញុំម្នាក់រស់នៅស្រុកមេមត់តាំងពីសង្គមចាស់ ហៅឪពុកម្តាយខ្ញុំមករស់នៅស្រុកមេមត់ជាមួយគាត់។ បងជីដូនមួយខ្ញុំប្រាប់ថា នៅស្រុកមេមត់ បើសិនជាធ្វើស្រូវមិនបានដោយសារភាពរាំងស្ងួត ក៏យើងអាចដាំដំឡូង ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតបានដែរ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំ ផ្លាស់ទីលំនៅ ពីខេត្តស្វាយរៀងមករស់នៅក្នុងស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំវិញ ពីព្រោះនៅក្នុងភូមិខ្ញុំមានការពាររាំងស្ងួតមិនទាន់ទឹកគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការធ្វើស្រែ និងដាំដុះ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំបានរស់នៅស្រុកមេមត់រយៈពេល១ឆ្នាំ ក៏ត្រឡប់មកស្រុកវិញ ពីព្រោះកាលនោះមានកើតជំងឺគ្រុនចាញ់ និងស្លាប់មនុស្សអស់ជាច្រើននាក់។ ម្តាយរបស់ខ្ញុំមានជំងឺគ្រុនចាញ់ ហើយបានស្លាប់នៅទីនោះ ចំណែកបងស្រីបង្កើតរបស់ខ្ញុំម្នាក់ក៏ឈឺជំងឺគ្រុនចាញ់រហូតនិយាយមិនចេញ។ ដោយសារឥទ្ធិពលជំងឺគ្រុនចាញ់នោះបងស្រីរបស់ខ្ញុំនិយាយមិនច្បាស់រហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំរស់នៅក្នុងភូមិគោកកណ្តាលវិញ។ យើងធ្វើស្រែចម្ការធម្មតាដូចអ្នកភូមិដទៃទៀតដែរ។ នៅពេលនោះ ខ្មែរក្រហមមិនទាន់ចូលមកដល់ក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំទេ។

បន្ទាប់ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមចាត់តាំងឲ្យអ្នកភូមិទាំងអស់ធ្វើស្រែរួម ប៉ុន្តែប្រជាជនអាចហូបបាយតាមផ្ទះរៀងៗខ្លួន។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យអ្នកភូមិហូបបាយរួមនៅក្នុងសហករណ៍។ ខ្ញុំបានគិតថា ប្រហែលខ្ញុំស្រួលហើយ ព្រោះធ្វើការរួចហូបតែម្តង និងមិនចាំបាច់ដាំបាយហូបខ្លួនឯង ប៉ុន្តែតាមពិតគឺមិនស្រួលដូចយើងហូបនៅតាមផ្ទះឡើយ។ នៅអំឡុង១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមប្រជាជនហូបអាហារចំនួន ៣ពេល ក្នុងថ្ងៃ ប៉ុន្តែដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ និង១៩៧៨ ប្រជាជនហូបបរតែ ២ពេលក្នុងថ្ងៃ។

នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំនៅក្នុងកងកុមារយុវលក្ខណ៍ ក្របី និងដើររើសអាចម៍ក្របី។ នៅជំនាន់នោះមិនមានស្មៅគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ឲ្យក្របីស៊ីទេ ដូច្នេះ

គោ ក្របីជាច្រើនឆាប់ៗ នៅពេលមានគោ ក្របីឆាប់ខ្មែរក្រហមមិនអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកភូមិយកសាច់គោឆាប់នោះមកហូបទេ។ ខ្មែរក្រហមសុខចិត្តទុកខ្លោចគោក្របីនោះឲ្យស្អុយរលួយចោល។ នៅពេលយប់ មានប្រជាជនខ្លះបានទៅលួចជៀរយកថ្លើមយកមកហូប ចំណែកសាច់ទុកឲ្យស្អុយនៅតាមវាលស្រែ។

នៅក្នុងកងកុមាររបស់ខ្ញុំ មានភ្លេងទាំងស្រី និងប្រុសប្រមាណ១០ ទៅ១៥ នាក់ ហើយក្នុងមួយសប្តាហ៍ ក៏មានការប្រជុំម្តងនៅពេលល្ងាច។ រាល់ការប្រជុំម្តងៗ ក៏មិនមានអ្វីក្រៅពីការទិតៀនគ្នាទៅវិញទៅមកនោះទេ។ ប្រសិនបើអ្នកណាមានកំហុសអ្វីមួយ ឬមានម្ហូបហូបតែម្នាក់ឯងមិនចែកគ្នាហូប «ខ្ញុំសូមទិតៀនម្នាក់នោះ» អញ្ជើញអ្នកនោះត្រូវទទួលទោស ទទួលសារភាពដោយរីករាយ។ កាលនោះ ខ្ញុំជាមេក្រុមកងកុមារ ត្រូវដឹកនាំក្រុមប្រជុំពេលធ្វើការមានខ្មែរក្រហមម្នាក់តែងតែឈរចាំមើល និងចាប់កំហុសឲ្យតែឃើញអ្នកណាម្នាក់ធ្វើខុស។ នៅពេលយប់ភ្លេងៗបាននាំគ្នាទៅដេកតាមផ្ទះជាមួយឪពុកម្តាយរៀងៗខ្លួន។ ចំណែកខ្ញុំមិនបានទៅដេកផ្ទះទេ ព្រោះខ្ញុំត្រូវ

ខ្លោងទ្វារវត្តអង្គរ ភ្នំស្រី នៅក្នុងឃុំទន្លេ ស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ (សុខ វណ្ណៈ/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មើលថែទាំគោប្រមាណ ៨០ក្បាល និងក្របី ១០០ក្បាល ជាមួយក្មេង៣នាក់ទៀត។ ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ខ្ញុំ និងក្មេង៣នាក់ត្រូវយាម និងមើលថែគោក្របីឲ្យបានល្អ។ នៅពេលព្រឹកខ្ញុំ និងក្មេង៣នាក់ទៀតត្រូវប្រលែងគោឲ្យដើរស៊ីស្មៅនៅក្បែរផ្ទះអ្នកភូមិ ហើយពេលល្ងាចត្រូវដើរកៀងគោក្របីចូលក្នុងក្រោល។

នៅក្នុងរដូវប្រាំង ខ្មែរក្រហមចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យទៅជួយធ្វើស្រែនៅតាមកងចល័ត ដូចជា ក្នុងស្រែ លើកភ្នំស្រែជាដើម។ នៅក្នុង១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យខ្ញុំ និងក្មេងផ្សេងៗទៀតរៀនអក្សរខ្មែរបន្ថែមទៀត។

នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដដែល ខ្មែរក្រហមចោទប្រកាន់និងចាប់មនុស្សយកទៅវាយចោលដោយគ្មានរើសមុខឡើយ។ ខ្ញុំនៅចាំថា មានគ្រួសារអ្នកជម្លៀសមកពីភ្នំពេញមួយគ្រួសារមានស្រី១នាក់ ប្រហែលជាជាប់ស្រែឡាយចិន ត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាប់យកទៅសម្លាប់ទាំងគ្រួសារដែលមានសមាជិកចំនួន ៥នាក់។ កាលនោះ តែងតែមានឈ្មួញដើរទៅក្បែរ។

ផ្ទះក្រុមគ្រួសារអ្នកជម្លៀសមកពីភ្នំពេញ ដើម្បីតាមដាន និងលួចស្លាប់អ្នកជម្លៀសនិយាយគ្នា។ ខ្ញុំបានរស់នៅស្រុកភូមិរហូតដល់របបខ្មែរក្រហមដួលរលំនៅឆ្នាំ១៩៧៧។

នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៨២ ខ្ញុំមករស់នៅស្រុកមេមត់ម្តងទៀត ដើម្បីគេចពីការចាប់បង្ខំឲ្យធ្វើជាកងទ័ព។ ខ្ញុំចូលធ្វើជាកម្មករជៀរជីវកៅស៊ូនៅស្រុកមេមត់បានរយៈពេលប្រហែលជាមួយឆ្នាំ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៣ ខ្ញុំត្រូវប្រមូលស្រុកកំណើតវិញ និងស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើកងទ័ពនៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។ ខ្ញុំត្រូវបញ្ជូនមកច្បាំងនៅព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ។ ខ្ញុំធ្វើកងទ័ពបានរយៈពេលប្រមាណ ៣ ខែ។ ឆ្នាំក៏ឈប់ និងមករៀបការប្រពន្ធនៅស្រុកមេមត់។ ខ្ញុំចូលធ្វើជាកម្មករជៀរជីវកៅស៊ូ និងធ្វើស្រែចម្ការបន្តិចបន្តួចដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត។ សព្វថ្ងៃខ្ញុំគឺជាអនុភូមិស្វាគម្ភយុទ្ធនឹងស្រុកមេមត់ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។

ផ្ទះរបស់ប្រជាជនស្ថិតនៅតាមបណ្តោយផ្លូវក្រាលគ្រួសក្រហម នៅក្នុងឃុំទន្លេ ស្រុកមេមត់ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ បន្ទាប់ពីភ្ញៀវធ្លាក់។ (សុខ វណ្ណៈ/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ស វ៉ុន ៖ អ្នកបើករថយន្តនៅកម្ពុជា ២០

ហ៊ាន ពិសី

ស វ៉ុន បច្ចុប្បន្ន គឺជាប្រជាជន រស់នៅឃុំត្រពាំងប្រិយ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ (ហ៊ាន ពិសី/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ស វ៉ុន ភេទប្រុស កើតនៅឆ្នាំ១៩៦០ នៅឃុំបឹងស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ បច្ចុប្បន្ន វ៉ុន រស់នៅឃុំត្រពាំងប្រិយ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ វ៉ុន បានរៀបរាប់ពីដំណើរជីវិតរបស់ខ្លួននិងការតំបន់ខ្មែរក្រហមថា៖

កាលពីកុមារភាព ខ្ញុំមិនបានរៀនសូត្រទេដោយសារតែជីវភាពក្រីក្រសារឡើងខ្សោយ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំនិងអ្នកភូមិផ្សេងទៀត ជាពិសេសប្រុសៗ ត្រូវបានខ្មែរ

ក្រហមកេណ្ឌឲ្យចូលធ្វើជាកងទ័ព។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ សូម្បីតែព្រះសង្ឃក៏ត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមដើម្បីឲ្យចូលរួមក្នុងចលនាស៊ីវិលរបស់ខ្លួនដែរ។ នៅមុនពេលខ្ញុំក្លាយជាកងទ័ពដែលអាចចូលទៅប្រយុទ្ធនៅសមរភូមិបាន ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅ ហ្វឹកហាត់នៅឃុំផ្កាស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ។ ខ្ញុំបានរៀនពីយុទ្ធសាស្ត្រធ្វើសង្គ្រាមដោយផ្ទាល់ ដូចជា របៀបដោះមិន ដាក់មិន និងក្រាបលូននៅក្រោមបន្ទាលូស។ លុះដល់ឆ្នាំ១៩៧៤ បន្ទាប់ពីខ្ញុំឆ្លងផុតការហ្វឹកហាត់នេះ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនមកកាន់សមរភូមិ នៅជ្វាយក្រុងភ្នំពេញ។ យើងត្រូវចំណាយពេលមួយយប់នៅភូមិពណ្តាយ ឃុំចើងជើងស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ ដើម្បីឈប់សម្រាក និងប្រមូលកម្លាំងជុំគ្នាជាមុនសិន ហើយនៅពេលព្រឹកបន្ទាប់ទើបយើងធ្វើដំណើរបន្ត។ ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងឲ្យយើងឈរជើងនៅខាងកើតព្រែកក្តាម រហូតដល់រដូវវស្សា។ បើទោះមានទឹកជំនន់លិចយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមនៅតែធ្វើការវាយប្រយុទ្ធដោយប្រើប្រាស់ទូក។ ខ្ញុំនិយាយជាខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យទៅវាយតាមបណ្តោយថ្នល់ជាតិនៅម្តុំកំពង់ឃ្លី។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ នៅទីក្រុងភ្នំពេញកាន់តែមានភាពចលាចលខ្លាំង ដោយសារការវាយប្រយុទ្ធរវាងខ្មែរក្រហមនិងកងកម្លាំងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ។ នៅក្នុងស្ថានភាពពេលនោះ យើងមិនអាចធ្វើអ្វីបានក្រៅពីលាក់ខ្លួននៅក្នុងលេណដ្ឋាននោះទេ ដោយសារតែមានការទម្លាក់គ្រាប់បែកយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកពីសំណាក់កងកម្លាំង លន់ នល់។ យើងបាននាំគ្នាឆ្ងាយថា «បីថ្ងៃរស់បីថ្ងៃស្លាប់» ព្រោះកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមត្រូវបានវិនាសនៅក្នុងថ្ងៃម្តងចេញពីលេណដ្ឋាន ប្រសិន

បើយើងអាចតស៊ូដុតបីថ្ងៃ ហើយនៅមានជីវិតនោះយើងនឹងត្រូវបានផ្លាស់ចេញ ដោយមិនបញ្ចូលទៅសមរភូមិទៀតទេ ប៉ុន្តែប្រសិនបើយើងនៅតស៊ូមិនដុតបីថ្ងៃ គឺគ្មានអ្វីក្រៅពីសេចក្តីស្លាប់នោះឡើយ។ ជាទូទៅរយៈពេលបីថ្ងៃនេះ វាពិតជាលំបាកណាស់សម្រាប់ខ្ញុំក្រៅពីរត់គេចពីការទម្លាក់គ្រាប់បែក គឺខ្ញុំត្រូវលាក់ខ្លួនក្នុងរណ្តៅលេណដ្ឋានដែលហប់ក្តៅស្ទើរតែទ្រាំមិនបាន។ នៅក្នុងមួយរណ្តៅ យើងមានយោធាចំនួនពីរនាក់ក្នុងម្នាក់ ត្រូវមានការភ្លើងដេកចំនួនពីរដើម បំពង់ទឹកមួយ និងបំពង់សម្រាប់បន្ទោបង់មួយ។ ក្រោយពីខ្ញុំបានឆ្លងដុតបីថ្ងៃនោះរួចមក ខ្ញុំមកអង្គុយយំម្នាក់ឯងព្រោះស្រណោះខ្លួន និងនឹកដល់ឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំង។ ខ្ញុំសម្រេចចិត្តលូតលាស់ទៅដូចដោយមិនបានប្រាប់ប្រធានក្រុម ប៉ុន្តែជាសំណាងរបស់ខ្ញុំដែលកាលណោះ ខ្មែរក្រហមមិនបានសម្លាប់ខ្ញុំដូចអ្នកដទៃទៀតដែលធ្លាប់លូតលាស់ទៅដូចវិញ ដោយខ្មែរក្រហមគ្រាន់តែហៅខ្ញុំត្រឡប់មកអង្គការពិញ និងដកសេចក្តីទុកចិត្តពីខ្ញុំតែប៉ុណ្ណោះ។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះនៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅឈរជើងនៅខាងលិចស្ពានជ្រោយចង្វារក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ហើយក្រោយមក ខ្មែរក្រហមបានផ្លាស់ខ្ញុំមកយាមឃ្លាំងអង្គរវិញ។ ខ្ញុំបានឃើញស្ថានភាពរបស់ប្រជាជន រួមមាន ក្មេង ចាស់ ប្រុស ស្រី ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យចាក់ចេញពីទីក្រុងរយៈពេលបីថ្ងៃ ទីក្រុងទាំងមូលបានប្រែក្លាយទៅជាស្វាត់ជ្រុងដែលមើលទៅពិតជាគួរឲ្យសង្កេត។ មួយសប្តាហ៍ក្រោយពីខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះ ខ្ញុំសង្ឃឹមថាបានវិលត្រឡប់ទៅដូះជួបដុំឪពុកម្តាយវិញ ប៉ុន្តែដូច្នេះទៅវិញខ្មែរក្រហមបែរជាបញ្ជូនខ្ញុំទៅខេត្តមណ្ឌលគិរី។ ខ្ញុំធ្វើដំណើរចេញពីភ្នំពេញទៅមណ្ឌលគិរីនៅម៉ោង ៧ ព្រឹក ដោយជិះកាណូតរហូតទៅដល់កោះម៉ាយើល។ ខ្ញុំរស់នៅកោះម៉ាយើលបានកន្លះខែ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅស្រុកពេជ្រាដាដើម្បីធ្វើស្រែឆ្នាំរស់រវើក និងយាមឃ្លាននៅតាមព្រំដែន។ ខ្ញុំ នៅក្នុងកងវរសេនាឆ៍១២០ ដោយមាន

តាលីន និងតាសយ គឺជាអ្នកគ្រប់គ្រង។ ការធ្វើស្រែពិតជាលំបាក ដោយសារខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យយើងធ្វើការលើសកម្លាំង ហើយថែមទាំងបង្ខំអាហារថែមទៀតដែលជាហេតុធ្វើឲ្យកងកម្លាំងខ្លះមិនអាចទ្រាំទ្របានក៏ដូចស្លាប់។ យើងធ្វើស្រែបានរយៈពេលមួយសប្តាហ៍ ខ្មែរក្រហមប្តូរយើងឲ្យមកយាមឃ្លានឈ្លាតតាមព្រំដែនវិញ។ ការដើរឈ្លាតនេះ យើងត្រូវប្រឈមជាមួយនឹងជំងឺត្រូវចាញ់ ឬត្រូវសត្វទាក់ទាញដើរ ប្រសិនបើយើងមិនប្រយ័ត្ន។ ខ្ញុំបានដើរឈ្លាតតាមព្រំដែន និងធ្វើស្រែអស់រយៈពេលមួយឆ្នាំ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំត្រូវបានប្តូរទៅធ្វើជាអ្នកបើករថយន្តដឹកសម្ភារនៅភ្នំពេញវិញ។ ខ្ញុំគិតថាការប្តូរមកធ្វើជាអ្នកដឹកជញ្ជូនសម្ភារបានរស់នៅស្រួល ប៉ុន្តែមិនដូចខ្ញុំគិតនោះទេ ខ្ញុំត្រូវបានខ្មែរក្រហមតាមដានជាប់ជានិច្ច។ ប្រសិនបើខ្ញុំធ្វើរថយន្តខូច ឬបាត់ខ្មែររថយន្ត ខ្ញុំនឹងត្រូវបានដាក់ទោស ឬយកទៅសម្លាប់ជាពុំខាន។

នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៧ នៅក្នុងកងវរសេនាឆ៍១២០ ចាប់ផ្តើមចលាចល ដោយសារភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគខ្ពស់ បានចោទប្រកាន់គ្នាទៅវិញទៅមកថា «ក្បត់»។ ក្រៅពីដឹកជញ្ជូនសម្ភារ ខ្ញុំតែងតែមកបើករថយន្តជូនតាសយ ដោយសារតាត់ខ្លះអ្នកបើកបររថយន្ត។ ខ្ញុំនៅចាំបានថា ថ្ងៃមួយ តាសយ និងតាលីន ប្រជុំប្រាប់អ្នកដែលនៅជាមួយតាត់មិនឲ្យទាក់ទង ឬនិយាយច្រើនជាមួយអ្នកមកពីខាងក្រៅ ទោះបីជាបងប្អូនឬអ្នកដែលស្គាល់គ្នាក៏ដោយ។ តាសយ បានប្រាប់ថា សូមឲ្យប្រុងប្រយ័ត្ន ព្រោះយើងមិនអាចស្មានដឹងនរណាជាជនបង្កប់ទេ។ លុះស្អែកឡើង តាសយ និងតាលីន បានបាត់ខ្លួនដោយគ្មាននរណាបានដឹងពីមូលហេតុ។ ក្រោយមកខ្ញុំឮដំណឹងថា នឹងមានប្រធានកងពលថ្មីឈ្មោះ តាសាន ឬ តា០៦ មកជំនួសតាលីន ចំណែកតាតិម និងតាឡី ត្រូវប្តូរមកជំនួសតាសយ។ ខ្ញុំបានដឹងថា តាសយ និង តាលីន ប្រាកដជាត្រូវចាប់ខ្លួនហើយ។ បន្ទាប់មកខ្មែរក្រហមបានដកខ្ញុំឲ្យមកគ្រប់គ្រងមនុស្សចាស់ដែលក្នុងមួយក្រុមមានសមាជិក១២នាក់។ ខ្ញុំនៅគ្រប់គ្រងចាស់ៗបានប្រហែល៦ខែ ក៏ត្រូវបានប្តូរមកធ្វើជាអ្នករកបន្លែ

ត្រីសាច់ សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់កុមារជាង៣០០នាក់ នៅក្នុងមន្ទីរកុមារដែលមាន យាយរុន គឺជាប្រធាន។ ក្នុងអំឡុងពេលដែលខ្ញុំបានរស់នៅក្នុងមន្ទីរកុមារ តាសានបានរៀបចំឲ្យខ្ញុំរៀបការមានគ្រួសារដោយការចាប់កូនក្នុងនោះមានចំនួន៥០កូន។

នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពវៀតណាមបានចូលមកប្រទេសកម្ពុជា ខ្ញុំ ប្រពន្ធនិង កូនបានរៀបខ្លួនចេញពីមន្ទីរកុមារ។ យើងបានចេញដំណើរមកជាមួយគ្រូមា ប៉ុន្តែដោយសារនៅតាមផ្លូវមានទន្លេមិនអាចឆ្លងបាន យើងបានរស់នៅក្នុងព្រៃសំរយៈពេលមួយឆ្នាំ។ ជីវិតប្រជាជននៅពេលនោះគឺមានការលំបាកខ្លាំងណាស់ ព្រោះយើងមិនមានអាហារសម្រាប់ហូបគ្រប់គ្រាន់ រហូតធ្វើឲ្យកូនរបស់ខ្ញុំត្រូវស្លាប់យ៉ាងវេទនាមកដល់ឆ្នាំ១៩៨០ ទើបមានកងកម្លាំងខ្មែរក្រហម បញ្ជូនរថយន្តមកដឹកប្រជាជនទាំងអស់យកទៅរស់នៅក្នុង១០០១ ក្នុងកងរំសេនាធំ៧ ដែលចំណុះឲ្យកងពល៧២០។ ជីវិតរបស់យើងមានភាពល្អប្រសើរជាងមុន។ ស្ត្រីដែលមានប្តី និងមានកូនក្នុងខ្មែរក្រហមបានអនុញ្ញាតឲ្យនៅផ្ទះមើលថែកូន។ ចំណែកបុរសវា គឺត្រូវដឹកជញ្ជូនគ្រាប់ទៅកាន់សមរភូមិមុខដោយធ្វើដំណើរចេញពីជើងភ្នំដងរែកទៅកាន់ទន្លេមេគង្គ។ ចំពោះគ្រាប់ដែលខ្ញុំដឹកជញ្ជូននៅពេលនោះមាន គ្រាប់កាំភ្លើងដៃ និងគ្រាប់កាំភ្លើងធំ។ អ្នកដឹកជញ្ជូនទាំងអស់ត្រូវធ្វើដំណើរដោយថ្មើរ

ជើង ដែលមានសម្លាយធំៗម្នាក់មួយ សម្រាប់ដាក់គ្រាប់។ លុះក្រោយមកកងទ័ពវៀតណាម បានវាយលុកចូលមកដល់ឆ្នាំ ១០០១ ខ្ញុំបានរៀបខ្លួនទៅរស់នៅ១០០៣ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុកវិញ។ តាម៉ុក បានអនុញ្ញាតឲ្យស្រីៗ បិតចម្រូងនៅសមរភូមិក្រោយ ដោយមិនឲ្យធ្វើដំណើរទៅណាឡើយ។ តាម៉ុក បានឲ្យខ្ញុំទៅយាមឃ្លាំងដាក់គ្រាប់នៅលើភ្នំដងរែក។ លុះដល់ឆ្នាំ១៩៩៣ តាម៉ុក ចាប់ផ្តើមជម្លៀសប្រជាជនឲ្យចុះមករស់នៅអន្លង់វែង ជាបន្តបន្ទាប់ដោយសារ តាម៉ុក យល់ឃើញថាសង្គ្រាមហាក់មានភាពស្ងប់ស្ងាត់។ ប៉ុន្តែ តាម៉ុក បានត្រៀមរួចជាស្រេចដោយដាក់គ្រួសារណាដែលមានជនពិការ ឲ្យរស់នៅតាមជើងភ្នំដើម្បីឆ្លើយស្រួលក្នុងការតំរៀបខ្លួនឡើងទៅលើភ្នំនៅពេលមានការវាយប្រយុទ្ធគ្នា។

រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៨ កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមបានធ្វើសមាហរណកម្មចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល ទើបខ្ញុំនាំគ្រួសារមករស់នៅក្នុងភូមិទួលសាលា។ ចាប់តាំងពីពេលនោះ ជីវិតគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ និងប្រជាជនជាច្រើននាក់ផ្សេងទៀត ហាក់មានភាពប្រសើរឡើងជាងមុនដោយយើងចាប់ផ្តើមប្រកបរបររកស៊ី ធ្វើស្រែចម្ការខ្លួនឯង។ ប្រជាជនទាំងអស់ ទទួលបាននូវសិទ្ធិសេរីភាពហើយកូនចៅរបស់ខ្ញុំមានទីកសានទៅសិក្សារៀនសូត្រដើម្បីបម្រើប្រទេសជាតិ។

ផ្ទះរបស់ ស វ៉ិន សង់អំពីលើប្រក់ក្បឿង នៅឃុំត្រពាំងច្រវ៉ៃ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។
(ហ៊ាន ពិ សី /មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

សិន សៀន អតីតពេទ្យព្យាបាលកូនរបបខ្មែរក្រហម ព្យាបាលកូនរបបខ្មែរក្រហម

ទូច វណ្ណត

សិន សៀន អតីតពេទ្យព្យាបាលកូនរបបខ្មែរក្រហមនៅភូមិបុរាណសាមសិប ឃុំតក់ ស្រុកកំពង់សៀម
(ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខ្ញុំឈ្មោះ សិន សៀន កើតនៅឆ្នាំ១៩៦០ នៅភូមិ
មហាសៀកក្រោម ឃុំមហាខ្នងស្រុកកោះស្នួន ខេត្ត
កំពង់ចាម។ ខ្ញុំគឺជាកូនទី២ក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រុស
ស្រីចំនួន៣នាក់។ ក្នុងវ័យកុមារ ខ្ញុំចូលរៀន រហូតដល់
ថ្នាក់ទី៣ចាស់នៅសាលាបឋមសិក្សាមហាសៀក
ក្រោម។ ដោយសារតែជីវភាពក្រីក្រ ខ្ញុំឈប់រៀន និង
មកជួយការងារផ្ទះឪពុកម្តាយវិញ។ ក្រៅពីកិច្ចការងារ
នៅផ្ទះ ខ្ញុំទៅជួយឪពុករបស់ខ្ញុំធ្វើចម្ការរួមមាន ចេក
ពោត និងបន្លែផ្សេងៗ។ ខ្ញុំមានជីវភាពរស់នៅសមរម្យ

ប៉ុន្តែស្ថានភាពការណ៍បានផ្លាស់ប្តូរ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារ លន់
នល់ កើតឡើងនៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០។ នៅ
ពេលនោះ ខ្ញុំឃើញបាតុកម្មដង្ហែរតាមដងផ្លូវនៅមុខ
ផ្ទះ នៅក្នុងភូមិមហាសៀកក្រោម។ ខ្ញុំពុំអំពីការស្រែក
អំពាវនាវឲ្យអ្នកភូមិនាំគ្នាចូលព្រៃមាំគីដើម្បីតស៊ូ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧១ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម
ចូលមកដល់ភូមិរបស់ខ្ញុំ និងស្នាក់នៅក្នុងបរិវេណផ្ទះ
អ្នកភូមិ។ កងទ័ពខ្មែរក្រហមដាក់កម្លាំងឈរជើងនៅ
តាមបណ្តោយមាត់ទន្លេ ខ្ញុំមិនដឹងថាតើកងទ័ពរំដោះ

ខ្មែរក្រហមមកដើម្បីធ្វើអ្វីនោះទេ។ មិនយូរប៉ុន្មាន នាវា ទាហានម៉ារីន លន់ នល់ ដឹកទាហានថ្មើរជើងជាច្រើនដើម្បីបើកការវាយប្រហារជាបន្តបន្ទាប់ រហូតទាល់តែកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមដកចេញពីភូមិទើបទាហានថ្មើរជើង លន់ នល់ ដកទៅឈរជើងនៅបន្ទាយទាហានស្ថិតនៅត្រើយម្ខាងនៃស្រុកកំពង់សៀមវិញ។ បើទោះបីជាកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមដកបណ្តាញចេញពីភូមិក៏ដោយ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមតែងតែបើកការវាយប្រហារទៅលើនាវា ទាហានម៉ារីន លន់ នល់ ដែលធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ភូមិសាស្ត្រតំបន់រំដោះខ្មែរក្រហម នៅតាមបណ្តោយទន្លេមេគង្គ គឺចាប់ពីភូមិសាស្ត្រព្រែកតាម៉ាក រហូតដល់ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម។

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧២ដល់ឆ្នាំ១៩៧៣ សង្គ្រាមរវាងទាហានម៉ារីន លន់ នល់ និងកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមផ្ទុះឡើងកាន់តែខ្លាំងឡើង គឺទាំងផ្លូវទឹក និងផ្លូវគោក។ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមជាច្រើនចូលមកឈរជើងនៅតាមបណ្តោយមាត់ទន្លេភ្នំភូមិមហាសៀកក្រោម។ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមស្នាក់នៅក្រោយផ្ទះរបស់អ្នកភូមិនិងត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេច ដើម្បីវាយឆ្លុះនាវា ទាហានម៉ារីន លន់ នល់ ដឹកជញ្ជូនសម្ភារយុទ្ធភណ្ឌ និងស្បៀងដែលបានឆ្លងកាត់ និងទទួលរងការវាយប្រហារពីទាហានម៉ារីន លន់ នល់ ដែលបើកល្បាតចុះឡើង។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៣ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមវាយឆ្លុះទៅលើនាវាម៉ារីន ទាហាន លន់ នល់ ដែលដឹកអគ្គ

ចូលទៅកាន់ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម និងទទួលជោគជ័យ។ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមបញ្ជូនកម្លាំងដោយជិះទូកទៅនាំយកនាវាម៉ារីន ទាហាន លន់ នល់ ដឹកអគ្គដើម្បីអូសចូលមកដែកនៅមាត់ទន្លេខាងតំបន់រំដោះ។ នៅពេលនោះ កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមទ្រង់ភូមិចូលយកអគ្គមកដាំបាយ ហូប។ ខ្ញុំឡើងទៅនាវាម៉ារីននោះ និងយកអគ្គមកផ្ទុះវិញ។ នៅពេលដែលចូលទៅយកអគ្គនៅលើនាវាម៉ារីន ទាហាន លន់ នល់ ខ្ញុំឃើញដានឈាមនៅពេញនាវាម៉ារីន។ ក្រោមមកទៀត អ្នកភូមិម្នាក់ប្រាប់ខ្ញុំឲ្យដឹងថា ដានឈាម គឺជារបស់ជនជាតិហ្វីលីពីនដែលកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមសម្លាប់។ នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ភូមិរបស់ខ្ញុំត្រូវបានរំដោះទាំងស្រុងដោយកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែពេលនោះ គឺមិនទាន់មានការហូបបាយរួមនៅឡើយទេ។

បន្ទាប់ពីកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី១៧/៤/១៩៧៥ មានប្រជាជនថ្មីៗម្នាក់ៗសមកពីទីក្រុងភ្នំពេញមកដល់ភូមិមហាសៀកក្រោម និងស្នាក់អាស្រ័យនៅក្រោមផ្ទះរបស់ខ្ញុំ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំបានទទួលប្រជាជនថ្មី ចំនួនមួយគ្រួសារ ដែលស្នាក់នៅផ្ទះរបស់ខ្ញុំរយៈពេល៣១ខែ។

នៅពាក់កណ្តាលខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៥ បងប្រុសរបស់ខ្ញុំនិងគ្រួសារមកដល់ភូមិកំណើតវិញ។ បន្ទាប់ពីបានមកដល់មួយរយៈពេលខ្លីកាន់តែគ្រួសារត្រូវបានជម្លៀសបន្តទៅកាន់ភូមិផ្សេង និងបាត់ដំណឹងរហូតដល់បច្ចុប្បន្ននេះ។

ទូច វណ្ណត, សាន ស្រីអូន និង គឹម សុភី បុគ្គលិកស្ម័គ្រចិត្តការិយាល័យស្រាវជ្រាវ និងបណ្តាល័យឯកសារខ្មែរក្រហម ខេត្តកំពង់ចាម ។
(ឡើង អូស/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅកងចល័តនាវិយ័យដកស្ទួយ និងដាំដុះដំណាំរួមមានពោត និងថ្នាំជក់ជាដើមនៅតាមបណ្តោយមាត់ទន្លេរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ ទើបខ្ញុំចូលធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យឃុំស្ថិតនៅក្នុងភូមិហាស្មូន។ ខ្ញុំទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកព្យាបាលត្រឹមតែ១ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ និងចាប់ផ្តើមអនុវត្តដ្ឋានលើតម្លៃដ៏មន្ទីរពេទ្យឃុំបែងចែកទៅជា២កង គឺកងព្យាបាលដែលមានសមាជិក្ត អេង គឺជាប្រធាន និងកងដលិតឱសថ (ថ្នាំ) ដែលមានសមាជិក្ត ទួន គឺជាប្រធាន។ កងដលិតឱសថមានក្បួនដលិតថ្នាំដោយដើរស្វែងរកប្រភេទរុក្ខជាតិថ្នាំនៅក្នុងព្រៃ ដើម្បីយកមកដាំរួមស្រូវ និងចាក់ក្នុងពុម្ពថ្នាំ។ គ្រាប់ថ្នាំដែលដលិតបានត្រូវយកទៅរក្សាទុកនៅក្នុងបន្ទប់ព្យាបាលដែលមានដូចជា (ទី១) ថ្នាំឈឺក្បាលគឺមានពីណាផ្កាឈូក គ្រាប់តូចៗ (ទី២) ថ្នាំរាកអាចម៍ អក្សរកាត់ថា «រ.អ» គឺមានពីណាកាហ្វេ ដែលមានទំហំប៉ុនមេដៃ (ទី៣) ថ្នាំត្រជាក់គឺមានពីណាប្រដេះ (ទី៤) ថ្នាំសសៃគឺធ្វើឡើងពីគ្រាប់និងស្លឹកស្លែនិងមានពីណាបៃតង (ទី៥) ថ្នាំអស់កម្លាំងគឺធ្វើឡើងពីកន្ទុក (ចុងអង្ករ) លាយជាមួយស្ករត្នោត និងមានពីណាលៀងទុំ។ ដោយឡែកសម្រាប់ថ្នាំចាក់ កងព្យាបាលត្រូវទៅយកនៅមន្ទីរពេទ្យស្រុកដើម្បីប្រើប្រាស់ព្យាបាលអ្នកជំងឺទូទៅក្នុងភូមិ។ ខ្ញុំមិនដឹងថា តើថ្នាំចាក់ទាំងនោះយកមកពីប្រភពណាទេ គឺគ្រាន់តែទៅយកដើម្បីប្រើប្រាស់ក្នុងព្យាបាលតែប៉ុណ្ណោះ។ កងព្យាបាលមានសមាជិក្តប្រហែល៥-៦ និងត្រូវធ្វើការងារជ្រាបប្រចាំដោយផ្ទាល់ប្តូរវេនគ្នាប្រចាំ

ការ។ នៅពេលដែលមានអ្នកជំងឺបានចូលមកសម្រាកព្យាបាល សមាជិក្តអេង មកពិនិត្យមើលស្ថានភាពរបស់អ្នកជំងឺ។ អ្នកជំងឺដែលមានស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរត្រូវដឹកតាមរទេះសេះ ដើម្បីយកទៅព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យស្រុក។ ចំណែកអ្នកជំងឺស្រាលៗដូចជា ហត់អស់កម្លាំង ហើមជើង ឬគ្រុនក្តៅ កម្រិតស្រាល សមាជិក្ត អេង សរសេរកំណត់ហេតុអំពីអាការជំងឺ និងការប្រើប្រាស់ប្រភេទថ្នាំគ្រាប់ដើម្បីព្យាបាលអ្នកជំងឺរយៈពេល ២-៣ថ្ងៃ។ ខ្ញុំសុំប្រធានកងមកលេងផ្ទះយូរៗម្តង។

ក្រោយមកទៀត ខ្ញុំផ្លាស់ទៅព្យាបាលអ្នកជំងឺនៅតាមកងចល័ត។ នៅពេលនោះ អ្នកជំងឺភាគច្រើន គឺហៅហត់ និងហើមជើង។ ខ្ញុំចែកឲ្យអ្នកជំងឺនូវថ្នាំកម្លាំងធ្វើដំរុំឡើងពីកន្ទុកលាយជាមួយស្ករត្នោតចំនួន ២-៣ គ្រាប់ ដើម្បីលេប ពីព្រោះអ្នកជំងឺមិនមានជាតិស្ករគ្រប់គ្រាន់ ទើបបណ្តាលឲ្យជើងរបស់គាត់ហើម។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំត្រូវបានសើចប្រវត្តិ ឡើងវិញដោយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមកពីភូមិភាគនិរតី ដែលមកគ្រប់គ្រងនៅក្នុងភូមិ។ ខ្ញុំដឹងថា ប្រធានកងព្យាបាល សមាជិក្ត អេង ត្រូវបានចាប់យកទៅសម្លាប់ចោលនៅក្បែរមាត់ទន្លេ។ ខ្ញុំមិនបានរត់ភៀសខ្លួនទៅណានោះទេ និងបានរួចផុតពីការសម្លាប់ពីកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមភូមិភាគនិរតីនៅពេលដែលកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលមកដល់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩។ ខ្ញុំបន្តរស់នៅ និងប្រកបរបរជាកសិករនៅភូមិហាសៀកក្រោម ឃុំហាស្មូន ស្រុកកោះស្មុំ ខេត្តរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

សាលាធម៌ អគីតមន្ទីរពេទ្យឃុំក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ស្ថិតនៅភូមិហាសៀកក្រោម ឃុំហាស្មូន ស្រុកកោះស្មុំ ខេត្តកំពង់ចាម។ (ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ចម្ការពោត នៅភូមិហាសៀកក្រោម ឃុំហាស្មូន ស្រុកកោះស្មុំ ខេត្តកំពង់ចាម។ (ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ស៊ុន សំ៖ ចូលបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហមតាម ការឃោសនារបស់ប្រធានឃុំ

មិន សាណាស់

ស៊ុន សំ អាយុ៦៧ឆ្នាំ រស់នៅភូមិអង្គ្រង ឃុំអង្គ្រស ស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង
(ផែន ពង្សាវតារ/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ស៊ុន សំ មានអាយុ៦៧ឆ្នាំ គឺជាប្រជាពលរដ្ឋ រស់នៅភូមិអង្គ្រង ឃុំអង្គ្រស ស្រុកមេសាង ខេត្ត ព្រៃវែង។ តាមរយៈវេទិកាប្រវត្តិសាស្ត្រក្រសួងជាមួយ គ្រូបង្រៀន ក្រុមការងារនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានជួបសម្ភាសន៍ជាមួយប្តីរបស់ ស៊ុន សំ ឈ្មោះ ម៉ាត់ កួយ ដែលជាអតីតគ្រូបង្រៀនសាលាបឋមសិក្សាស្រី។ នៅអំឡុងពេលសម្ភាសន៍នោះ សំ បានចូលមកចែក រំលែកអំពីបទពិសោធន៍រឿងរ៉ាវរបស់គាត់ ដែលបាន

ចូលរួមក្នុងចលនាបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម និងដំណើរ ជីវិតរបស់គាត់ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ច្រាប់ដល់ក្រុមការងារនៃការិយាល័យស្រាវជ្រាវ និង បណ្តាលឈឯកសារខ្មែរក្រហម ខេត្តព្រៃវែង ដូចខាង ក្រោម ៖

ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ ស៊ុន តាំង ស្លាប់នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៥។ ឪពុករបស់ខ្ញុំប្រកបមុខរបរជាកសិករ តាំងពីជំនាន់សម្តេចឪ ចំណែកម្តាយរបស់ខ្ញុំស្លាប់នៅ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយសារការអត់អាហារក្នុងសម័យ ប៉ុល ពត។ ខ្ញុំមានបងប្អូន ១២នាក់ ដែលភាគច្រើន បានចូលបម្រើចលនាបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម។ ក្រោយពី ព្រឹត្តិការណ៍ទម្លាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ មក ស្ថានភាពក្នុងស្រុកភូមិរបស់ខ្ញុំមានភាពជ្រុលច្របល់ ខ្លាំង ដោយនៅភូមិទទួលបាននូវការទម្លាក់គ្រាប់បែក ជាច្រើនលើកច្រើនសារ និងមានការបាញ់រះពីលើ អាកាសមកលើផ្ទះអ្នកភូមិ ហើយសាលាក៏ត្រូវបាន បិទទ្វារលែងឲ្យដំណើរការរៀនសូត្រដែរ។ មូលហេតុ នេះហើយបានជាខ្ញុំឈប់រៀនត្រឹមថ្នាក់ទី១០ចាស់នៃ សាលាបំពេញវិជ្ជាបោះព្រឹត្ត កម្រិត២ ស្ថិតនៅក្នុង ខេត្តស្វាយរៀង។ ចំណែកសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ នាពេលនោះត្រូវត្រៀមខ្លួនជានិច្ចនៅពេលពូសំ ឡើង យន្តហោះ គឺឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំបាននាំកូនចៅចូល លេណដ្ឋានគេចពីការទម្លាក់គ្រាប់បែក និងពេលខ្លះ រត់ចូលព្រៃដើម្បីគេចពីកងកម្លាំង ទាហានរដ្ឋការចូល មកក្នុងភូមិ។

នៅឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំបានចូលបម្រើចលនាបដិវត្តន៍ ខ្មែរក្រហម ដោយសារពូរបស់ខ្ញុំ និងប្រធានឃុំឈ្មោះ សាក់ បាននិយាយអូសទាញឪពុករបស់ខ្ញុំថា «កូនគេ

ចេញទៅបម្រើបង្កើនចេញទៅតស៊ូ ចេញទៅច្បាំង អស់ហើយ ហេតុអ្វីក៏នៅទុកខ្ញុំនៅដូច្នេះទៀត។ ឪពុករបស់ខ្ញុំនៅពេលនោះ មិនចង់ឲ្យកូនស្រីចូលទៅបម្រើកងទ័ពទេ ព្រោះគាត់បានបញ្ជូនកូនប្រុសទៅច្រើននាក់រួចហើយ ប៉ុន្តែដោយសារការបង្ខិតបង្ខំខ្លាំងពេកពីប្រធានឃុំឈ្មោះ សាក់ ទើបគាត់សម្រេចចិត្តឲ្យខ្ញុំទៅចូលរួមជាមួយនឹងកូនស្រីអ្នកភូមិផ្សេងទៀត។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំសម្រេចចិត្តចូលចូលនាបង្កើនខ្មែរក្រហម ដំបូងប្រធានឃុំ សាក់ បានយកកងមកខុបខ្ញុំចេញពីផ្ទះទៅកាន់បន្ទាយទ័ពស្ថិតក្នុងស្រុកមេសាង និងឲ្យស្នាក់នៅវត្តស្មៅ ដែលមានសុទ្ធតែស្រីៗទាំងអស់។ ខ្ញុំរស់នៅបានរយៈពេលប្រហែលជាបួនខែ អង្គការបានផ្លាស់ប្តូរទីតាំងខ្ញុំឲ្យទៅ ហ្នឹងហាត់ក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រយោធានៅក្នុងវត្តផ្ទះ ក្នុងស្រុកកំប៉ាយមារវិញ ដោយមានឈ្មោះ យ៉ុង មកយកខ្ញុំទៅ។ ខ្ញុំហាត់រៀននៅទីនោះចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៣ រហូតដល់ថ្ងៃយោធាខ្មែរក្រហមរំដោះបានទីក្រុងភ្នំពេញទាំងស្រុង។ គ្រប់ឆ្នាំខ្ញុំពេលនោះមានឈ្មោះ យ៉ុង ហើយការហ្នឹងហាត់ក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រយោធា គឺដើម្បីត្រៀមកម្លាំងទៅវាយរំដោះយកទីក្រុងភ្នំពេញ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំនិងក្រុមយុទ្ធនារី បានត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេចដោយក្នុងដៃប្រដាប់ដោយអាវុធដើម្បីធ្វើដំណើរទៅសមរភូមិ ប៉ុន្តែបែរជាខកខានទៅវិញ។

ក្រោយយោធាខ្មែរក្រហមបានទទួលជ័យជម្នះទាំងស្រុង លើរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នៅថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅរស់នៅទីក្រុង ភ្នំពេញ។ ពេលទៅដល់ភ្នំពេញ អង្គការបានចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យទៅស្នាក់នៅបណ្តោះអាសន្នក្នុងព្រះបរមរាជវាំង រយៈពេលប្រហែលជាមួយខែដោយគ្មានធ្វើអ្វីទាំងអស់។ បន្ទាប់មក មាន ឡានមកដឹកខ្ញុំយកទៅធ្វើការងារនៅរោងចក្រផលិតសម្បកកង់ ពោះរៀនកង់ នៅចាក់អង្រែលើ។ ខ្ញុំធ្វើការនៅរោងចក្រផលិតសម្បកកង់បានមួយរយៈ ធំអង្គការបញ្ជូនខ្ញុំឲ្យទៅខាងរោងចក្រតម្បាញក្រណាត់ និងសម្បកកង់នៅផ្សារតូច សង្កាត់ទួលសន្តិវិញ។ រោងចក្រទាំងពីរខាងលើក៏មានឈ្មោះតែមួយ និងមានអ្នកគ្រប់គ្រងតែម្នាក់ ចំណែកកម្មករអាចផ្លាស់វេនគ្នាធ្វើការពីរោងចក្រមួយ

ម៉ាត់ កួយ គឺជាស្វាមីរបស់ ស៊ិន សំ អតីតគ្រូបង្រៀនសាលាបឋមសិក្សាស្វាយ (ផេង ពង្សរា ស៊ី/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ទៅ រោងចក្រមួយទៀតបានតាមការចាត់តាំងរបស់អង្គការ។ ទីក្រុងភ្នំពេញក៏មានជនជាតិចិនរស់នៅធ្វើការដែរ ដូចជា រាល់ការដាំឡើងគ្រឿងម៉ាស៊ីន រោងចក្រនាសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏មានសុទ្ធតែជនជាតិចិនជាអ្នកគ្រប់គ្រង និងបញ្ជាម៉ាស៊ីន។ ក្រៅពីការងាររោងចក្រ អង្គការតែងតែដកកម្លាំងកម្មករឲ្យទៅធ្វើស្រែតាមតំបន់ជុំវិញទីក្រុងដូចជា ខាងតាខ្មៅ បែកចាន អង្គស្នួល ច្បារអំពៅ ព្រមទាំងទៅធ្វើក្រហុកនៅ ខាងព្រែកព្នៅ តាមការចាត់តាំងរបស់អង្គការ។ ខ្ញុំបានធ្វើការចល័តគ្រប់ទីកន្លែងដែលអង្គការចាត់តាំងសូម្បីតែសំណង់អគាររោងចក្រខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើដែរ។

នៅ ទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មិនសូវមានមនុស្សម្នាទេ ខ្ញុំឃើញមានតែកម្មកររោងចក្រ ដែលរស់នៅ និងធ្វើការតាមការបែងចែករបស់អង្គការ។ យើងអាចជួបជុំគ្នាបានតែពេលប្រជុំនៅ សាលាមហាស្រពតុមុខ ដែលមានការប្រជុំរៀងរាល់ថ្ងៃអាទិត្យ។ ការប្រជុំមានខ្លីម សារពាក់ព័ន្ធអប់រំផ្នែកនយោបាយ និង ការងារសំបូកម្ម ឧស្សាហកម្ម សំណង់ តម្បាញ និងជំនាញបច្ចេកទេសរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ក្នុងរោងចក្រ។ ក្រោយពីប្រជុំចប់ អង្គការមានរបបអាហារចែកឲ្យអ្នកចូលរួមប្រជុំ ហូបរួចបន្តមើលការសម្តែងសិល្បៈ អំពីចលនាតស៊ូរបស់បង្កើនកន្លងមក រហូតដល់

ខ្នងទ្វារសាលាបឋមសិក្សាស្រូវ
(ផែន ពង្សាវតី/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ទទួលបានជ័យជម្នះ និងភាពអស្ចារ្យរបស់បដិវត្តន៍ ក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងបរទេសជាដើម។

របបអាហារពេលនោះ ខ្ញុំទទួលបានគ្រប់គ្រាន់ គឺ មួយថ្ងៃបីពេល ដោយក្នុងមួយពេលមានម្ហូបពីរមុខ ថែមទាំងមានបន្លែបន្លែ រាល់ថ្ងៃ ដូចជា ខ្នុរ ឆ្កែ ក និងដីឡូត៍ ។ អ្នកដែលមើលការខុសត្រូវម្ហូបអាហារកម្មករ រោងចក្រក្នុងពេលនោះមានឈ្មោះ អន និង ម៉ៅ។ ចំណែកការស្លៀកពាក់ អង្គការចែកខោអាវឲ្យកម្មករ គ្រប់គ្រាន់មិនខ្វះខាតឡើយ។ ខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញ ប៉ុល ពត ចុះមកត្រួតពិនិត្យការដ្ឋានសំណង់រោងចក្រ ដែល ខ្ញុំសង់នៅខាងស្ទឹងមានជ័យ។ គាត់មានមាឌធំ ខ្ពស់ សម្បុរស មុខឆ្មើងពណ៌ក្រហម ពាក់អាវស ខោខ្មៅ។ ខ្ញុំមិនបានស្គាល់គាត់ទេ តែមានកម្មករដូចគ្នាប្រាប់ថា ហ្នឹងហើយអ៊ី ប៉ុល ពត។

នៅអំឡុងពេលខ្ញុំរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ អង្គការបាន ជ្រើសរើសខ្ញុំឲ្យទៅទទួលភ្ញៀវបរទេសជាច្រើនដង ដែល មកទស្សនៈកិច្ចនៅស្រុកខ្មែរនៅប្រឈមនឹងហោះ ពោធិបិនត្រង់។ អង្គការយក ឡានមកដឹកកម្មករដែល មានឈ្មោះទៅទទួលភ្ញៀវបរទេសពីរោងចក្រយកទៅ រៀបចំខ្លួនស្លៀកពាក់ឲ្យបានស្អាតបាតនៅសាលា មហោស្រពចតុមុខ។ ខ្ញុំអាចជ្រើសរើសសម្លៀកបំពាក់ សារុង ហ្វូល និងអាវបានតាមចិត្តដែលខ្លួនស្រឡាញ់ ព្រមទាំងមានពាក់ត្រីនាបំជើងកែងចោតបន្តិចឲ្យ

សមរម្យនៅពេលទៅទទួលភ្ញៀវបរទេស។ ប្រតិភូអន្តរជាតិ។ ខ្ញុំផ្ទាល់ធ្លាប់កាន់កម្រងផ្កាបំពាក់ជូនភ្ញៀវបរទេសដែល ទើបចុះពីលើកាំជណ្តើរយន្តហោះ។ កាលនោះអ្នកត្រូវ បានចាត់តាំងឲ្យទៅទទួលភ្ញៀវបរទេសភាគច្រើនជា កម្មករចេញពីរោងចក្រប្រហែលជាបីទៅបួនរយនាក់។ ពេលភ្ញៀវបរទេសធ្វើដំណើរចូលដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ អ្នកលើករថយន្តមកដឹកយើងយកទៅដល់ស្ថានីយ៍ កំពត់ទុកជូនអង្គការឲ្យបានរៀបរយរួចហើយយើង ត្រឡប់មកកាន់កន្លែងស្នាក់នៅរៀងៗខ្លួនវិញ។

ចូលមកដល់ថ្ងៃរំដោះ ៧ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំបាន រត់ភៀសខ្លួនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញរួមដំណើរជាមួយ កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមទៅកាន់ខេត្តបាត់ដំបង ដោយ ចេញតាមផ្លូវខាងលិចពោធិបិនត្រង់ ឆ្ពោះទៅបែកចាន ភ្នំឡិវាល និងភ្នំក្រដាក់ចិត្ត។ ខ្ញុំបានដើរកាត់ព្រៃ និងដេក ក្នុងព្រៃ។ ខ្ញុំមិនមានអាហារហូប ពិបាកវេទនា ទម្រាំទៅ ដល់ខេត្តបាត់ដំបង។ ក្រោយមក ប្រទេសមានសុខ សន្តិភាព ខ្ញុំបានត្រឡប់មកស្រុកកំណើតវិញដើម្បីជួប ជាមួយបងប្អូន និងឪពុកម្តាយវិញ។ ប៉ុន្តែជាអកុសល បងប្រុសរបស់ខ្ញុំដែលមានគូសា ទីក្រុងជ្រូកបដិវត្តន៍ខ្មែរ ក្រហមបានបាត់បង់ជីវិត នៅសល់តែបងប្អូនស្រីបី នាក់តែប៉ុណ្ណោះ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយប្អូន ឈ្មោះ ម៉ាត់ កុយ ដែលជាគ្រប់គ្រាន់ ព្រមទាំងមាន កូនចំនួនបីនាក់ ស្រីពីរនាក់ និងប្រុសមួយនាក់។ សព្វថ្ងៃ នេះកូនរបស់ខ្ញុំមានប្តីប្រពន្ធរៀងៗខ្លួនអស់ហើយប៉ុន្តែ ខ្ញុំនៅតែរំលឹករឿងរ៉ាវដែលខ្ញុំបានឆ្លងកាត់ទៅកាន់កូនចៅ រាល់ពេលដែលមានការជួបជុំគ្នា។

វាលស្រែនៅខាងក្រោយសាលាបឋមសិក្សាស្រូវ
(ផែន ពង្សាវតី/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អតីតបេក្ខជនសេនាតូប័ត្រពិភពលោកខ្មែរក្រហម

បេក្ខ វិន

ហង់ ហ៊ិច និងប្រុសស្រីកូននៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ (មេក វិន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ហង់ ហ៊ិច កេសស្រី កើតក្នុងឆ្នាំ១៩៥០ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិស្លឹក ឃុំអង្គ្គុន ស្រុកបុរីជលសា ខេត្តតាកែវ។ ហ៊ិច បច្ចុប្បន្នរស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ ហ៊ិច បាននិយាយរៀបរាប់ពីដំណើរនៃការតស៊ូ និងភាពលំបាកដែលខ្លួនបានឆ្លងកាត់នាសម័យខ្មែរក្រហម ដូចខាងក្រោម៖

នៅមុនឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយ និងជួយធ្វើការងារផ្ទះ ព្រមទាំងស្រែចម្ការនៅពេលរដូវដាំដុះ។ ក្រសួងរបស់ខ្ញុំមិនគាំទ្រឱ្យទៅទទួលការសិក្សារៀនសូត្រដូចក្មេងៗដទៃទៀតទេ។

ម្តាយរបស់ខ្ញុំគិតថា ខ្ញុំគឺជាមនុស្សស្រីទោះបីជាខំរៀនបានខ្ពង់ខ្ពស់យ៉ាងណា ក៏ខ្ញុំមិនអាចមានការងារល្អៗធ្វើដូចបុរសបានដែរ។ កាលណោះ ខ្ញុំពិតជាមានការសោកស្តាយ និងអន់ចិត្តខ្លាំងចំពោះការយល់ឃើញរបស់ម្តាយខ្ញុំប៉ុន្តែខ្ញុំមិនហ៊ានប្រកែក និងដឹងខ្លួនជាមួយគាត់ទេ។ ចំណែកការរស់នៅរបស់ប្រជាជនមានភាពស្ងប់ស្ងួត និងមានសន្តិភាព។ ប្រជាជនមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា និងចេះជួយទុក្ខគ្នា គ្នាទៅវិញទៅមក។

នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧១ ពេលនោះ គឺជាពេលវេលាដែលមហាសម្ព័ន្ធភក្សកុមាររបស់ខ្ញុំ និង

ផ្ទះរបស់ ហង់ ហ៊ិច នៅ ភូមិស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។ (មេក វ៉ិន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

បានប្រើអំណាចវាយធ្វើបាបប្រជាជនដែលបានរស់នៅ ក្នុងភូមិយ៉ាងព្រៃដែក។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ កងទ័ពជើង វ៉ត្តីបានប្រមូលយកសម្ភារប្រើប្រាស់ និងចាប់ម៉ាស៊ីន ទា ជ្រូក គោ ក្របី អ្នកស្រុកយកទៅបរិភោគទៀត។ ប្រសិនបើ ទា ហានជើងវ៉ត្តីបានស្រីក្រមុំៗ បាន ប្រាកដ ជាយកទៅធ្វើទារុណកម្ម ដោយចង់អូសពីក្រោយ រថក្រោះដែលកំពុងបើក។ មូលហេតុដែល ទា ហានជើង វ៉ត្តីធ្វើទារុណកម្មមកលើមនុស្សស្រី ព្រោះចង់រំសាយ កំហឹង ជាពិសេសស្រីៗ គ្មានសមត្ថភាពប្រឆាំងជាមួយ ជើងវ៉ត្តីបាន។ កាលណោះ ខ្ញុំមានអាយុ២០ឆ្នាំហើយ។ បន្ទាប់មកម្តាយរបស់ខ្ញុំក៏បានប្រាប់ឲ្យទៅ លាក់ខ្លួន នៅក្នុងផ្ទះ និងហាមមិនឲ្យចេញមកខាងក្រៅឡើយ។ លុះដល់អធ្រាតស្ងប់ស្ងាត់ ឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំក៏បាន ពិភាក្សាគ្នាដើម្បីរកវិធីនាំខ្ញុំចាកចេញពីភូមិ។ ក្រោយ ពីនិយាយគ្នាចប់សព្វគ្រប់អស់ហើយ យើងបានបំបែក គ្នាទៅសម្រាករៀងៗខ្លួន។ នៅយប់បន្ទាប់ ខ្ញុំបានរៀប

ចំខ្លួនជាស្រេច ហើយរង់ចាំឈ្នួបមកទទួលចេញពី ក្នុងភូមិ។ កងឈ្នួបបានជួបនឹងឈើខ្ញុំមកដល់ស្រុកអង្គ បុរី ហើយបានប្រាប់ឲ្យខ្ញុំនៅទីនោះមួយរយៈសិន។ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនយល់ព្រមជាមួយកងឈ្នួបទេ ព្រោះប្រសិន បើខ្ញុំបន្តរស់នៅក្នុងស្រុកអង្គបុរី ខ្ញុំប្រាកដជាមិនអាចគេច ផុតពីទា ហានជើងវ៉ត្តីបានឡើយ។ បន្ទាប់ពីបានដឹងកត្តា រួច កងឈ្នួបក៏បានជួបនឹងឈើខ្ញុំ ហូតទៅដល់ស្រុក ត្រាំកក់។ ខ្ញុំបានចូលទៅនៅក្នុងមន្ទីរ តាអាយាយបូ ដែលជាមន្ទីរមួយស្ថិតនៅស្រុកត្រាំកក់។ ពេលខ្ញុំ រស់នៅក្នុងមន្ទីរមិនសូវជាមានភាពងាយស្រួល ប៉ុន្មានទេ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃប្រធានមន្ទីរតែងតែ បង្រៀន និងលក់ដំឡើងមិនឲ្យមានភាពទន់ជ្រាយ។ ចំណែកឯការហូបចុកវិញក្នុងមួយថ្ងៃខ្ញុំទទួលបានបបរ មួយចានប៉ុណ្ណោះ។

មកដល់ឆ្នាំ១៩៧២ ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមជ្រើស រើសកងទ័ពដើម្បីទៅវាយជាមួយ ទា ហានជើងវ៉ត្តី។ ខ្ញុំ

ពិតជាមានការឈឺចាប់យ៉ាងខ្លាំងជាមួយ ៣ ហានិភ័យ ហើយខ្ញុំបានស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើជាកងទ័ពនារី។ ខ្ញុំបានឃ្លាតឆ្ងាយពី ឪពុក ម្តាយ បងប្អូន នៅឯស្រុកកំណើតចាប់តាំងពីពេលនោះមក។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានចូលជាកងទ័ពហើយ ប្រធានកងបានយកក្រុមកងទ័ពនិងបង្គោលបង្រៀនខ្ញុំពីយុទ្ធសាស្ត្រធ្វើសង្គ្រាម។ ខ្ញុំបានហាត់រៀនបានរយៈពេល៦ខែ ក៏ត្រូវអង្គភាពបញ្ជូនទៅវាយជាមួយកងទ័ពរៀតណាមនៅផ្លូវជាតិលេខ ២ ។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំវាយនៅផ្លូវជាតិលេខ ២រួចហើយ ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនបន្តទៅវាយនៅសមរភូមិផ្លូវជាតិលេខ៤ទៀត។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំបានទទួលតំណែងជាមេកងវរសេនាតូច ក្តោបក្តាប់កម្លាំងចំនួនជាង១០០នាក់។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានទៅរៀនសូត្រ និងបំពាក់បំប៉នជាមួយមេដឹកនាំធំៗ ដូចជា ប៉ូល ពត, នួន ជាន់ និងសុន សេន។ កាលណោះ ខ្ញុំបានរៀនពីឯកសារនយោបាយនិងការទទួលបាននៃការពង្រីកកម្លាំង។ ឯកសារដែលខ្ញុំបានរៀននៅក្នុងសម័យនោះ គឺមិនបាននិយាយពីការក្បត់ និងការកាប់សម្លាប់គ្នាទេ គឺនិយាយតែអំពីគោលគំនិតល្អៗតែប៉ុណ្ណោះ។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំរៀនរួច ខ្ញុំត្រូវទទួលបាននូវការពង្រីកកម្លាំងការងារអប់រំផ្សព្វផ្សាយពីគោលនយោបាយដើម្បីឲ្យកងកម្លាំងនៅខាងក្រោមអនុវត្តតាម។ ក្រោយមក ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅឈរជើងនៅកំពង់សោម។ រយៈពេលកន្លះខែ ក្រោយមក ខ្ញុំបានទទួលដំណឹងពីថ្នាក់លើប្រមូលកងទ័ពដែលនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងខ្ញុំទាំងអស់ វាយសម្រុកចូលទីក្រុងភ្នំពេញ។ កាលនោះ ខ្ញុំមិនបានរៀបចំផែនការ ឬដឹកត្រង់សេចក្តីសម្រាប់ការពារខ្លួនទេ គឺយើងវាយដោយថ្មើជើងសម្រុកទៅខាងមុខតែម្តង។ នៅពេលដែលមានកងទ័ពសមរភូមិមុខស្លាប់ ឬបាត់ខ្លួនពេលកំពុងវាយប្រយុទ្ធគ្នា យើងត្រូវផ្តល់ដំណឹងទៅសមរភូមិខាងក្រោយដើម្បីបញ្ជូនកងកម្លាំងជំនួញមកបន្ថែម។

នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៩ កងកម្លាំងរបស់ខ្ញុំបានវាយដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានប្រមូលកម្លាំងដែលនៅសេសសល់ទាំងអស់ត្រឡប់ទៅវាយ

កំពង់សោមវិញ។ ខ្ញុំរួមទាំងកងកម្លាំងជាច្រើននាក់ទៀតប្រើរយៈពេលត្រឹមតែ៣ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះដើម្បីវាយយកក្រុងកំពង់សោម។ ក្រោយមក ខាងថ្នាក់លើបានបញ្ជាឲ្យដកហូតអាវុធ និងកាំភ្លើងពីកងទ័ពដែលនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្ញុំទុក។ ប្រធានកងបានចាប់ផ្តើមរៀបចំគ្រួសារឲ្យកងទ័ព និងសាងសង់ផ្ទះកម្រសម្រាប់អ្នកមានគ្រួសារស្នាក់នៅ។ ក្នុងមួយភូមិមាន៥០គ្រួសាររស់នៅ។ ខ្ញុំបានបន្តមើលការខុសត្រូវប្រពន្ធរបស់កងទ័ព ហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៦។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំត្រូវបានមេកងពលធំៗរៀបចំឲ្យមានគ្រួសារ។ កាលណោះ រៀបការម្តងចំនួន៦០គូ។ ពិធីរៀបការនេះបានរៀបចំនៅក្នុងរោងកុម្មុយដែលស្ថិតនៅក្រុងកំពង់សោម។ ខ្ញុំ និងប្តីមិនមានការប្រកែកគ្នាទេនឹងពិធីរៀបចំផ្សំដូចម្តេចទេ ដោយសារខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានស្គាល់ចិត្តគ្នាពីមុនរួចមកហើយ។ បន្ទាប់ពីរៀបការហើយ ខ្ញុំក៏ត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើស្រែវិញ។ កាលណោះ យើងធ្វើស្រែលើកភ្លី កាប់ដីនឹងចប។ ចំណែកឯប្តីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅវាយនៅសមរភូមិមុខ។ នៅទីនោះ ការហូបចុកមិនមានការខ្វះខាតទេ ខ្ញុំទទួលបានបបអាហារគ្រប់គ្រាន់។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពរៀតណាមបានវាយចូលមកក្រុងកំពង់សោម។ ខ្ញុំបានឃើញមានរថក្រោះជាច្រើនត្រឡប់មកបើកសំដៅចូលមកកំពង់សោម។ ខ្ញុំរួមទាំងប្រជាជនជាច្រើននាក់ទៀតបានរត់ចូលលេណង្គានរៀងៗខ្លួនដើម្បីគេចពីគ្រាប់កាំភ្លើង និងគ្រាប់ផ្លោងដែលកំពុងផ្ទុះ។ សំឡេងស្រែកទ្រហោយរបស់មីងៗ ដែលមានកូនតូចៗបានបន្លឺឡើងសុំជំនួយពីខ្ញុំ។ ខ្ញុំបានស្រែកចេញពីលេណង្គានថា សូមបងប្អូនមីងមារកុំភ័យខ្លាចអី ខ្ញុំនឹងជួយគ្រប់គ្នាឲ្យរួចផុតពីការស្លាប់។ នៅថ្ងៃរសៀលបន្តិច ប្រធានអង្គភាពបានយកឡានមកទទួលខ្ញុំ និងមីងៗទៅស្ទឹងហាវ ដើម្បីធ្វើដំណើរចាកចេញពីក្រុងកំពង់សោម។ ពេលទៅដល់ស្ទឹងហាវ កប៉ាល់សម្រាប់ដឹកប្រជាជនមានចំនួនពីរ ក៏ផ្តល់ជូននិងតូចមួយ។ ចំណែកឯខ្ញុំមានកូនខ្ញុំប្រធានអង្គភាពបានឲ្យជិះក្នុងកប៉ាល់តូច ព្រោះវាមានល្បឿនលឿនជាង

កប៉ាល់ធំៗ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរមកដល់លើកោកមុន តេ។ កាលណោះ ប្រសិនបើឡើងកប៉ាល់មិនទាន់ទេ ប្រាកដជាត្រូវកងទ័ពវៀតណាមបាញ់សម្លាប់ចោលទាំងអស់។ បន្ទាប់ពីកប៉ាល់ មីងៗ បានយំទ្រហឹង ដោយសារអត់មានបាយហូប។ ខ្ញុំអាណិតអាសូរមីងៗជាខ្លាំង ទើបខ្ញុំសម្រេចចិត្តទៅសុំអង្ករពីម្ចាស់កប៉ាល់បានចំនួន៤បារី មកចែកគ្នា ហូប។ ក្រោយពី ហូបអង្ករនោះអស់ ខ្ញុំរួមទាំងប្រជាជនដទៃទៀតក៏បានធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅស្រែអំបិល ដែលស្ថិតនៅក្នុងខេត្តកោះកុង។ ពេលទៅដល់ទីនោះ ខ្ញុំបានទៅសុំអង្ករពីប្រជាជននៅក្នុងភូមិ។ ប៉ុន្តែ អ្នកភូមិមិនមានអង្ករទេ អ្នកភូមិបានប្រាប់ខ្ញុំទៅបេះដៃគ្រឡាចយកទៅ ហូប។ ខ្ញុំបាននាំគ្នាទៅបេះ គ្រឡាចអស់មួយចម្ការ ប៉ុន្តែហូបមិនបានគ្រប់គ្នាទេ។ កាលណោះ គ្រឡាចដែលបេះបានយើងយកមកស្ងោរខ្លះ និងហូបនៅខ្លះ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តចាកចេញពីស្រែអំបិល ហើយធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅទឹកដីថៃ។ ចំពោះការធ្វើដំណើរ មានការលំបាកខ្លាំង ដោយយើងត្រូវដើរឡើងភ្នំ កាត់បឹង ទន្លេជាពិសេស មានកូនតូចៗជាប់នឹងខ្លួនទៅជាមួយដែរ។ អស់រយៈពេលជាច្រើនខែ ខ្ញុំរួមទាំងអ្នករួមដំណើរទាំងអស់បានធ្វើដំណើរទៅដល់ថៃក្នុងទឹកដីភ្នំវ៉ៃយ៉ា។ ខ្ញុំបានរស់នៅក្នុងវ៉ៃយ៉ាបានរយៈពេលមួយឆ្នាំ កូនរបស់ខ្ញុំពីរនាក់បានស្លាប់ ដោយសារកើតជំងឺកញ្ជ្រូល និងពុលគ្រឿង។

រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨៣ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តចូលធ្វើជានារីដឹកជញ្ជូន។ ខ្ញុំបានដឹកជញ្ជូនគ្រាប់ទៅឲ្យសមរភូមិមុខៗ បន្ទាប់មក ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅដឹកជញ្ជូននៅខាងម៉ាឡេ និងប៉ៃលីនវិញ។ ក្នុងមួយនាក់ត្រូវយកអង្ករចំនួន៥០គីឡូ គ្រាប់បេ៤០មួយគ្រាប់ និងសម្លៀកបំពាក់កងទ័ពមួយចំនួនទៀត។ ពេលដឹកជញ្ជូនម្តងៗ ត្រូវចំណាយរយៈពេល២ខែទើបបានមកដល់សមរភូមិខាងក្រោយវិញ។ ខ្ញុំនៅកងដឹកជញ្ជូនរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨៥ ទើបខ្ញុំធ្វើដំណើរមកកាន់ភ្នំដងរែក។ កាលណោះ ខ្ញុំមកតាមរយៈកងកម្លាំងរបស់របស់តាតេម។ នៅពេលមកដល់លើភ្នំដងរែក តាតេម បានឲ្យខ្ញុំទៅនៅក្នុងមន្ទីរវិញ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៧ កងទ័ពវៀតណាមបានវាយចូលដល់ភ្នំដងរែក។ បន្ទាប់មក តាតេម បានបញ្ជូនប្រជាជនដែលរស់នៅលើភ្នំឲ្យមកនៅ ខាងក្រោមវិញ។ ពេលចុះមកនៅអន្លង់វែង ខ្ញុំបានសង់ផ្ទះរស់នៅក្នុងភូមិកុងប៊ីញា រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៣។ ក្រោយមក សភាពការណ៍នៅអន្លង់វែងច្របូលច្របល់ តាតេម បានបញ្ជូនខ្ញុំទៅនៅជំរុំភូណយវិញ។ ការរស់នៅក្នុងជំរុំភូណយមិនពិបាកទេ ព្រោះយើងបើករបបអាហារ សម្រាប់ហូបចុកជាប្រចាំ។ នៅពេលទំនេរ ខ្ញុំបានទៅរកបេះដូរ និងប្រតិស្រ្តីមកលក់ឲ្យថៃ ដើម្បីរកប្រាក់ចំណូលខ្លះៗ ខ្ញុំបន្តរស់នៅជំរុំរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៨ កងកម្លាំងរបស់តាតេម បានផ្តល់ដំណឹងឲ្យប្រជាជនចុះមករស់នៅទឹកដីថៃវិញ ដោយសារនៅអន្លង់វែងមានការដុះដង្កា ហើយខ្ញុំបានមករស់នៅក្នុងភូមិប៊ីងរ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

ផ្ទះលំនៅក្នុងភូមិរបស់ ហង់ ហ៊ុច។
(មេក វិន/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អតីតនារីពេទ្យស្រុកបាធាយ

មេក វិន

អ៊ុក វ៉ាន់ ភេទស្រី អាយុ៦០ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅក្នុងភូមិទួលក្រស ឃុំថ្នោត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។
(ហ៊ាន ពិស័/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អ៊ុក វ៉ាន់ ភេទស្រី អាយុ៦០ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅស្រុកបាធាយ ខេត្តកំពង់ចាម។ វ៉ាន់ បច្ចុប្បន្នរស់នៅក្នុងភូមិទួលក្រស ឃុំថ្នោត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ វ៉ាន់ បាននិយាយរៀបរាប់ពីដំណើរនៃការតស៊ូ និងទុក្ខលំបាករបស់ខ្លួនក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ដូចខាងក្រោម៖

កាលពីកុមារភាព ខ្ញុំរស់នៅក្នុងគ្រួសារមួយដែលមានជីវភាពលំបាក។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំបានប្រកបរបរធ្វើស្រែចម្ការដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត។ ខ្ញុំមានបងប្អូនប្រុសស្រីចំនួន៥ នាក់។ នៅពេលនោះទុក្ខកម្លាយរបស់ខ្ញុំ

មានវិសាលភាពហើយ។ ខ្ញុំរៀនបានត្រឹមថ្នាក់ ១២ ពីស្ថាប័នដែលអាចអាន និងសរសេរបានបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ។ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ក៏មានរដ្ឋប្រហារម្នាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ។ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារក៏មានការ ម្នាក់គ្រាប់បែកនៅក្នុងស្រុកបាធាយ។ ក្រោយមក ខ្មែរក្រហមក៏បានជម្លៀសប្រជាជនចេញពីផ្ទះទៅរស់នៅក្នុងភូមិក្បែរៗនោះមួយរយៈ។ ចំណែកឯគ្រួសាររបស់ខ្ញុំក៏បានធ្វើដំណើរជាមួយប្រជាជនដទៃទៀតដែរ។

គ្រួសាររបស់ខ្ញុំ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅរស់នៅនៅក្នុង

សហករណ៍។ ការងារដែលខ្ញុំត្រូវធ្វើមានការបំបែក
ទូទៅនៃខ្សែ រឺសលាមកសត្វដើម្បីយកទៅធ្វើជី និង
ដេញចាប់កុំឲ្យស៊ីស្រូវ។ ចំណែកម្តាយខ្ញុំដែលមាន
រឺយចំណាស់ ប្រធានសហករណ៍ចាត់ចែងឲ្យនៅមើល
ក្មេងៗ។ បងប្រុសរបស់ខ្ញុំ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបញ្ជូនឲ្យ
ទៅធ្វើជាកងទ័ព ចំណែកបងស្រីច្បងមានគ្រួសារជា
ជនជាតិស្លាម រស់នៅភ្នំពេញ។ គ្រួសាររបស់បងស្រី
ខ្ញុំគឺជាអ្នកនេសាទ និងរកស៊ីលក់ដូរត្រី។ ខ្ញុំ និងម្តាយ
បានរស់នៅក្នុងសហករណ៍ដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៤។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ បងប្រុសរបស់ខ្ញុំដែលជាយោធា
ខ្មែរក្រហមបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិត ពេលចូលវាយនៅ
ទីក្រុងភ្នំពេញ។ ក្រោយពីវាយបែកទីក្រុងភ្នំពេញ
ហើយ បងស្រីច្បងរបស់ខ្ញុំត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀស
ចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ។ បន្ទាប់មក ឈ្មួញរបស់អង្គការ
បានតាមស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារអ្នកនេសាទ ដើម្បីនាំ
ខ្លួនយកទៅភ្នំពេញវិញ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក
បងស្រីរបស់ខ្ញុំបានបាត់ខ្លួន និងមិនដែលបានទទួល
ដំណឹងឡើយ។ ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងភូមិជាមួយ
បងស្រីខ្ញុំបាននិយាយប្រាប់ថា បងស្រីរបស់ខ្ញុំត្រូវបាន
យោធាខ្មែរក្រហមយកទៅដាក់ក្នុងកុកទួលស្វែង
រហូតដល់ស្លាប់បាត់បង់ជីវិត។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥
ដដែល ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តចូល កងចល័ត។ ការងារ
ដែលខ្ញុំត្រូវធ្វើរួមមាន លើកទំនប់ និងជីកប្រឡាយ។
អង្គការបានប្រើខ្សែធ្វើការទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ។ អង្គការ
បានវាស់ដីដែលមានបណ្តោយ២ម៉ែត្រ ទទឹង១ម៉ែត្រ
និងមានជម្រៅ៥គីឡូម៉ែត្រ សម្រាប់មួយក្រុមដើម្បី។ នៅ
ពេលយប់ប្រធានកងចាត់តាំងឲ្យសមាជិកកងម្នាក់
ត្រូវជីកដីថែមកន្លះម៉ែត្រទៀត។ ប្រសិនបើមានក្រុម
ណាមួយធ្វើមិនទាន់ពេលវេលា ប្រាកដជាត្រូវកាត់របប
អាហារមិនឲ្យហូបឡើយ។ សមាជិកនៅក្នុងចល័ត
ទាំងអស់ត្រូវចេញទៅធ្វើការនៅម៉ោង៧ ព្រឹក រហូត
ដល់ម៉ោង១១ថ្ងៃត្រង់ ទើបបានហូបអាហារ។ បន្ទាប់ពី
ហូបអាហាររួច ខ្ញុំរួមទាំងសមាជិកកងទាំងអស់ត្រូវ
ចូលរៀនបន្ត។ យើងមិនសូវយល់ និងចេះទេ ព្រោះគ្រូ
ឲ្យយើងរៀនត្រឹមតែកន្លះៗម៉ោងប៉ុណ្ណោះ។ ក្រោយពី
រៀន យើងបានបែកគ្នាទៅធ្វើការរៀងៗខ្លួនវិញ។

មកដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ ប្រធានសហករណ៍បានមកធ្វើការ
ជ្រើសរើសអ្នកមានប្រវត្តិស្អាតស្អំ ដើម្បីចូលធ្វើជា
ពេទ្យ។ ខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនឈ្មោះឲ្យចូលធ្វើពេទ្យនៅក្នុង
ស្រុកបាធាយ។ នៅពេលទៅដល់ទីនោះ ដំបូង ក្រុម
គ្រូពេទ្យដែលធ្វើការយូរឆ្នាំ និងមានបទពិសោធន៍
បានមកបង្រៀនខ្ញុំពីរបៀបចាក់ថ្នាំ និងព្យាបាលអ្នក
ជំងឺ។ ខ្ញុំរៀនបានរយៈពេល១០ថ្ងៃ ក៏ចេញទៅព្យាបាល
អ្នកជំងឺនៅតាមភូមិជាមួយក្រុមគ្រូពេទ្យនាវិៗ។
កាលណោះ ខ្ញុំមិនសូវចេះព្យាបាលប៉ុន្មានទេ ពេល
ដែលខ្ញុំធ្វើខុសប្រធានគ្រប់គ្រងនៅមន្ទីរពេទ្យហៅ ខ្ញុំ
យកទៅកសាង ទីភ្នាក់ងារនៃព្រះកែវប្រៃ និងទិតខំធ្វើការ។
កណៈស្រុកបាធាយនៅជិតនោះ ឈ្មោះ ម៉ូរ គឺជា
អ្នកគ្រប់គ្រង និងមើលការ ខុសត្រូវនៅក្នុងស្រុក
បាធាយទាំងមូល។ នៅទីនោះ ខ្ញុំពិតជាមានការលំបាក
និងមិនមានអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ ហើយម្តាយខ្ញុំ
ក៏បានស្លាប់ចោលខ្ញុំទៀតបន្ទាប់ពីខ្ញុំចូលធ្វើការពេទ្យ
បានរយៈពេល៥ខែ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅ
ទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីឲ្យទទួលភ្ញៀវដែលធ្វើដំណើរ
មកពីប្រទេសចិន។ ពេលខ្ញុំទៅដល់ ប្រធានមន្ទីរបាន
បញ្ចូលឈ្មោះរបស់ខ្ញុំទៅក្នុងក្រុមអង្គភាពរបស់ក្រសួង
ការបរទេសដែលមានសមាជិកចំនួន១២ នាក់។ នៅ
ពេលដែលមានភ្ញៀវបរទេសមកទស្សនកិច្ចនៅស្រុក
ខ្មែរម្តងៗ ក្រុមអង្គភាពរបស់ខ្ញុំត្រូវស្លៀកពាក់ឲ្យបាន
សមរម្យដើម្បីទៅទទួលភ្ញៀវនៅព្រលានយន្តហោះ
ពោធិ៍ចំនតុង។ បន្ទាប់ពីទទួលភ្ញៀវរួចហើយ ក្រុម
របស់ខ្ញុំត្រូវរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ និងមើលការខុសត្រូវ
សម្ភាសនាមួយ រហូតដល់ភ្ញៀវធ្វើដំណើរត្រឡប់
ទៅវិញ។ លើសពីនេះ ខ្ញុំត្រូវទៅរៀបចំផ្ទះសម្បែង
និងរៀនអក្សរវិទ្យាបន្ថែមទៀត។ ខ្ញុំធ្វើការនៅក្នុងក្រសួង
ការបរទេសបានរយៈពេល២ឆ្នាំ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពវៀតណាមបានវាយចូល
មកដល់អង្គភាពក្រសួងការបរទេស។ ខ្ញុំរួមទាំង
ប្រជាជនជាច្រើននាក់ទៀតបានត់ចេញពីទីក្រុង
ភ្នំពេញ ឆ្ពោះទៅខេត្តបាត់ដំបង។ បន្ទាប់មក យើងបន្ត
ដំណើរ រហូតទៅដល់ស្វាយស៊ីសុផុន ខេត្តបន្ទាយ

មានជ័យ និងបាននាំគ្នា ឆ្លងជិះរថភ្លើងចេញពីស្វាយស៊ីសុផុនឆ្ពោះទៅកាន់ព្រំដែនថៃ។ យើងបានធ្វើដំណើរអស់រយៈពេលមួយថ្ងៃទើបទៅដល់ព្រំប្រទល់ដីថៃ។ ខ្ញុំ និងប្រជាជនដទៃទៀតបានធ្វើដំណើរចូលទៅដល់បឹងត្រកូនក្នុងទឹកដីថៃ។ នៅថ្ងៃរសៀល ខ្មែរក្រហមបានយក ឡានមកដឹកខ្ញុំទៅដាក់នៅ ច្រកសាធារណៈ កាលណោះ ខ្ញុំនៅអង្គភាព ប-១ ហើយប្រធានខ្ញុំឈ្មោះ តាម៉ន ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង និងផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារពី តាម៉ុក។ ខ្ញុំត្រូវធ្វើការដឹកជញ្ជូនគ្រាប់ និងអង្ករ សម្ភារប្រើប្រាស់ឲ្យយោធាខ្មែរក្រហមនៅ សមរភូមិមុខ។

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ខ្ញុំបានរៀបការនៅលើភ្នំដងរែក។ ប្តីរបស់ខ្ញុំមានឈ្មោះ ទីម៉ូ ដែលការខុសត្រូវក្នុងឃ្លាំងស្បៀងរបស់ តាម៉ុក។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំរៀបការរួច ខ្ញុំបានបន្តរស់នៅលើភ្នំដងរែក និងជួយដឹកជញ្ជូនគ្រាប់ពេលមានការស្នើសុំពីយោធានៅ សមរភូមិមុខ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៤ ប្តីរបស់ខ្ញុំបាននាំខ្ញុំចុះមករស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែងវិញ។ មកដល់ដំបូង ខ្ញុំសង់ផ្ទះនៅម្តុំអូរជីក និងដាំបន្លែបន្លប់បន្តិចទុកសម្រាប់ហូប។ ចំណែក អង្ករ និងសម្ភារប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ តាម៉ុក គឺអ្នកបើកឲ្យខ្ញុំ។ ខ្ញុំបានរស់នៅអូរជីករហូតដល់ អ៊ុនតាក់ ចូលមកនៅឆ្នាំ១៩៩៣។ ក្រោយមក ខ្ញុំរួមទាំងប្រជាជនជាច្រើន

អ្នកទៀតបានត្រឡប់មកវិញ ខ្ញុំនាំគ្នាទៅនៅជុំវិញវាល។ នៅទីនោះ ការរស់នៅមិនមានការលំបាកទេ ព្រោះតាម៉ុក បើកអង្ករមី អំបិល ស្ករ ទឹកដោះគោ ទឹកត្រី និងប្រហុកឲ្យហូប។ ការហូបចុកមានភាពប្រសើរ ឡើង ហើយក៏អាចលក់ដូរជាមួយប្រជាជនថៃបាន។

រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៨ កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមនៅអន្លង់វែងបានចាប់ផ្តើមធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល។ ក្រោយមក តាម៉ុក បញ្ជាឲ្យប្រជាជនដែលរស់នៅជុំវិញទឹកដីថៃចុះមករស់នៅ ខាងក្រោមក្នុងទឹកដីខ្មែរវិញ។ ខ្ញុំរួមជាមួយប្រជាជនទាំងអស់ពិតជាមានការសប្បាយចិត្ត និងត្រេកអរខ្លាំងដែលបានចុះមកនៅអន្លង់វែង។ នៅទីនោះ តាម៉ុក បានបែងចែកប្រជាជនឲ្យទៅនៅតាមអង្គភាព។ អង្គភាពខ្ញុំបានមករស់នៅក្នុងភូមិទួលក្រូស។ កាលណោះ នៅភូមិរបស់ខ្ញុំសម្បូរទៅដោយព្រៃឈើ និងមានគ្រាប់មីនបង្កប់ប្រើណាស់។ នៅក្នុងភូមិមានសភាពស្ងាត់ជ្រងំក្លរឲ្យខ្លាច ហើយចាប់តាំងពីពេលនោះមកគ្រួសារខ្ញុំក៏គ្រួសក្រោយដីធ្លីធ្វើស្រែ និងចម្ការ។ ខ្ញុំបានបែងចែកដីជា២ផ្នែក គឺដីទំនាបខ្ញុំទុកសម្រាប់ធ្វើស្រែ ចំណែកដីទួលខ្ពស់សម្រាប់ធ្វើចម្ការ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំបានបន្តរស់នៅក្នុងភូមិទួលក្រូសរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

អ៊ុក វ៉ាន់ (រូបនៅ កណ្តាល)
ថតជាមួយ មេក វ៉ាន់ (រូបនៅ
ខាងឆ្វេង) និង ស្នាត វិចិត្រ
(រូបនៅ ខាងស្តាំ) ក្រុមនិស្សិត
ស្ម័គ្រចិត្តមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាព
អន្លង់វែង។
(ប្តីន ពិសី/មជ្ឈមណ្ឌល
ឯកសារកម្ពុជា)

ការិយាល័យ

ព័ត៌មានសាធារណៈ

«ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ» របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើជូន និងស្ថិត អ្នកស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គល ទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ពីការវិវឌ្ឍន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម។

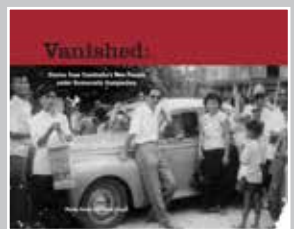
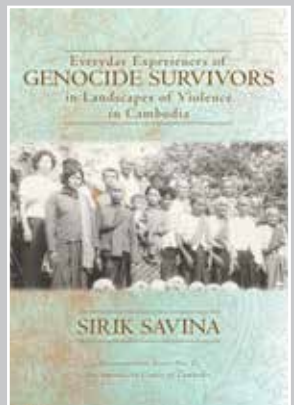
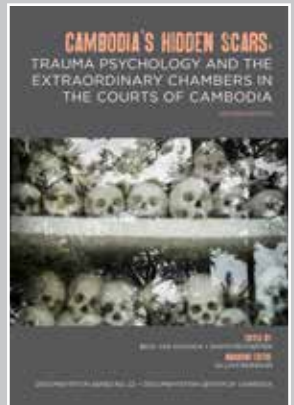
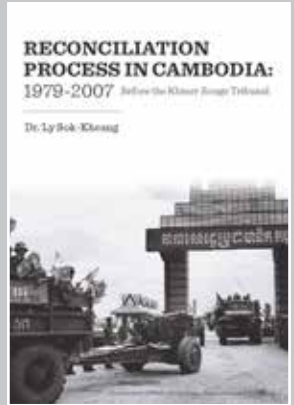
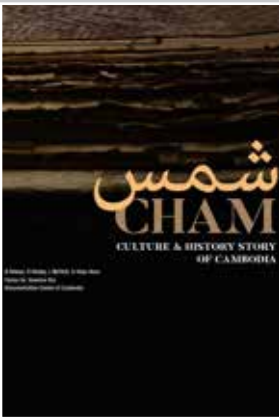
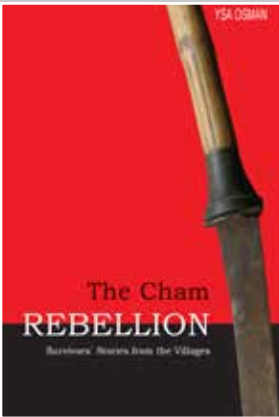
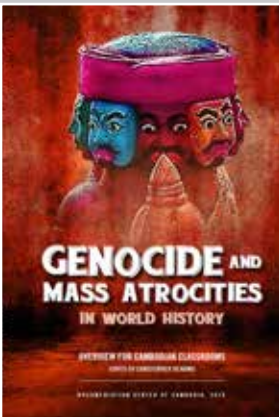
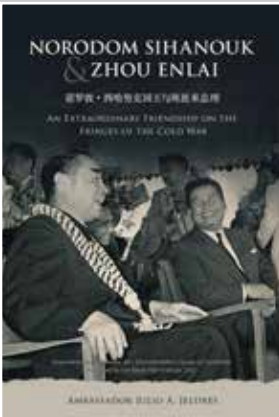
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត។ ឯកសារនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានប្រភេទ ប្រភេទឯកសារទីមួយគឺឯកសារជាក្រដាសសន្លឹកដែលមានចំនួនដ៏តិចមួយលានទំព័រ។ ប្រភេទឯកសារទីពីរ គឺជាបទសម្ភាសន៍ដែលបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះទៅធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយជនរងគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម។ ប្រភេទឯកសារទីបីគឺជាប្រភេទឯកសារទាក់ទងទៅនឹងសម័យខ្មែរក្រហម។ ប្រភេទឯកសារទីបួនគឺជាឯកសារទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើដេញដោលសាកសព និងទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម និងឯកសារទីប្រាំគឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលបានដល់តម្លៃខ្ពស់របស់ខ្មែរក្រហម និងសម័យក្រោយមកទៀត។

តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចនឹងស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន។ ឯកសារខ្លះទៀតរួមមាន៖ ប្រវត្តិរូបកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ថ្លើយសារភាពកំណត់ហេតុរបស់បក្សទូរលេខឆ្លើយឆ្លងព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសន៍ជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្លឹះទូរស័ព្ទព័ត៌មានសាកសព ទីតាំងគុក និងបង្គន់នីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកជូនសាធារណជនចាប់ពីថ្ងៃចន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង ៨:០០ ដល់ម៉ោង ១២:០០ និងពេលរសៀលពីម៉ោង ២:០០ ដល់ម៉ោង ៥:០០។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើងស៊ាន ចិត្តា អ្នកសម្របសម្រួល តាមរយៈទូរសព្ទលេខ៖ ០១២ ៦៦៣ ៦១១ ឬ អ៊ីម៉ែល ៖

truthchenda.s@dccam.org

សូមអរគុណ!

សាលក្រមសំណុំរឿង០០២/០២

ដកស្រង់ចេញពីឯកសារដែលបានផ្សព្វផ្សាយថា សាធារណៈរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម

ជាវរដ្ឋ មេត្តា

(កពីលេខមុន)

៥៦០. នួន ជា បដិសេធថា គាត់មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធអ្វី ជាមួយនឹងប្រតិបត្តិការរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ទេ ហើយក្រោយមក គាត់បានអនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិន ឆ្លើយតបនៅពេលមានការតាំងសំណួរពាក់ព័ន្ធនឹង ចំណុចនេះ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះបាន ស្តាប់ភស្តុតាងយ៉ាងច្រើនដែលបង្ហាញផ្ទុយពីការ បដិសេធនេះ។ ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងផ្នែក ១២. ២.៦. ការមើលខុសត្រូវមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១- សាក្សី ខុច ដែលជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំ ជម្រះបានស្តាប់ភស្តុតាងយ៉ាងច្រើនដែលបង្ហាញ ផ្ទុយពីការបដិសេធនេះ។ ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុង ផ្នែក ១២.២.៦. ការមើលខុសត្រូវលើមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ សាក្សី ខុច ដែលជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស- ២១ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ បានរៀបរាប់ យ៉ាងច្រើនអំពីតួនាទីរបស់ នួន ជា ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា សន្តិសុខផ្ទៃក្នុង ជាពិសេសប្រតិបត្តិការរបស់មន្ទីរ សន្តិសុខ ស-២១។ ភស្តុតាងដែលបានពិភាក្សាខាង ក្រោមនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធបញ្ហាថា ខុច រាយ ការណ៍ជាទៀងទាត់ទៅ នួន ជា អំពីសកម្មភាពរបស់ គាត់នៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ហើយជារឿយៗ នួន ជា បានផ្តល់ការណែនាំពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយសារភាពនិង ការប្រព្រឹត្តលើអ្នកជាប់ឃុំ។ ជាក់លាក់ជាងនេះទៀត នួន ជា បានស្នើឲ្យ ខុច ដកឈ្មោះ សមាជិកបក្សមួយ

ចំនួនចេញពីចម្លើយសារភាពដែលបានចោទប្រកាន់ សមាជិកទាំងនោះថាបានក្បត់បក្ស ក្នុងនោះមានទាំង ឈ្មោះ ខៀវ សំផន ម្នាក់ផងដែរ។ ខុច បានផ្តល់ សក្ខីកម្មថា ការចូលរួមរបស់ នួន ជា ពាក់ព័ន្ធប្រតិបត្តិ ការរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ មានកាន់តែខ្លាំងនៅ ក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក្រោយពេលដែល សុន សេន ត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់ព្រំដែនកម្ពុជាវៀតណាម ស្របពេលដែលជម្លោះរវាងប្រទេសវៀតណាម និង ប្រទេសកម្ពុជាកាន់តែរីករាលដាលខ្លាំងឡើង។ ចម្លើយ សារភាពមួយចំនួនរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ដែល មាននៅក្នុងសំណុំរឿងមានចំណាស់ដែលបញ្ជាក់ថា ចម្លើយសារភាពទាំងអស់នេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅ នួន ជា។ សាក្សី សូតឡើង ជាអង្គរក្សនិងអ្នកបើកបររបស់ នួន ជា បានបញ្ជាក់ថា គាត់ធ្លាប់បានយកឯកសារជាច្រើនពី ខុច ទៅប្រកល់ជូន នួន ជា និងយកឯកសារពី នួន ជា ត្រឡប់មកវិញ។ អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា នួន ជា មាន ការពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងទៅលើប្រតិបត្តិការ របស់មន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១។

៧.៧ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៥៦១. ផ្អែកលើភស្តុតាងដែលបានពិភាក្សានៅក្នុង ផ្នែកនេះ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងយល់ឃើញថា ក្នុងនាមជាអនុលេខបក្សនិងក្នុងពេលបំពេញតួនាទី បណ្តោះអាសន្នជា នាយករដ្ឋមន្ត្រីស្តីទី នួន ជា មិន

ត្រឹមតែបានគ្រប់គ្រងលើការធ្វើសេចក្តីសម្រេចខាងផ្នែកនយោបាយ ប៉ុន្តែគាត់ក៏បានគ្រប់គ្រងផ្នែករដ្ឋាភិបាលនិងរដ្ឋបាល ព្រមទាំងកិច្ចការយោធន៍កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យផងដែរ។ បើទោះបីមិនមានភាពច្បាស់លាស់ថា តើគាត់ជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការយោធន៍ក៏ដោយ ប៉ុន្តែការចូលរួមរបស់នួន ៨ នៅក្នុងកិច្ចការយោធន៍សន្តិសុខពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអំណាចជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់សកម្មភាពរបស់គាត់នៅក្នុងបក្ស។

នួន ៨ បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងប្រតិបត្តិការរបស់កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ជាពិសេស ពាក់ព័ន្ធនឹងសង្គ្រាមប្រឆាំងនឹងវៀតណាម គាត់បានទទួលរងការណ៍ជាប្រចាំនិងបានផ្តល់ការណែនាំពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាសន្តិសុខ ទាំងដោយផ្ទាល់ឬតាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរបស់បក្ស។ គួន ៨ ទីបង្អស់ គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងយោធនាការ និងអប់រំមាតិកាណាមួយ ទូលំទូលាយ រួមបញ្ចូលទាំងផ្នែកវិន័យរបស់បក្ស និងកិច្ចការសន្តិសុខផ្ទៃក្នុងព្រមទាំងសភាពការណ៍ខ្លាំងជាទូទៅ និងការគាំទ្រឲ្យវិកមុខនិងកម្លាំងខ្លាំងផងដែរ។ ដោយសារមានតួនាទីខ្ពស់នៅក្នុងថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ ប.ក. ក. នួន ៨ ទទួលខុសត្រូវលើសកម្មភាពទាំងអស់របស់បក្សដែលលើសពីតួនាទីនិងការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានប្រគល់ឲ្យគាត់ជាដ្ឋានការក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងការអនុវត្តនូវសិទ្ធិអំណាចរួមគ្នាជាមួយ ប៉ុល ពត នៅក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយរបស់បក្ស។

៨ ក្នុងនាមនិចមុខងាររបស់ ខៀវ សំផន

៥៦២. យោងតាមដីកាដោះស្រាយ ខៀវ សំផន គឺជាសមាជិកដ៏សំខាន់មួយចំនួននៃមជ្ឈមណ្ឌលដែលទទួលខុសត្រូវរួមទាំង គួន ៨ នៅមន្ទីរ៨៧០ គួន ៨ នៅក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា ជាប្រធានគណៈប្រធានរដ្ឋ និងទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម។

៥៦៣. នៅពេលចាប់ផ្តើមសវនាការលើអង្គសេចក្តីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ខៀវ សំផនបានធ្វើសេចក្តីថ្លែងបើក។ ខៀវ សំផនបានឆ្លើយសំណួរជាបន្តបន្ទាប់អំពីអត្តសញ្ញាណនិង សាវតាររបស់គាត់ ព្រមទាំងបានបញ្ចេញយោបល់ទៅលើកថា ខណ្ឌមួយចំនួននៃដីកាដោះស្រាយ តាមរយៈការអោយចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបានរៀបចំទុកជាមុន។ ខៀវ សំផន ក៏បានឆ្លើយតបដោយត្រួសៗ ទៅនឹងការចោទសួររបស់អង្គជំនុំជម្រះអំពីឯកសារជាក់លាក់នានានៅក្នុងសំណុំរឿង។ បន្ទាប់មកទៀត ខៀវ សំផនបានសម្រេចចិត្តអនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប និងបដិសេធដោយមិនឆ្លើយតបទៅនឹងការតាំងសំណួរទាំងឡាយ ប៉ុន្តែគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់នឹងឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរនានា ក្រោយបង្ហាញភស្តុតាងទាំងអស់អំពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញា។ នៅខែឧសភា និងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ខៀវ សំផនបានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរមួយចំនួនពីសំណាក់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាក់ទងតួនាទីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងការដឹកនាំរបស់គាត់អំពីទីក្រុងកម្ពុជានានា។ បន្ទាប់មក ខៀវ សំផនបានជម្រាបមកអង្គជំនុំជម្រះថា គាត់អនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបជាថ្មីម្តងទៀត។ នៅថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ខៀវ សំផន បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងចុងក្រោយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ នៅពេលចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ខៀវ សំផន មិនបានធ្វើសេចក្តីថ្លែងបើកទេ ប៉ុន្តែគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានបង្គាប់ដល់មេធាវីរបស់គាត់មិនឲ្យចូលរួមក្នុងសវនាការរហូតទាល់តែបណ្តឹងសារទុករបស់គាត់ក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ ត្រូវបានបញ្ចប់សិន។ គាត់បានអនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបនៅក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ទាំងមូលហើយ គាត់បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងចុងក្រោយនៅថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧។

រូបខាងឆ្វេងជួរមុខ៖ ខៀវ សំផន អតីតគណៈប្រធានរដ្ឋនៃ
របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទទួលស្វាគមន៍ដំណើរមកដល់
របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីកូម៉ា នេវីន នៅព្រលានយន្តហោះ
អន្តរជាតិពោធិ៍ចិនតុង។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

៨.១ ព័ត៌មានអំពីសាធារណៈ និងអំណាចមូលដ្ឋាន កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

៨.១.១. ខ័ណ្ឌកម្មវិធីការពារ និងការងារ

៥៦៤. ខៀវ សំផន ហៅ «ហែម» ឬ «ណន» កើតនៅថ្ងៃ
ទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៣១ នៅឃុំចេក ឬរំចេក
ស្រុករំដួល ខេត្តស្វាយរៀង។ ខៀវ សំផន រៀននៅ
សាលាបឋមសិក្សាក្នុងខេត្ត កំពង់ចាម រួចទៅរៀន
បន្តនៅអនុវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ ដែលស្ថិតនៅ
ក្នុងខេត្តកំពង់ចាមដដែល។ នៅទីនោះ ខៀវ សំផន
បានជួបជាមួយ សា ឡុក ស (ដែលក្រោយមកគេ
ស្គាល់ថា ប៉ុល ពត) ជាលើកទីមួយ។ ក្រោយបញ្ចប់
ការសិក្សាអនុវិទ្យាល័យព្រះសីហនុ ខៀវ សំផន
បានមករៀនបន្តនៅវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ នៅទីក្រុង
ភ្នំពេញ។ ក្រោយពីរៀនចប់នៅវិទ្យាល័យនេះនៅ
ឆ្នាំ១៩៥១ ខៀវ សំផន បានបំពេញការងារជាគ្រូ
បង្រៀននៅអនុវិទ្យាល័យបច្ចេកទេស និងបានចាប់

ផ្ដើមសិក្សាច្បាប់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ នៅឆ្នាំ១៩៥៣
ខៀវ សំផន បានទទួលអាហារូបករណ៍ពីរដ្ឋាភិបាល
កម្ពុជា ហើយគាត់បានទៅប្រទេសបារាំងដើម្បីសិក្សា
ច្បាប់បន្តទៀត។

៥៦៥. ក្រោយពេលទៅដល់ទីក្រុងប៉ារីសបានពីរបីខែ
ខៀវ សំផនបានចូលក្នុង «ក្រុមម៉ាក្សនិយម» ដែល
ជាក្រុមពិភាក្សា ដែលបង្កើតឡើង និងមានការចូល
រួមជាទៀងទាត់ដោយនិស្សិតខ្មែរនៅប្រទេសបារាំង
ដែលរួមទាំង អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ, ហ៊ុយ ឈុំ,
អ៊ុក សាខន និង សុន សេន។ សា ឡុក ស ដែលបាន
ចូលរួមក្នុងក្រុមម៉ាក្សនិយមផងដែរនោះ បានត្រឡប់
មកប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងឆ្នាំ១៩៥២ តើមុនពេលដែល
ខៀវ សំផន ទៅដល់ប្រទេសបារាំង។ ប្រហែលពីរ
ទៅបីខែ ក្រោយពេលដែលគាត់មកដល់ប្រទេស
បារាំង បានចាកចេញពីក្រុងប៉ារីស ឆ្ពោះទៅកាន់ក្រុង
Montpellier ដែលនៅទីនោះ ខៀវ សំផន បន្តរៀនមុខ
វិជ្ជាច្បាប់ ហើយគាត់ក៏បានចូលសិក្សាផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។

ខៀវ សំផន បានចូលរួមសកម្មភាពនានារបស់ក្រុមម៉ាក្សនិយម ដោយចូលរួមដំណើរកំសាន្តជាមួយសមាជិកដទៃទៀតនៅក្នុងវិស្សមការលេងដូរក្ដៅ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ ខៀវ សំផនបានចូលរួមក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តបារាំង។

៥៦៦. នៅឆ្នាំ១៩៩៦ ខៀវ សំផន ត្រឡប់មកកាន់ទីក្រុងប៉ារីស ដើម្បីបន្តសិក្សាថ្នាក់បណ្ឌិតខាងសេដ្ឋកិច្ច។ ខៀវ សំផនបានចាប់ផ្ដើមចូលរួមប្រជុំជាទៀងទាត់នៅក្នុងក្រុមម៉ាក្សនិយមនេះ ហើយបានក្លាយទៅជាមេដឹកនាំក្រុមនៅពេល អៀង សារី បានចាកចេញ។ ខៀវ សំផន ក៏កាន់តួនាទីជាមេដឹកនាំនៃសហភាពនិស្សិតខ្មែរ (‘ Union des étudiants Khmers ‘ ឬ ‘ UEK ‘) ជាអ្នកបន្តរវាងនិស្សិតមនុស្សធម៌ខ្មែរដែលមាន សាឡុត ស, ហ៊ុយ ទំ , ជួន ម៉ុម ស្ថិតនៅក្នុងនោះដែរ ហើយដែលត្រូវបានអារាជ្យធរបារាំងរំលាយចោលនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣។

៥៦៧. នៅឆ្នាំ១៩៩៧ ខៀវ សំផនបានឡើងការពារនិក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិតដែលមានចំណងជើងថា៖ ‘ L’ Economie du cambodge et ses Problèmes d ‘ Industrialisation ‘ (« សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា និងបញ្ហាឧស្សាហូបនីយកម្ម ») នៅសាកលវិទ្យាល័យប៉ារីស។ នៅក្នុងនិក្ខេបបទនេះ ខៀវ សំផន បានចាត់ទុកសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាថា « ដើរថយក្រោយ » និង « មិនទាន់លូតលាស់ » ដែលមួយផ្នែកបណ្ដាលមកពី « សមាហរណកម្មអន្តរជាតិ » និងបានស្នើឲ្យមានការកែទម្រង់ជាដុំកំភួនផ្នែករចនាសម្ព័ន្ធរបស់រដ្ឋ (ដូចជា ឯកសិទ្ធិរបស់រដ្ឋទៅលើពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ការបន្ថយតម្លៃឈ្នួលដី និងការបង្កើតប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម) ក្នុងគោលបំណងលើកតម្កើងប្រជាជាតិមួយឲ្យមានស្វ័យភាពសម្រាប់ខ្លួន។ ខៀវ សំផនបានសរសេរថា វាជាការចាំបាច់ក្នុងការបញ្ឈប់សកម្មភាពតតប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់ដី អ្នកលក់រាយ និងអ្នកចង់ការប្រាក់មានអត្រាការប្រាក់ខ្ពស់ និង « លើកទឹកចិត្ត

ពួកគាត់ឲ្យចូលរួមក្នុងដលិតកម្ម » ព្រមទាំង « ប្រែក្លាយមូលធននៃវិស័យពាណិជ្ជកម្មដែលលើកចម្រើនហួសហេតុនាពេលបច្ចុប្បន្នឲ្យទៅជាវិស័យដែលមានដលិតភាពផ្ទាល់ច្រើនជាង » ។ ខៀវ សំផន ក៏បានលើកឡើងផងដែរថា « ការចាត់តាំងកម្មវិធីកសិកម្មប្រកបដោយរបៀបបែប គឺជាសហករណ៍ និងពង្រីកប្រសិទ្ធភាពនៃការដលិតផលលើស ១០ដង និងធ្វើឲ្យមានការរាជធានីប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងប្រព័ន្ធបញ្ចេញបញ្ចូលទឹក » ។

៥៦៨. និក្ខេបទបានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើសារសំខាន់នៃឧស្សាហូបនីយកម្ម និងបច្ចេកវិទ្យាសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ហើយមិនបានកាន់កាប់ការលុបបំបាត់រូបិយវត្ថុ ឬ កម្មសិទ្ធិឯកជនឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ស្របជាមួយអ្នកជំនាញ Philip SHORT ថាទោះបីជាផ្នែកមួយចំនួននៃគំនិតដែលសរសេរនៅក្នុងនិក្ខេបទរបស់ខៀវ សំផន បង្ហាញជាមុននូវទិដ្ឋភាពមិនត្រឹមត្រូវរបស់ ប. ក. ក. ក៏ពិតមែនប៉ុន្តែមិនមែនជា « ប្លង់លម្អិត » សម្រាប់តែគោលនយោបាយដែលចុងបញ្ចប់ត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឡើយ។

៥៦៩. មិនយូរប៉ុន្មាន ក្រោយពីការវិលត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ខៀវ សំផន បានធ្វើជាចាងហ្វាងកាសែតជាភាសាបារាំងមួយដែលមានឈ្មោះថា ‘ L’ Observateur ’ ដែលមានគោលដៅផ្ដោតទៅវណ្ណៈសង្គមជាខ្ពស់របស់កម្ពុជា ហើយមានអត្ថបទរិះគន់ទៅលើទិដ្ឋភាពនយោបាយក្រោមការដឹកនាំរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ប៉ុន្តែបានកាន់កាប់យ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះគោលនយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់ព្រះអង្គ។ ខៀវ សំផនបានបដិសេធថា កាសែតនោះមិនមែនជាកាសែតកុម្មុយនីស្តទេ ប៉ុន្តែទទួលស្គាល់ថាអ្នកកាន់ទ្រង្រង្រងសម្ភារ និងហិរញ្ញវត្ថុដ៏សំខាន់មួយចំនួន (រួមទាំង អៀង ធីរិទ្ធ, ហ៊ុយ នឹម និង ហ៊ុយ ទំ) ពិតជាបានចងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយក្រុមចលនាកុម្មុយ

នីស្ត នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ជាលទ្ធផល ខៀវ សំផន ត្រូវបានអាជ្ញាធរតាមឃ្លាំមើល សួរចម្លើយ និងបៀតបៀនជាច្រើនដង។ ក្នុងករណីមួយនោះ ខៀវ សំផន ត្រូវបានក្រុមភ្នាក់ងារប៉ូលីសសម្ងាត់វាយធ្វើបាប នៅតាមផ្លូវ ខាងក្រៅការិយាល័យរបស់គាត់។ នៅឆ្នាំ ១៩៦០ ខៀវ សំផន ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងឃុំខ្លួនដោយ គ្មានការចោទប្រកាន់អស្ថិរភាពពេលជាងមួយខែ ហើយការស៊ើបអង្កេត "L'observateur" រួមជាមួយសារព័ត៌មានឆ្លងនិយមដទៃទៀតនោះ ក៏ត្រូវបានគេបិទ។

៥៧០. នៅឆ្នាំ១៩៦២ ខៀវ សំផន ត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យបំពេញមុខងារនៅក្នុងរដ្ឋសភា ក្នុងឋានៈជាតំណាងរាស្ត្រសង្គមនិយមប្រចាំស្រុកស្អាង ក្នុងខេត្តកណ្តាល និងទទួលបានការតែងតាំងជារដ្ឋលេខាធិការក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម។ ខៀវ សំផន បានលើកឡើងថា ការយល់ព្រមនិងការតែងតាំងនេះ គឺជាការប៉ុនប៉ងរបស់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ការបញ្ចុះបញ្ចូលឲ្យគាត់ចូលខាងរដ្ឋាភិបាល ក្នុងគោលដៅយកចិត្តទុកដាក់ប្រទេសដែលកាន់កាប់យុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍ពីកុណារុក្ខិខាងសេដ្ឋកិច្ចរបស់គាត់។ នៅក្នុងតួនាទីថ្មីរបស់ខ្លួន ខៀវ សំផន ក៏ចាប់ផ្តើមរៀបចំសេចក្តីព្រាង និងអនុវត្តផែនការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច ដែលមានគោលដៅទប់ទល់ទៅនឹងអតិផរណា និងគ្រប់គ្រងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម។

៥៧១. នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៦៣ ខៀវ សំផន ស្ថិតនៅក្នុងចំណោមមនុស្សចំនួន ៣៤ នាក់ ដែលគេស្គាល់ថាជាអ្នកឆ្លងនិយមដែលសម្តេច សីហនុបានថ្កោលទោស ហើយបានជំរុញឲ្យអ្នកទាំងនោះបង្កើតរដ្ឋាភិបាលថ្មី។ ជាលទ្ធផលនៃភាពចលាចលផ្នែកនយោបាយ ខៀវ សំផន បានបាត់បង់តំណែងនៅក្នុងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីប៉ុន្តែគាត់នៅបន្តរក្សាអាសនៈរបស់គាត់នៅក្នុងរដ្ឋសភាដែល។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៦ ខៀវ សំផន បានជាប់ឆ្នោតសាជាថ្មីទៅក្នុងរដ្ឋសភាសម្រាប់អាណត្តិទី២។

៨.១.២. សមាជិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា

៥៧២. នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៦៧ សម្តេច នរោត្តម សីហនុបានចោទប្រកាន់ជាសាធារណៈមកលើ ខៀវ សំផន, ហ៊ុន នឹម, ហ៊ុន យ៉ន ថាបានញុះញង់ឲ្យកសិករ បះបោរនៅសំឡូត ខេត្តបាត់ដំបង ហើយព្រះអង្គ ថែមទាំងបានកំរាមឲ្យគាត់ នឹងយកអ្នកទាំងបីនាក់ទៅតុលាការសឹកទៀតផង។ ដោយសារការព្រួយបារម្ភអំពីសុវត្ថិភាពរបស់ខ្លួន អ្នកទាំងបីក៏ចាកចេញពីភ្នំពេញ ហើយដោយមានការអញ្ជើញរបស់ ប.ក.ក. ផងនោះ ពួកគាត់ក៏បានទៅជ្រកកោននៅទីជនបទជិតអង្គភាពសោមក្នុងខេត្តតាកែវ ក្រោមកិច្ចការពាររបស់ តាម៉ុក។

៥៧៣. ក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៦៧ និង១៩៧០ ខៀវ សំផន បានផ្លាស់ទីកន្លែងពីភូមិទៅភូមិមួយជុំវិញខេត្តកំពង់ស្ពឺ តាកែវ និងកំពង់ឆ្នាំង ដោយមានការជួយគាំទ្រពីសំណាក់ខ្សែរយៈបង្កប់របស់ ប.ក.ក.។ នៅឆ្នាំ ១៩៦៩ ខៀវ សំផន នៅជាមួយ តាម៉ុក នៅមន្ទីររបស់ តាម៉ុក ស្ថិតនៅក្បែរភ្នំឱរាល់ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ ទោះបីជា អៀង សារី និង នួន ជា បានលើកឡើងថា ខៀវ សំផន នៅពេលនោះជាសមាជិក ប.ក.ក. រួចទៅហើយក្តី ប៉ុន្តែភ័ស្តុតាងរបស់ជនជាប់ចោទទាំងពីរនេះមិនស៊ីជម្រកគ្នា និងមិនបានធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះមានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ឲ្យហូចពីរិយតិសង្ស័យទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ ខៀវ សំផន ដែលថា គាត់ត្រូវបានតាម៉ុកបញ្ចូលជាសមាជិកបក្សនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៩ នោះទេ។ ដោយមិនគិតអំពីកាលបរិច្ឆេទច្បាស់នៃការបញ្ចូលរូបគាត់នៅក្នុង ប.ក.ក. អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា ត្រឹមឆ្នាំ១៩៧០ ខៀវ សំផន មានទំនាក់ទំនងជាមួយជាមួយនឹងនិស្សិតដែលត្រឡប់មកពីបរទេស ហើយនៅពេលក្រោយមកបានកាន់កាប់តួនាទីសំខាន់ៗនៅក្នុង ប.ក.ក. រួមទាំង អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ, សុន សេន, ហ៊ុន យ៉ន, ហ៊ុន នឹម, អ៊ុក សាខន និង ជួន ម៉ុម។

រូបពាក់វ៉ែនកាលយវខាងមុខ៖ ព្រះអង្គម្ចាស់សុផានុវង្ស ប្រធាន
រដ្ឋ ឡាវ អមដំណើរដោយ ខៀវ សំផន អតីតគណៈប្រធានរដ្ឋ
នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង អៀង សារី ទេសចរណ៍
រដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសនៃរបបកម្ពុជា
ប្រជាធិបតេយ្យ ទស្សនកិច្ចប្រាសាទអង្គរវត្ត។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

៥៧៤. ខៀវ សំផន បានក្លាយជាសមាជិកគ្រប់គ្រងនៃ
គណៈកម្មាធិការបង្កើន ប.ក.ក. ក្នុងឆ្នាំ១៩៧១ នៅក្នុង
មហាសន្និបាតបក្សលើកទី២ និងជាសមាជិកពេញសិទ្ធិ
នៅក្នុងមហាសន្និបាតបក្សលើកទី៤ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦។

៨.១.៣. ឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥

៥៧៥. ក្រោយពេលរាជរដ្ឋាភិបាលរបស់សម្តេច
នរោត្តម សីហនុ ត្រូវបានរំលំដោយ លន់ នល់ នៅក្នុង
ឆ្នាំ១៩៧០ ព្រះអង្គបានប្រកាសបង្កើតរាជសិរីរាជបុរម
ជាតិកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែ ពិត បានធ្វើសារកាំទ្រទៅកាន់
សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ក្នុងឆ្នាំ ខៀវ សំផន, ហ៊ុន នឹម
និង ហ៊ុន យ៉ន ទាំងពួកគេមិនបានដឹងខ្លួនផង។ ទោះបីជា
មិនមានភស្តុតាងបន្ថែមដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានអំពីការ
ចូលរួមពិតប្រាកដរបស់ពួកគេនៅក្នុងសារលិខិតកាំទ្រ
នេះ ក្តី អង្គជំនុំជម្រះ កត់សម្គាល់ថា នៅពេលក្រោយ
មក ខៀវ សំផន មិនបានបដិសេធកាំទ្ររបស់គាត់

ចំពោះរាជសិរីរាជបុរមជាតិកម្ពុជា ហើយក៏មិនបាន
ព្យាយាមធ្វើការបញ្ជាក់អំពីតួនាទីរបស់គាត់ជា
សាធារណៈដែរ។ នៅអំឡុងពីខែមីនា ដល់ខែកញ្ញា
ឆ្នាំ១៩៧០ ខៀវ សំផន, ហ៊ុន នឹម និង ហ៊ុន យ៉ន បានចាក
ចេញពីមូលដ្ឋានរបស់គាត់មក នៅភ្នំឌីវ៉ាល់ ទៅកាន់
ទីស្នាក់ការកណ្តាលរបស់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ប.ក.ក.
នៅមន្ទីរស-៧១ ស្ថិតនៅជិតស្ទឹងដីនិត។ ទោះបីជា
នួនជាបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់បានជួប ខៀវ សំផន
នៅភ្នំឌីវ៉ាល់ក្តី ខៀវ សំផន បានបន្តអះអាងស្របគ្នា
រហូតថា គឺនៅមន្ទីរ ស-៧១ ដែលគាត់បានជួប នួន
ជា និង ប៉ុន ពត ជាលើកដំបូងដោយនៅពេលនោះ
បង្ហាញថាជាអតីតមិត្តរួមថ្នាក់របស់គាត់គឺ សា ឡាត
ស។ ដោយសារតែមិនមានភស្តុតាងបន្ថែម ព័ត៌មាន
ខុសគ្នានេះមិនអាចធ្វើឲ្យមានការសម្រេចពិតប្រាកដ
មួយទៅលើទីតាំងនៃការជួបជាលើកដំបូងរបស់
ពួកគេឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះ

ចាត់ទុកថា ទីតាំងពិតប្រាកដមិនមានសារសំខាន់នោះឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះចាត់ទុកថា ទីតាំងពិតប្រាកដមិនមានសារសំខាន់នោះឡើយ ហើយក៏មិនមានមូលហេតុអ្វីដែលត្រូវសង្ស័យទៅលើ ព័ត៌មានរបស់ ខៀវ សំផន ទាក់ទងនឹងពេលវេលា ដែលកាត់បានជួប នួន ជា ជាលើកដំបូងដែរ។ អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា នួន ជា , ខៀវ សំផន និង ប៉ុល ពតបានស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងនាមជាសមាជិក ប.ក.ក. នៅមុនឬ ក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧០។

៥៧៦. នៅចន្លោះខែឧសភា និងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧០ ខៀវ សំផន បានកាន់តំណែងជាទីបំណងយករដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីការពារជាតិនៃរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិ។ ខៀវ សំផន បានអះអាងនៅក្នុងឯកសារ បោះពុម្ពផ្សាយថា កាត់បានដើរ «តួនាទីសំខាន់ ទោះបី ថា មិនមែនសំខាន់ដាច់ខាតក៏ដោយ» ក្នុងទំនាក់ទំនង រវាង ប.ក.ក. និង សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ដោយ ខៀវ សំផន បញ្ជាក់ថា កាត់គឺជាមនុស្សតែម្នាក់គត់ ដែលអាចបង្កើតទំនាក់ទំនងបាន ព្រោះ សម្តេច សីហនុ មិនធ្លាប់ស្គាល់ ប៉ុល ពត ទេ។ លើសពីនេះទៀត យោងតាមចម្លើយផ្ទាល់របស់កាត់ ខៀវ សំផន ក៏ត្រូវបាន តែងតាំងជាអនុប្រធានរណសិរ្សរួមជាតិកម្ពុជា។ ខៀវ សំផន មិនបានទទួលការពិភាក្សានោះឡើយ នៅមុនពេលទទួលបានការតែងតាំងតួនាទីទាំងនោះ។ កាត់បានអះអាងថា ទោះបីជាមានតួនាទីដូចការក្តី កាត់មិនមានសិទ្ធិអំណាចខាងយោធា ឬ ខាងនីតិប្រតិបត្តិណាមួយឡើយ ហើយបានលើកឡើងជាក់លាក់ថា គឺប៉ុល ពត ដែលទទួលខុសត្រូវទៅលើកម្លាំងប្រដាប់ អាវុធ។ ខៀវ សំផន បានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា ក្នុងនាមជា «បញ្ញាជន» នៃ«វណ្ណៈសក្តិភូមិ» គេមិនដែល ទុកចិត្តកាត់ឬ ចាត់ទុកកាត់ថា ជាសមាជិកបក្សពិតប្រាកដនោះឡើយ នៅពេលនោះដោយកាត់បាន ពន្យល់ថា ខុសពីសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម ដទៃទៀត កាត់មិនត្រូវបានប្រគល់ការទទួលខុសត្រូវ

ទៅលើការងារផ្នែករដ្ឋបាលរបស់ភូមិភាគ ឬ កងទ័ពណាមួយឡើយ។ ផ្អែកលើភស្តុតាងដែលមាននៅ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ហើយដោយស្របគ្នាជាមួយ ការសម្រេចដូចខាងក្រោមអង្គជំនុំជម្រះ ទទួលយក អំណះអំណាងរបស់ ខៀវ សំផន ដែលថា ការតែងតាំង

ហ៊ុន នីម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន ត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ចោល។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

កាត់នៅក្នុងតួនាទីរដ្ឋាភិបាល និងជាពិសេស នៅក្នុង តួនាទីកងទ័ព គឺមានតែឈ្មោះ និងមិនមានសិទ្ធិ អំណាចកងទ័ពជាក់ស្តែងឬ មានការទទួលខុសត្រូវ ឡើយ នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥។

៥៧៧. នៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ ខៀវ សំផន, ហ៊ុន នីម និង ហ៊ុន យន់ ដែលមានឈ្មោះជារដ្ឋមន្ត្រី នៃរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជាដែរ បាន ក្លាយទៅជាតំណាងរួមគ្នានៃចលនាប្រឆាំងដែល គ្រប់គ្រងដោយ ប.ក.ក. ។ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧១ ខៀវ សំផន ត្រូវបានតែងតាំងជាអគ្គមេបញ្ជាការនៃ កងទ័ពរំដោះជាតិកម្ពុជា ជាតួនាទីដែលកាត់បាន កាន់កាប់ត្រឹមតែឈ្មោះ ចាប់ពីពេលដែលកាត់ត្រូវ បានតែងតាំងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ។

៥៧៨. ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខៀវ សំផនបានជួយ រៀបចំឯកសារយោសាសរបស់រណសិរ្សរួមជាតិ

កម្ពុជា និងជួយបង្រៀនវត្តមានសូត្រនយោបាយ ព្រមទាំងចេញផ្សាយសេចក្តីថ្លែងការណ៍និងការអំពាវនាវតាមវិទ្យុ (ជូនកាលបរិច្ឆេទសំឡេង ហ្នឹង ហ្នឹង យ៉ាងដឹងដែរ) ដោយជំរុញឲ្យពលរដ្ឋចូលរួម ឬ គាំទ្រចលនាគស្ម័គ្រឆ្នាំនឹងរបបសាធារណរដ្ឋរបស់ លន់ នល់។

៥៧៩. ខៀវ សំផន អមដំណើរ ប៉ូល ពត និង នួន ជា ភ្នំ ដំណើរទស្សនកិច្ចតាមជនបទ និងតំបន់ «រំដោះ» របស់ប.ក.ក. នៅឆ្នាំ១៩៧១ និង១៩៧២។ នៅក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៣ ខៀវ សំផន បានទទួលសម្តេច នរោត្តម សីហនុ នៅក្នុងព្រះរាជទស្សនកិច្ចរបស់ព្រះអង្គមកកាន់កម្ពុជា ហើយបានអមព្រះរាជដំណើរព្រះអង្គនៅក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចរយៈពេលពីរខែ នៅក្នុងតំបន់ដែលគ្រប់គ្រងដោយខ្មែរក្រហម នៅក្នុងខែមីនា និង មេសា។

៥៨០. នៅរវាងពីខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៤ ខៀវ សំផន បានដឹកនាំប្រតិភូរណសិរ្សប្រធានជាតិកម្ពុជា និងរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា ក្នុងឋានៈរបស់គាត់ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងបានចូលរួមក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចផ្លូវការទៅកាន់បណ្តាប្រទេសនានា ដូចជា វៀតណាមខាងជើង ចិន កូរ៉េខាងជើង អាល់ប៉ានី យូហ្គោស្លាវី អាល់ហ្សេរី ម៉ូរីតានី កាមេរូន អេហ្ស៊ីប និង ស៊ីរី ដើម្បីស្វែងរកការគាំទ្រដល់រណសិរ្សប្រធានជាតិកម្ពុជា និងការទទួលស្គាល់ផ្នែកការទូតចំពោះរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា។ នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៤ ខៀវ សំផន ក៏បានទទួលគណៈប្រតិភូរដ្ឋាភិបាលប្រជាជនបដិវត្តន៍នៃសាធារណរដ្ឋវៀតណាមខាងត្បូងផងដែរ។ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខៀវ សំផន ត្រូវបានតែងតាំងជាប្រជាជនសមាគមមិត្តភាពកម្ពុជា - វៀតណាម។

៥៨១. នៅពេលដែលកងកម្លាំងខ្មែរក្រហម បានខិតចូលជិតទីក្រុងភ្នំពេញ ខៀវ សំផន បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ និងសេចក្តីប្រកាសតាមវិទ្យុ លើកសរសើរពីជ័យជម្នះរបស់កងទ័ពរំដោះប្រជាជន

កម្ពុជា ហើយប្រកាសពី «បន្ទាប់ទាំង៧ នាក់» នៃរបបសាធារណរដ្ឋ លន់ នល់ ដោយជំរុញឲ្យផ្លូវលំរបបនេះ និងអំពាវនាវយ៉ាងពិស្តារឲ្យ «បំផ្លាញ»ឬសម្លាប់ចោល។ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៥ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់រណសិរ្សប្រធានជាតិកម្ពុជាបានសរសេរថា «សមាជជាតិ» នៃរណសិរ្សប្រធានជាតិកម្ពុជាដែលត្រូវបានអះអាងថា បានប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី ២៤ និង ២៥ ខែកុម្ភៈ និងមាន ខៀវ សំផន ធ្វើជាគណៈអធិបតីនោះ បានប្រកាសថា « បាច់ត្រូវតែសម្លាប់ចោលបន្ទាប់ទាំង៧ នាក់» ។ ទាំងបីជាក៏ស្ថិតនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះពុំបានកំណត់ច្បាស់ថា មានកិច្ចប្រជុំបែបនេះ ក្តី តែ ខៀវ សំផន បានលើកយោងដល់សន្និបាតឆ្នាំ១៩៧៥ នោះ និងសេចក្តីសម្រេចនានាដែលត្រូវបានអះអាងថាបានចេញនៅទីនោះ តាមរយៈសុន្ទរកថាមួយដែល ខៀវ សំផន ធ្វើឡើងនៅឆ្នាំបន្ទាប់។ មុនពេលភ្នំពេញដួលរលំបន្តិច ខៀវ សំផន បានផ្លាស់ទៅមន្ទីរ ប-៥ នៅភូមិគោគពោធិ៍ ក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ដើម្បី «តាមដានការវាយលុកចុងក្រោយមកលើរដ្ឋធានីឲ្យបានកាន់តែជិតដល់» ។

៥៨២. អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ក្នុងនាមជាអ្នកនយោបាយដ៏យូរអង្វែងម្នាក់ ខៀវ សំផន ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការទាញការគាំទ្រដល់ចលនាបដិវត្តន៍ ពីឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៥ ។ ការតែងតាំងតួនាទីសំខាន់ៗទាំងឡាយនៅក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា រួមទាំងតួនាទីជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី តួនាទីក្នុងការធានាចំពោះសាធារណជនអំពីផែនការរបស់ ប.ក.ក. ការបំពេញភារកិច្ចផ្នែកការទូត តួនាទីទាក់ទងជាមួយសម្តេច នរោត្តម សីហនុ កិច្ចការរៀបចំនិងផ្សព្វផ្សាយឯកសារយោសាសនាការ និង ការអំពាវនាវរបស់ ខៀវ សំផន ឲ្យមានការគស្ម័គ្រដោយហិង្សាប្រឆាំងនឹង លន់ នល់ នៅក្នុងសុន្ទរកថានានាដែលផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ សុទ្ធតែបានរួម

ចំណែកបម្រើ ជំនាញ និងគាំទ្រ ផ្តល់ភាពស្របច្បាប់ឲ្យ
ចលនាស៊ីវិលក្របគ្រងដោយ ប.ក.ក.។

៨.១.៣.១. ការចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មាធិការបង្កើនការងារប្រចាំខែ ឆ្នាំ១៩៧៨ និងកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មាធិការបង្កើនការងារប្រចាំខែ ឆ្នាំ១៩៧៩

៥៨៣. នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈម ប.ក.ក. បានជួបជុំនៅភូមិមាយ ឃុំព្រែកកុក ដើម្បីពិភាក្សាអំពីផែនការវាយប្រយុទ្ធចុងក្រោយដើម្បីរំដោះ និងជម្លៀសប្រជាជនចេញពីក្រុងភ្នំពេញ ព្រមទាំងទីប្រជុំជនបទផ្សេងៗ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលព័ត៌មានដែលមិនស្របគ្នាអំពីវត្តមានរបស់ខៀវ សំផន នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលព័ត៌មានដែលមិនស្របគ្នាអំពីវត្តមានរបស់ ខៀវ សំផន មានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ។ សាក្សី រ៉េមី ឌុន ហេល ភី ភូន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ខៀវ សំផន មាន

វត្តមានក្នុងកិច្ចប្រជុំ រួមជាមួយ ប៉ុល ពត, នួន ជា , អៀង សារី និងលេខាភូមិភាគដទៃទៀត។

៥៨៤. ក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកស៊ើបអង្កេតនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សាក្សី ភី ភូន មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានអំពីការប្រជុំក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលរងការជំនាស់នេះឡើយ។ ប៉ុន្តែគាត់បានរៀបរាប់យ៉ាងច្បាស់អំពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់បក្សដូចជា ប៉ុល ពត ខៀវ សំផន នួន ជា អៀង សារី និងលេខាភូមិភាគនានា ដែលបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនាខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៩ នៅមន្ទីរ ប-៥ នៅភូមិគោនពោន ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ សាក្សីរូបនេះបានបញ្ជាក់ថា អ្នកចូលរួមកិច្ចប្រជុំនេះ រួមទាំង ខៀវ សំផន និង នួន ជា បានបង្ហាញការឆ្លើយតបកាតព្វកិច្ចលើផែនការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយជនជាប់ចោទទាំងពីរបានបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួនទៅលើ

រូបអង្គុយកណ្តាល ជួរខាងមុខ ប៉ុល ពត និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ចូលរួមប្រជុំសម្ភាសន៍នៅក្បែរស្ថានីយរថភ្លើងក្រុងភ្នំពេញ ពីថ្ងៃទី២៨ ដល់ថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧០។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ប្រធានបទនេះ។ ដោយលើកឡើងស្របគ្នាជាមួយនឹងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់នេះ ភ័ក្ត្របានម្នីកឡើងវិញនៅក្នុងតុលាការអំពីការដែលតែងតាំងនៅមន្ទីរ ប-៥ ដោយគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា «នៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៤» ត្រឹមខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥» មានកិច្ចប្រជុំមួយត្រូវបានធ្វើឡើងដែលក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ ប៉ុល ពត , នួន ជា , ខៀវ សំផន និង មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដទៃទៀតបានពិភាក្សាអំពីការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុង។ គាត់បានអះអាងថា នៅក្នុងទីក្រុងសនោះ សមាជិកទាំងអស់បានបង្ហាញការគាំទ្ររបស់ពួកគេទៅលើគំនិតនេះ។

៥៨៥. ជនជាប់ចោទទាំងពីរបានអះអាងថា កិច្ចប្រជុំខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ បានធ្វើឡើង។ បើយោងតាមនួន ជា គឺ ប៉ុល ពត ស្ថិតនៅមន្ទីរ ប-៥ ចាប់ពីដើមខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ មកដើម្បី «បញ្ជាវាយរំដោះទីក្រុង

ភ្នំពេញ» ។ ខៀវ សំផន បានទទួលស្គាល់ថា គាត់បានផ្លាស់ទៅមន្ទីរ ប-៥ ដើម្បី «តាមដានការវាយសម្រុកជាចុងក្រោយទៅលើរដ្ឋធានីភ្នំពេញ » ហើយបានចងចាំថា ប៉ុល ពត, នួន ជា និង លេខាភូមិភាគដទៃទៀតបានរុក្ខមារក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ។ អៀង សារី ក៏បានដឹងអំពីកិច្ចប្រជុំដែលគាត់បានកំណត់កាលបរិច្ឆេទកិច្ចប្រជុំនេះថា នៅចុងខែមីនា ឬ ដើមខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលក្នុងកិច្ចប្រជុំពេលនោះ ការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានលើកយកមកពិភាក្សា។ អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា ព័ត៌មានទាំងអស់នេះបានគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ដល់ពេលវេលាទឹកនៃនិងកម្មវត្ថុនៃកិច្ចប្រជុំខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ភ័ក្ត្របានរៀបរាប់នោះ។

៥៨៦. នៅអំឡុងពេលសវនាការ ភ័ក្ត្រ ត្រូវបានសួរដេញដោលដាច់ដោយឡែក ទៅលើហេតុការណ៍ឆ្នាំ

រូបរាប់ពីស្តារ៖ ខៀវ សំផន គណៈប្រធានរដ្ឋ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, អៀង សារី ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស និង វ៉ន ព័ក រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច នៅក្នុងមហាសន្និបាតបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

១៩៧៤ នេះ ហើយបានចងចាំពីទីតាំង ឈរជើង របស់គាត់នៅពេញមួយឆ្នាំនោះនៅមន្ទីរ ប-៥ ដែល គាត់បានរៀបរាប់ថា « ជាទីកន្លែងបញ្ជូនសមរភូមិទូទាំង ប្រទេសដើម្បីវាយរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញ » ។ គាត់បានចង ចាំផងដែរពី « កិច្ចប្រជុំធំ » មួយដែលមានកម្មវត្ថុ « មិន ខុសពីការប្រជុំរាល់ដង » ដែលបានធ្វើឡើងនៅពេល នោះឡើយ គឺ « ទស្សនៈ សភាពការណ៍ក្នុងប្រទេស ក្រៅប្រទេស ហើយឃើញសភាពការណ៍ដែលចលនា យើងតស៊ូ ហ្នឹងគឺថា វាបានតំបន់រំដោះប៉ុណ្ណាហ្នឹង » ។ ដោយសារតែការចងចាំយ៉ាងល្អ អំពីហេតុការណ៍នៅក្នុង ឆ្នាំ១៩៧៤ រួមទាំង « ការប្រជុំធំ » ដែលកម្មវត្ថុ និងទី កន្លែងមិនស្របនឹងការប្រជុំខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៤ ដែល សំដៅការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ ឡើយ ប៉ុន្តែសាក្សីចង់និយាយសំដៅការប្រជុំខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ទៅវិញ។

៥៨៧. នួន ជា បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ទាំង អៀង សារី និង ខៀវ សំផន មិនមានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៧៤ ទេ ។ ភ័ស្តុតាងបានបង្ហាញថា អៀង សារី, ខៀវ សំផន បានធ្វើដំណើរទៅប្រទេសឡាវ នៅដើម ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៤ មុនពេលត្រឡប់មកតំបន់ « រំដោះ » នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតាមផ្លូវលំហូរដើម្បីពេលវេលាពិតប្រាកដនៃការវិលត្រឡប់មកវិញរបស់ ពួកគេនិងការផ្លាស់ទីកន្លែងបន្ទាប់មកទៀត មានភាព មិនច្បាស់លាស់។ លោកស្រី សូ សុជាតិ ដែលជា ភរិយារបស់ ខៀវ សំផន និងជាសាក្សីរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះ សាលាដំបូងបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ប្តីរបស់គាត់ មិននៅជាមួយគាត់ទេ នៅពេលគាត់ផ្តល់កំណើតកូន នៅថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៤ ប៉ុន្តែប្តីរបស់គាត់ បានមកជួបគាត់វិញ ប្រហែលជាមួយខែក្រោយ និងបានស្នាក់នៅជាមួយគ្នាប្រមាណបីទៅប្រាំខែ។ គាត់បានបញ្ជាក់ខុសគ្នាអំពីទីកន្លែងរបស់ពួកគាត់ នៅភូមិមាយ ក្រោយពេលសម្រាលកូននិង/ឬ មុនទី ក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានដួលរលំបន្តិច។

៥៨៨. យោងតាមបរិយាយស៊ីចង្វាក់គ្នា និងមានភាព

ច្បាស់លាស់អំពីការប្រជុំខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ប្រាប់ដល់ អ្នកស៊ើបអង្កេតនៃការិយាល័យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ភ័ កូន បញ្ចូលហេតុការណ៍ ផ្សេងៗនៃការប្រជុំឆ្នាំ១៩៧៤ និងការប្រជុំឆ្នាំ១៩៧៥ នៅពេលផ្តល់សក្ខីកម្ម ក្នុងសវនាការ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គ ជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា ខៀវ សំផន មិនមានវត្តមាននៅក្នុង ការប្រជុំខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៤ នេះទេ។

៨.២ កន្លែងស្នាក់នៅ កន្លែងធ្វើការងារ និងទីតាំងធ្វើ ដំណើរក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

៥៨៩. បន្ទាប់ពីគាត់ត្រឡប់មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញវិញ នៅ ប៉ុន្មានថ្ងៃក្រោយ « ការរំដោះ » ដោយកងទ័ពរំដោះ ប្រជាជនកម្ពុជា ខៀវ សំផន បានស្នាក់នៅរយៈពេល ខ្លីជាមួយមេដឹកនាំ ប.ក.ក. ដទៃទៀតនៅឯស្ថានីយ៍ រថភ្លើងភ្នំពេញ មុនពេលគាត់ផ្លាស់ទៅនៅអគារអតីត ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចប្រហែលជា ២ សប្តាហ៍ ហើយបន្ទាប់ មកបានទៅនៅវិហារព្រះកែវមរកតក្នុងព្រះបរមរាជ វាំង មួយរយៈពេលខ្លី។ ខៀវ សំផន បានរស់នៅ និងធ្វើការនៅមន្ទីរ ក-១ រយៈពេលជាច្រើនខែ មុន ពេលផ្លាស់ទៅមន្ទីរ ក-៣ ដែលអបដោយមេដឹកនាំ ប.ក.ក. ជាន់ខ្ពស់ដទៃទៀត ដូចលើកមុនៗដែរដែល រួមមាន នួន ជា, អៀង សារី, សុន សេន, វ៉ន វ៉ែត។ ក្នុងអំឡុងពេលស្នាក់នៅមន្ទីរ ក-៣ ខៀវ សំផន បន្ត រក្សាទម្លាប់ស្និទ្ធស្នាលរបស់គាត់ជាមួយ ប៉ុល ពត និង នួន ជា (ដូចដែលគាត់បានអនុវត្តតាំងពីឆ្នាំ១៩៧០) ។ គាត់បានទៅលេងញឹកញាប់នៅមន្ទីរ ក-១ ដែល ប៉ុល ពត នៅតែបន្តស្នាក់នៅទីនោះនៅឡើយ។

៥៩០. ជាផ្នែកមួយនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ ខៀវ សំផន បានធ្វើដំណើរទៅក្រៅប្រទេសដើម្បី បំពេញទស្សនកិច្ចផ្លូវការ នៅក្នុងខែសីហា និងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ និងបានចូលរួមជាអ្នកតំណាងឲ្យកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលនៃបណ្តាញ ប្រទេសមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ នៅប្រទេសស្រីលង្កា

នៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៦។ ខៀវ សំផន ក៏បានធ្វើដំណើរទៅលើជនបទនៃប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីពិនិត្យមើលការដ្ឋានការងារនានា ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

៨.៣ ក្តីពិនិត្យអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

៥៩១. យោងតាមដីកាដោះស្រាយ ខៀវ សំផនបានបន្តការនាំគំណែងជាទូទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ និងជាអគ្គមេបញ្ជាការកងទ័ពរំដោះប្រជាជនកម្ពុជា នៅក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយ ខៀវ សំផន បានកាន់តួនាទីជាប្រធានគណៈប្រធានរដ្ឋបន្ទាប់ពីការអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ គាត់គឺជាសមាជិកថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៅមន្ទីរ ៧៨០ និងជាអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ ដីកាដោះស្រាយក៏បានចោទប្រកាន់ជនដៃដៃ ខៀវ សំផន ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម ប.ក.ក. និងមានវត្តមាន ព្រមទាំងបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ជាច្រើនលើកជនដៃដៃ។ លើសពីនេះទៀត ដីកាដោះស្រាយក៏បានចោទប្រកាន់ដីកាដោះស្រាយបានលើកឡើងថា ខៀវ សំផនបានកាន់ភារកិច្ចទទួលខុសត្រូវនៅក្រសួងការបរទេសនៅពេលដែល អៀង សារី អវត្តមាន។

៨.៣.១. ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីការពារជាតិ និងអគ្គមេបញ្ជាការកងទ័ពរំដោះប្រជាជនកម្ពុជា

៥៩២. ក្រោយពីការដួលរលំនៃទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជារបស់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ក៏បានកាន់អំណាចជាដ្ឋានការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បើទោះបីជាសម្តេច នរោត្តម សីហនុ មិនទាន់យាងត្រឡប់មកមាតុប្រទេស រហូតដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ក្តី។ ខៀវ សំផនបានរក្សាតួនាទីរបស់ខ្លួនជាទូទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហើយនឹងបន្តមុខងារការទូតរបស់ខ្លួនមុខតំណែងនេះ ដូចជាជួបជាមួយគណៈប្រតិភូបរទេស និងដឹកនាំគណៈប្រតិភូ

កម្ពុជាទៅទស្សនកិច្ចនៅក្រៅប្រទេសដូចជា ប្រទេសចិន វៀតណាមខាងជើង កូរ៉េខាងជើង នៅក្នុងខែសីហានិងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥។ ខៀវ សំផន នៅតែបន្តចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ ការងារលំអិតទ័ពរំដោះប្រជាជនកម្ពុជា និងរបបថ្មីដោយបកអាស្រ័យរដ្ឋាភិបាលរបប លន់ នល់ និង ជំរុញឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ខិតខំកសាងប្រទេសជាតិឡើងវិញ។

៥៩៣. សារព័ត៌មានអន្តរជាតិបានរាយការណ៍ថា ខៀវ សំផន ក៏ធ្វើជាគណៈអធិបតី « សមាជជាតិពិសេស » ផងដែរ ដែលធ្វើឡើងចាប់ពីថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។ សារព័ត៌មានក៏បានលើកឡើងផងដែរពីខៀវ សំផននៅក្នុងសមាជជាតិលើកទីបី នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់បានប្រកាសអនុម័តសេចក្តីព្រាងរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីរបស់កម្ពុជា។ ដូចគ្នានឹងសមាជរណសិរ្សប្រជាជាតិកម្ពុជា ដែលត្រូវបានអះអាងថាបានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៥ នោះដែរអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ពុំមានភាពច្បាស់លាស់ទេ ថាតើកិច្ចប្រជុំក្នុងខែមេសា និងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ នោះពិតជាបានធ្វើឡើងមែនឬមិនមែន។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះទទួលស្គាល់ថាការភ្ជាប់ខៀវ សំផនទៅនឹងត្រួតការណ៍ទាំងអស់នេះក្នុងឋានៈជាទូទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា និងជាអ្នកតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា នឹងតួនាទីផ្សេងទៀតនោះបានជួបប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពក្នុងការធ្វើឲ្យគោលនយោបាយរបស់ប.ក.ក. មានធម្មានុវត្តនៅលើឆាកអន្តរជាតិ។

៥៩៤. អង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា ខៀវ សំផន នៅបន្តកាន់តួនាទីជាទូទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលប្រជាជាតិកម្ពុជា នៅក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយនៅក្នុងមុខតំណែងនេះគាត់បន្តអនុវត្តមុខងាររហូតដល់ពេលដែលសម្តេច នរោត្តម សីហនុបានលាវិលត្រឡប់មកមាតុប្រទេសវិញ នៅដើមខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦។

(តទៅលេខក្រោយ)

វេទិកាស្រាវជ្រាវអំពីដំណើរជីវិតរបស់អ្នក រស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម

រង ឡឺន

គុន ស៊ីថាត និយាយទៅកាន់
និស្សិតស្រាវជ្រាវនៃសាកល
វិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញតាម
ប្រព័ន្ធរឺដេអូពីចម្ងាយ។
(ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌល
ឯកសារកម្ពុជា)

គុន ស៊ីថាត និយាយទៅកាន់និស្សិតស្រាវជ្រាវនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ
តាមប្រព័ន្ធរឺដេអូពីចម្ងាយ។ (ទូច វណ្ណត/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នាវេលាម៉ោង ៩:០០ នាទី នៅថ្ងៃព្រហស្បតិ៍
ទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១នេះ ការិយាល័យ
ស្រាវជ្រាវ និងបណ្តាល័យឯកសារខ្មែរក្រហម ខេត្ត
កំពង់ចាម រៀបចំវេទិកាស្រាវជ្រាវអំពីដំណើរជីវិត
របស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម។ វេទិកា
ស្រាវជ្រាវអំពីដំណើរជីវិតរបស់អ្នករស់រានមានជីវិត
ពីរបបខ្មែរក្រហមនេះ រៀបចំឡើងតាមប្រព័ន្ធរឺដេអូពី
ចម្ងាយ ដោយមានការអញ្ជើញចូលរួមពីគុន ស៊ីថាត
អតីតក្រុបប្រឹក្សា ថ្នាក់ទី១ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និង
និស្សិតស្រាវជ្រាវនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ។

ការបង្កើតវេទិកាស្រាវជ្រាវនេះឡើង គឺដើម្បីស្តាប់
រឿងរ៉ាវរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតក្នុងរបបខ្មែរ
ក្រហម ដើម្បីកត់ត្រាទុកជាឯកសារ និងចែករំលែកនូវ
បទពិសោធន៍ និងការចងចាំរបស់មនុស្សជំនាន់មុន
ដល់និស្សិតស្រាវជ្រាវក្នុងការឈ្វេងយល់បន្ថែមអំពី
ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម និងដើម្បីចូលរួមទប់ស្កាត់
ការត្រឡប់មកវិញនូវអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុង
ប្រទេសកម្ពុជា។

ជាការចាប់ផ្តើម គុណ ស៊ីថាត រំលេចឡើងនូវប្រវត្តិសាស្ត្រការបស់ខ្លួនថា «ខ្ញុំបានរៀនសូត្រដល់ថ្នាក់ទី៧ បាស់ នៅ សាលាបឋមសិក្សាកំពង់ក្របី និងបន្តការសិក្សានៅអនុវិទ្យាល័យព្រះ សីហនុ ស្ថិតនៅ ទីរួមខេត្តកំពង់ចាមនៅ ដើម ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០។ ដោយសារតែមានបាតុកម្មនៅ ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម ខ្ញុំឈប់រៀន និងវិលត្រឡប់មកភូមិកំណើតវិញ»។ និស្សិតស្រាវជ្រាវចូលរួមវេទិកានេះ ស្តាប់យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់នូវរឿងរ៉ាវ និងបទពិសោធន៍ជីវិតរបស់ គុណ ស៊ីថាត បើទោះបីជាមិនបានជួបផ្ទាល់ក៏ដោយ។ គុណ ស៊ីថាត បន្តទៀតថា «ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧១ ដល់ឆ្នាំ១៩៧២ ភូមិកំណើតរបស់ខ្ញុំ គឺជា សមរភូមិប្រឆាំងប្រឆាំង ទង់ រវាង ទាហានលន់ នល់ និងកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហម។

នៅ ចុងឆ្នាំ១៩៧២ ភូមិរបស់ខ្ញុំត្រូវកងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមរំដោះ និងកាន់កាប់បានទាំងស្រុង។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំចូលបម្រើនៅក្នុងកងសិល្បៈ ឃុំ និងជាពិធីករក្នុងពេលសម្តែងសិល្បៈខ្មែរក្រហមម្តងៗ។ លុះនៅឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំត្រូវបានដកចេញពីកងសិល្បៈ ឃុំ និងបញ្ជូនទៅ រោងចក្រសិប្បកម្មផលិតពាង ស្ថិតនៅស្រុកស្ទឹងត្រង់។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំជួបជាមួយឪពុកមារបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ចេក ជឿន ដែលជាមេភូមិមានហើរ។ គាត់ឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើជាក្រុបគ្រឿងថ្នាក់ទី១ ដើម្បី

បង្រៀនកូនអ្នកភូមិ។ នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៦ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៧ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមភូមិភាគនិរតីចូលមកដល់ និងចាប់ផ្តើមចាប់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនៅមូលដ្ឋានយកទៅសម្លាប់ចោល។ ឪពុកមារបស់ខ្ញុំត្រូវកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមក ពីភូមិភាគនិរតីចាប់យកទៅសម្លាប់ចោលទាំងគ្រួសារ។ នាពេលយប់មួយ កងល្បួងមកចាប់ខ្ញុំយកទៅវាលនៅក្រោយភូមិបម្រុងនិងសម្លាប់ចោល។ ប៉ុន្តែក្រោយមក កងល្បួងដោះលែងខ្ញុំឲ្យត្រឡប់មកផ្ទះវិញ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ សមមិត្តនារី សេរី យុទ្ធ ដែលជាមេភូមិមកពីភូមិភាគនិរតីយកខ្ញុំធ្វើជាជំនួយការ ដើម្បីធ្វើបញ្ជី និងកត់ត្រាផ្សេងៗនៅពេលនោះ ខ្ញុំលួចសំបុត្រអនុញ្ញាតផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងរស់នៅដែលមានប្រថាប់ត្រារបស់សមមិត្តនារី យុទ្ធបើយក្រោយមកខ្ញុំត្រឡប់មកភូមិកំណើតវិញ»។

បន្ទាប់ពីស្តាប់ដំណើរជីវិតរបស់ ស៊ីថាត ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និស្សិតស្រាវជ្រាវមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង និងសួរសំណួរមួយចំនួន។ បន្ទាប់ពីឆ្លើយសំណួររបស់និស្សិតរួច គុណ ស៊ីថាត បានផ្តាំធ្វើទៅកាន់និស្សិតស្រាវជ្រាវអំពីសារសំខាន់ក្នុងការយល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម និងឲ្យនិស្សិតខិតខំរៀនសូត្រ។

គុណ ស៊ីថាត សម្លឹងមើលរូបថតពិពណ៌នាអំពីការផ្លាស់ប្តូរសង្គមទំនប់នៅតាមផ្លូវឆ្ពោះទៅទិសខាងជើងនាឆ្នាំ១៩៧៨។
(ទូច វណ្ណក/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

សំណង់និម្មិតរូបសម្បហភាព

ចេតិយ៍តម្កល់អដ្ឋិធាតុ និងផ្ទាំងពាក្យស្លោករំលឹកពីការចងចាំ

ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី

ចេតិយ៍តម្កល់អដ្ឋិធាតុ និងផ្ទាំងពាក្យស្លោករំលឹកពីការចងចាំ នៅលើទួលធាតុ ស្ថិតក្នុងភូមិរោង ឃុំបាម ស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង។ (ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

សំណង់ចេតិយ៍ថ្មីដ៏រឹងមាំមួយ បានលេចរូបរាង ឡើងជាលើកដំបូងនៅលើទីតាំងទួលធាតុ ស្ថិតក្នុងភូមិ រោង ឃុំបាម ស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង បន្ទាប់ពីមាន ការស្នើសុំពីអាជ្ញាធរឃុំបាម ដើម្បីបំពេញសេចក្តីត្រូវ ការរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដើម្បី ថែរក្សាអដ្ឋិធាតុជនរងគ្រោះដែលបានស្លាប់នៅក្នុងរបប ខ្មែរក្រហម និងដើម្បីជាការរំលឹកពីការចងចាំអំពីរឿង រ៉ាវដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងឃុំបាមនាសម័យនោះ។

ការសាងសង់សំណង់ចេតិយ៍នេះ ឡើង បានឆ្លើយ តបទៅនឹងគម្រោងសំណង់នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដែលបានចេញសេចក្តីសម្រេច នៅក្នុងសាលក្រមរបស់ខ្លួនចាប់តាំងពីសំណុំរឿង ០០២/០១ ដើម្បីផ្តល់សំណងជាសម្បហភាព ក្នុងកោល បំណងឲ្យមានការទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការដល់ជនរង គ្រោះក្នុងរបបខ្មែរក្រហម កាត់បន្ថយព្យសនកម្ម និង ការឈប់ចាប់ទាំងឡាយដែលជនរងគ្រោះបានជួប

ប្រទេស និងថែរក្សាការចងចាំជា សម្បត្តិ ហោរា និង លើកកម្ពស់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជនរងគ្រោះ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្រោមការសហការពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំចាមក្នុងការផ្តល់ទីតាំងសាធារណៈមួយកន្លែងសម្រាប់សាងសង់ ប្រាសាទព័ត៌មានសំណូមពរព័ត៌មានរងគ្រោះ និងប្រាសាទបង្កើតសាងសង់

សំណង់ចេតិយ៍ និងផ្ទាំងពាក្យស្នេហា កស្មីពីការរំលឹកការចងចាំប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម កាលពីពាក់កណ្តាលខែសីហា ឆ្នាំ២០២១ និងបានបញ្ចប់ការសាងសង់ទាំងស្រុងនៅថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ជាមួយនឹងទឹកប្រាក់ចំនួនមួយម៉ឺនដុល្លារ នៅលើទីតាំងទួលធាតុស្ថិតនៅក្នុងភូមិរោង ឃុំចាម ស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង។

មុនរបបខ្មែរក្រហម ទួលធាតុ គឺជាទីកន្លែងសាធារណៈដែលអ្នកភូមិបានបញ្ចុះសាកសពសាច់ញាតិរបស់ខ្លួនដែលបានស្លាប់។ បច្ចុប្បន្ន ទួលធាតុបានក្លាយជាកន្លែងដែលអ្នកភូមិមកបន់ស្រន់ និងធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសកុសល្យដល់សាច់ញាតិរបស់ខ្លួនក្នុងរដូវបុណ្យភ្ជួរឈូ បុណ្យចូលឆ្នាំ និងថ្ងៃទិវានៃការចងចាំ នៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ទីតាំងនេះស្ថិតនៅក្នុងភូមិរោង ឃុំចាម ស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង។ យោងទៅតាមប្រធានភូមិរោង មានអ្នកមកប្រហែលពី ៦០ ទៅ ១០០ នាក់បានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ហើយរាប់រយនាក់ផ្សេងទៀតបានបាត់ខ្លួន បន្ទាប់ពីប្រជាជនទាំងនោះត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅកាន់កាកពាយ័ព្យនៃប្រទេសកម្ពុជា។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានប្រជាជនចំនួន ៣.៣០២ គ្រួសារ ឬប្រមាណ ១៣.៣០៧ នាក់រស់នៅក្នុងភូមិរោង។ ទួលធាតុមានទីតាំងនៅចំកណ្តាលភូមិរោង។ នៅចម្ងាយប្រហែល ២គីឡូម៉ែត្រភាគខាងត្បូងភូមិរោងមានទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហមមួយ ហើយវាត្រូវបានប្រជាជនហៅថា ទីតាំងសម្លាប់ជាងដែក។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ប្រគល់សំណង់ចេតិយ៍ និងផ្ទាំងពាក្យស្នេហា កនេះ ជូនទៅអ្នករស់រានមានជីវិតទាំងអស់ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងឃុំចាម ស្រុកកំពង់ត្របែក តាមរយៈ «សមាគមអ្នករស់រានមានជីវិតក្រោយរបបខ្មែរក្រហម» ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់អ្នករស់រានមានជីវិតក្រោយរបបខ្មែរក្រហមទាំងអស់ក្នុងការថែរក្សា ចាត់ចែងរៀប

ចំ និងបង្កើតយន្តការការងារស្តីពីការថែរក្សា ការចង
ចាំ ការផ្សព្វផ្សាយ និងការទប់ស្កាត់អំពើហិង្សា នា នា និង
អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងកម្រិតសហគមន៍ខ្លួន
និងកម្រិតទូទាំងប្រទេស។

លោកមុំ វ៉ែនជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាយុវតី និងជា
ប្រធានសមាគមអ្នករស់រានមានជីវិតក្រោយរបបខ្មែរ
ក្រហម បានថ្លែងនៅក្នុងជំនួបពិភាក្សាជាមួយលោក
ផេង ពង្ស្យា ស៊ី នាយកកម្មវិធីអប់រំអំពើប្រល័យពូជ
សាសន៍នៅកម្ពុជានៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅ
លើទីទួលសាងសង់សំណង់ចេតិយ៍ថា លោកមានក្តី
សោមនស្សរីករាយជាខ្លាំងចំពោះអំណោយដ៏ថ្លៃ
ថ្លារបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងសូមអរគុណ

ជាអនេកចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងម្ចាស់
ជំនួយ ដែលបានគិតគូរយ៉ាងវៃឆ្ងាយពីសំណង
សមូហភាពដ៏មានតម្លៃមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន ហើយបាន
ធ្វើឲ្យសំណងនេះលេចរូបរាងឡើងពិតប្រាកដនៅក្នុង
យុវវ័យរបស់គាត់។ លោក មុំ វ៉ែន បន្តថា លោកនឹង
សមាជិកទាំងអស់នៅក្នុងសមាគមអ្នករស់រានមាន
ជីវិតក្រោយរបបខ្មែរក្រហម និងសហការគ្នាជាធ្លុង
មួយក្នុងការថែរក្សាសំណងនេះឲ្យស្ថិតស្ថេរជានិរន្តរ៍
និងខិតខំរកមធ្យោបាយនានាក្នុងការបង្កើតឡើង
នូវកម្មវិធីមួយចំនួន ដែលជាកន្លឹះក្នុងការផ្សព្វផ្សាយ
ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមពីអ្នករស់រានមានជីវិតក្រោយ
របបខ្មែរក្រហម និងក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ។

«ដង្កូវដង្កូវ»

រឿងរ៉ាវចេញពីប្រជាជនថ្មីក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

កាំបិត ហែ សាង ៖ អ្នកបើកបរឡាន

រៀបរាប់ដោយប្រពន្ធរបស់គាត់

ឈ្មោះ សៅ យ៉ន៖

ខ្ញុំមិនធ្លាប់បានរៀនសូត្រនៅ សាលាទេ ប៉ុន្តែប្តីរបស់ខ្ញុំ ហែ សាង គឺជាក្រុមអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ។ គាត់គឺជាកូនកាត់ចិន មកពីខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ គាត់មានសាច់ញាតិដែលរស់នៅក្បែរផ្ទះរបស់ខ្ញុំនៅ ទីក្រុងភ្នំពេញ។ សាច់ញាតិរបស់គាត់ចូលចិត្តខ្ញុំ ហើយបានសាកសួរឪពុកម្តាយខ្ញុំថា តើខ្ញុំនៅ លឺរដែរទេ។ ពួកគេបានណែនាំ ហែ សាង អំពីខ្ញុំ ហើយគាត់ក៏បានមកទីនោះ ដើម្បីលួចមើលខ្ញុំ។ ឪពុកម្តាយរបស់គាត់បានជួបនឹងខ្ញុំនៅក្រុមសាររបស់ខ្ញុំ ហើយយើងក៏បានរៀបការ។ ខ្ញុំមិនដែលបានជួបគាត់ទេ រហូតដល់ថ្ងៃដែលយើងរៀបការ។

បន្ទាប់ពីយើងរៀបការរួច យើងរស់នៅជាមួយក្រុមសារខាងប្តីរបស់ខ្ញុំ អស់រយៈពេលមួយខែ។ ប៉ុន្តែឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំនឹកខ្ញុំ ហើយព្រួយបារម្ភខ្លាចសាច់ញាតិខាងប្តីចិញ្ចឹមមើលថែខ្ញុំមិនបានល្អគ្រប់គ្រាន់។ ដូច្នេះ ឪពុក

ម្តាយរបស់ខ្ញុំក៏បានស្នើសុំខ្ញុំនិងប្តីទៅរស់នៅជាមួយគាត់វិញ។ ខ្ញុំមិនមានបញ្ហាអ្វីជាមួយ ខាងសាច់ថ្ងៃទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំនឹងប្តីបានផ្លាស់ទៅរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំវិញ។

ឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំបានណែនាំឲ្យ ហែ សាង ចូលរៀនវគ្គបើកបរនៅវគ្គភ្នំ ដែលមានតម្លៃសិក្សា៥០០រៀល។ ក្រោយមក ប្តីរបស់ខ្ញុំក្លាយទៅជាអ្នកដឹកជញ្ជូនម្នាក់ៗ គាត់គឺជាអ្នកដឹកខ្សាច់ ដឹកឥដ្ឋ ដឹក ដែក ថែប និងស៊ីម៉ង់ត៍។ គាត់សន្សំបានប្រាក់១០០០ ទៅ២០០០រៀលក្នុងមួយខែ ដែលអាចទុក្ខម្តងល់ក្រុមសារទាំងមូលបាន។ ចំណែកខ្ញុំនៅផ្ទះ មើលថែកូន។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានទាមទារឲ្យប្រជាជនចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ ពួកគេបន្ថែមថា បើថ្ងៃទៀតពួកយើងនឹងបានត្រឡប់មកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញវិញ ហើយពួកយើងស្ទើរតែគ្រប់គ្នាបានជឿនៅអ្វីដែលពួកគេបាន

ប្រាប់ពួកយើង។ ពួកយើងបានយកម្ហូបអាហារ និងរបស់ប្រើប្រាស់តែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះទៅជាមួយ។ កូនទី១របស់ខ្ញុំបានយួរម្ហូបអាហារសម្លៀកបំពាក់ និង ទឹក។

វាមានការពិបាកសម្រាប់ខ្ញុំក្នុងការធ្វើដំណើរ ព្រោះវាជិតដល់ថ្ងៃដែលខ្ញុំឆ្លងទន្លេ។ នៅតាមផ្លូវ អង្គការចង់សម្លាប់ពួកយើង ប៉ុន្តែខ្ញុំបានអង្វរពួកគេ ដោយបាននិយាយថា ខ្ញុំជិតដល់ថ្ងៃសម្រាលកូនហើយ និងមានកូនជាច្រើននាក់ទៀតដែលខ្ញុំត្រូវមើលថែពួកគេ។ បន្ទាប់មកទៀតខ្ញុំបានមកដល់ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ ខ្ញុំក៏សម្រាលបានកូនប្រុសម្នាក់។

នៅពេលដែលខ្មែរក្រហមសួរអំពីប្រវត្តិរបស់ពួកយើង ខ្ញុំបានប្រាប់ទៅពួកគេថា ហែ សាង គឺជាអ្នកបើកបរ ឡានដឹកទំនិញ ហើយខ្ញុំគឺជាអ្នកលក់បន្លែ ប្រជាជនខ្លះជឿ ខ្ញុំប៉ុន្តែអ្នកខ្លះទៀតពុំបានជឿ ខ្ញុំទាំងអស់ទេ។ ប្តីរបស់ខ្ញុំ ត្រូវបានបញ្ជាឲ្យដឹកត្រីទៅផ្សារ ហើយប្រជាជនក្មេងៗត្រូវបាន

បញ្ជូនទៅធ្វើស្រែ។ គាត់ត្រឡប់មកផ្ទះម្តងម្កាលវិញមួយខែ។

ពួកយើងមិនមានអ្វីសម្រាប់ហូបប្រើទេ គឺមានតែអង្ករពីរក្រាមសម្រាប់ជាអាហារ។ វាមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ចិញ្ចឹមកូនរបស់ខ្ញុំទេ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំក៏បានយកវាទៅដាំជាបបរ។ ពួកយើងមិនមានអំបិលទេ។ ថ្ងៃមួយខ្ញុំបានឃើញអ្នកកូមឈូចម្ហូបអាហារអង្កការ ហើយនៅពេលដែលអង្កការបានរកឃើញ ពួកគេក៏ត្រូវបានបញ្ជូនទៅសម្លាប់នៅក្នុងព្រៃជ្រៅ។

មានតែកូនរបស់ខ្ញុំពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យរស់នៅជាមួយខ្ញុំ ចំណែកឯកូនផ្សេងទៀតត្រូវបានបញ្ជូនទៅកងចល័ត។ កូនរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋានខ្លះបានឈ្មោះវាយគ្នាជាមួយកូនរបស់ខ្ញុំ។ នៅពេលដែលពួកគេវាយកូនរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំខឹងពួកគេខ្លាំង ហើយខ្ញុំក៏បានវាយទៅលើក្មេងទាំងនោះ។ បន្ទាប់មកប្រធានកងរបស់ខ្ញុំបានប្រទេចផ្តាសាខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំង។ ប្រជាជននៅទីនោះខ្លះបានប្រមាថមើលឆាយខ្ញុំថា «អ្នកទាំងនោះធ្លាប់តែរស់នៅស្រណុកសុខស្រួល ជាមួយនឹងរបស់របរប្រើប្រាស់ទំនើបៗដូចជា ឡាន ម៉ូតូ មិនចេះធ្វើការទេ ប៉ុន្តែចេះតែហូបមួយមុខប៉ុណ្ណោះ»។ អ្នកខ្លះទៀតប្រណែន ព្រោះខ្ញុំមានកូនច្រើនហើយទទួលបានអង្ករជាបបរអាហារច្រើន

ដែលអាស្រ័យទៅលើចំនួនសមាជិកនៅក្នុងក្រុមគ្រួសារ។

នៅពេលដែលខ្ញុំក្រេឡកមើលទៅរូបថតប្តីរបស់ខ្ញុំ វាបានរម្ងឹកខ្ញុំអំពីការធ្វើការងារដ៏លំបាកដើម្បី

ផ្គត់ផ្គង់ពួកយើង និងគ្រួសាររបស់ពួកយើងឲ្យរស់នៅសុខស្រួល។ ពេលនេះប្តីរបស់ខ្ញុំបានស្លាប់ទៅកាន់សុគតិភពហើយ។

តាំង ហែសាង (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ប្លែក ពីន្ត និង វេនី ខកហ្សៀល

រូបក្របមុខ៖

ព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថសី ហនុ ព្រះរាជសំណេរសៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ទ្រង់នៅតំបន់ដោះប្រទេសកម្ពុជា
នៅរវាងពីរខែកុម្ភៈ ដល់ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៣។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

រូបក្របក្រោយ៖

ព្រះអង្គម្ចាស់នរោត្តម ភូមី ស្រូវរា នៅតំបន់ដោះ នៅឆ្នាំ១៩៧៤។
(ហ្វីលី យ៉ូ អេ. វ៉ៃហលជ្រែស/មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ៖ ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរសព្ទ ៖ (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥

DC-Cam/PIR: #66 ♦ Preah Sihanouk Blvd ♦ Phnom Penh ♦ Cambodia ♦ Tel: (855) 23 211 875 ♦ dccam@online.com.kh ♦ www.dccam.org

A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the Truth ♦ Issue 259, July 2021 ♦ Funded by USAID

Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No. 375 P.M. PRA. KA, 30 October 2018.